

Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitos

Ville Koivisto

KUKA KEINUTTAA KRIMIN VENETTÄ?

Ukrainan kriisi ja jälkineuvostoliittolainen alue Valko-Venäjän valtion lehti Sovetskaja
Belorussijassa kriittisen geopolitiikan silmin

Maantieteen pro gradu -tutkielma

Asiasanat:

Valko-Venäjä, kriittinen geopolitiikka, Ukrainan kriisi, jälkineuvostoliittolainen alue,
Sovetskaja Belorussija

Turku 2017

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO
Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta
Maantieteen ja geologian laitos

KOIVISTO, VILLE: Kuka keinuttaa Krimin venettä? Ukrainan kriisi ja jälkineuvostoliittolainen alue Valko-Venäjän valtion lehti Sovetskaja Belorussijassa kriittisen geopolitiikan silmin.

Pro gradu -tutkielma, 79 s., 5 liites.
40 op

Maantiede
Toukokuu 2017

Ukrainan kriisin myötä (11/2013 -) geopolitiikan merkitys on tullut jälleen osaksi keskustelua Euroopan tulevaisuudesta. Kriisin kerrontaa mediassa ovat luonnehtineet kilpailevat versiot sen syistä ja seurauksista, kuten myös täysi informaatisota, josta Venäjän valtiota on syytetty. Kriisin kausaliitteiden hahmottamista ei ole helpottanut Euroopan poliittista maantiedettä dominoineen kehyksen menettäminen kylmän sodan päätyttyä 1990-luvun alussa ja sen korvautuminen merkitykseltään heterogeenisemmällä jälkineuvostoliittolaisella alueella.

Tämä tutkimus selvitti Ukrainan kriisin esittämisen ja sen ohessa jälkineuvostoliittolaisen alueen representoimisen tapoja Valko-Venäjän suurimmassa (valtion) sanomalehdessä Sovetskaja Belorussijassa. Konfliktin representoiminen on ollut haaste Valko-Venäjälle, jonka itsenäisyyden ajan suvereniteetille Venäjä on ollut yhtä aikaa sekä uhka että takaaja. Maan poliittisen eliitin katsotaan tässä tutkimuksessa kamppailevan Ukrainan konfliktia koskettavista populaareista, geopolittisista diskursseista kansallisessa mediamaisemassaan.

Tutkimuksen aineistona oli 171 artikkelia aikaväliltä 22.11.2013 – 31.12.2014 pitäen sisällään Euromaidanin protestit, Krimin anneksoinnin ja jakson Itä-Ukrainan Donbassin sodasta. Aineiston analysoimiseksi sovellettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia hyödyntäen teoreettisena viitekehyksenä kriittistä geopolitiikkaa sekä Robert Entmanin ajatusta tekstien kehyksistä.

Analyysista muodostui seitsemän (7) teemaa. Lehti representoi Ukrainan kriisiä tavalla, joka monista maiden välisistä reaalipoliittisista samankaltaisuuksista huolimatta ei asettanut Valko-Venäjän omaa geopolittista asemaa kriisin myötä kyseenalaiseksi. Aineisto korostaa itsenäisen Ukrainan epäonnistumista valtiona ja kansakuntana sekä ukrainalaisen etnopolittisen identiteetin erityisyyttä jälkineuvostoliittolaisella alueella, joka kärsii 1) etupiiri-ajattelusta, 2) opportunistisesta sääntöjen soveltamisesta ja 3) keskeneräisyydestä.

Asiasanat: Valko-Venäjä, kriittinen geopolitiikka, Ukrainan kriisi, jälkineuvostoliittolainen alue, Sovetskaja Belorussija

UNIVERSITY OF TURKU
Faculty of Mathematics and Natural Sciences
Department of Geography and Geology

KOIVISTO, VILLE: Who's swaying Crimea's boat? Ukraine crisis and post-soviet space in state paper Sovetskaya Belorussiya in republic of Belarus through eyes of critical geopolitics.
Master's thesis, 79 pp., 5 app.
40 ECTS

Geography
May 2017

Along with a crisis in Ukraine (11/2013 -), significance of geopolitics has found its way back to the center of discussion about future of Europe. Narration of the crisis in mass media has been characterized by competing versions about its causes and consequences, and even by a full information war for which Russian state has been accused of. Losing the most dominant frame for European political geography with the end of Cold war in the start of 90s and its replacement with more heterogeneous post-soviet space hasn't helped conceiving causalities of the crisis.

In this research media contents of the Ukraine crisis, and representations of post-soviet space they have carried along, were studied by focusing on the most major (state) paper, Sovetskaya Belorussiya in the republic of Belarus. Representing the crisis has presented itself as a challenge for Belarusian political leadership for which Russia has acted as both a guarantor and a threat to its sovereignty. This study assumes that state of Belarus is struggling for its own popular, geopolitical discourse about the neighboring conflict in her national media landscape.

For analysis 171 articles published between 22.11.2013 and 31.12.2014 were studied, thus including Euromaidan protests, annexation of Crimea and a temporal segment of war in Donbass in East-Ukraine. In order to analyze the data theory guided content analysis, with help of critical geopolitics and Robert Entman's idea of frames in texts, was employed.

Through analysis seven (7) themes were formed. The paper represented the crisis in a way that geopolitical position of Belarus wasn't put under a question despite of the many similarities between Belarus and Ukraine in practical politics. Failure of Ukraine to establish a strong state during her independent path and particularities of Ukrainian ethnopolitical identity were emphasized in the paper. Their effects in the failure of Ukrainian statehood were amplified by being situated inside post-soviet space that is suffering from 1) sphere of influence-thinking, 2) opportunistic adaptation of rules and 3) incompleteness.

Key words: Belarus, Critical geopolitics, Ukraine crisis, Post-Soviet space, Sovetskaya Belorussiya

Sisältö

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimuskysymykset	3
2. Alueellinen viitekehys: Valko-Venäjä, jälkineuvostoliittolainen alue ja Ukrainan kriisi	3
2.1 Autoritaarista sisäpolitiikkaa - diskurssien lähde ja niiden yleisö Valko-Venäjällä	3
2.2 Kamppailu valkovenäläisten mediamaisemasta.....	7
2.3 Valkovenäläistä suvereeniuspolitiikkaa jälkineuvostoliittolaisella alueella	10
2.4 <i>Krim on meidän</i> - vaikea valkovenäläinen kansallisprojekti Ukrainan kriisiä vasten	16
3. Teoreettinen viitekehys: kriittinen geopolitiikka	20
3.1 Kriittinen geopolitiikka - miten maantiedettä kirjoitetaan?	20
3.1 Populaaria geopolitiikkaa - alustana sanomalehti	23
3.2 Miksi tutkia Valko-Venäjän diskursseja?	27
4. Aineisto ja menetelmä.....	28
4.1 Aineisto: Sovetskaja Belorussijan Ukrainan kriisin uutisointi.....	28
4.2 Menetelmä: teoriaohjaava sisällönanalyysi.....	33
4.3 Tutkijan esitiedoista laadullisessa tutkimuksessa	35
5. Tulokset.....	36
5.1 Ukrainan kriisin uutisoinnin teemat.....	36
5.2 Teema 1: Ukraina kansainvälisen politiikan objektina	39
5.3 Teema 2: Länsi geopolittisena toimijana	40
5.4 Teema 3: Laajemman konfliktin uhka	43
5.5 Teema 4: Neuvostoliiton perintö.....	44
5.6 Teema 5: Venäjän motiivit.....	46
5.7 Teema 6: Väkivalta	48
5.8 Teema 7: Ukrainan kyseenalainen kansallinen ja valtiollinen toimintakyky	51
6. Keskustelu.....	53
6.1 Jälkineuvostoliittolaisen alueen identiteettipoliittiset roolit ja rajat aineistossa	53
6.1.1 Jälkineuvostoliittolainen alue etupiirinä.....	58
6.1.2 Jälkineuvostoliittolaiseen alueeseen sovelletaan eri sääntöjä.....	60
6.1.3 Jälkineuvostoliittolainen alue keskeneräisenä.....	62
6.2 Miten jälkineuvostoliittolainen alue on muuttunut?	64
6.3 Mitä Ukrainan kriisi merkitsee Valko-Venäjälle?	66
6.4 Suvereenin diskurssin tuotannosta Valko-Venäjällä.....	70
7. Johtopäätökset.....	72
8. Kirjallisuus	75
9. Liitteet	80

1. Johdanto

Vuoden 2014 maaliskuussa valkovenäläinen kolumnisti kirjoitti tuskastuneesti lehdessä Sovetskaja Belorussija:

”Kirjoittaminen ei luonnistu, en tiedä mistä kirjoittaa...Olo on outo, ikään kuin minut olisi tainnutettu. Sanat ovat menettäneet merkityksensä, vaikuttavat painottomilta kuin keväinen tomu. Kuljeskelen kaduilla kasvoja katsellen. Katson kohti miehiä ja näen heidän silmissään jännittyneen odotuksen. Naisista taas on tullut viime aikoina mietteliäitä, surullisia. Kaikki keskustelut ovat Ukrainasta, Krimistä, Venäjästä, Natosta...Ja vielä lapsillekin monet ovat alkaneet puhua hyvin levottomasti. Selvää on: Ukraina on lähellä, ei merien ja vuorten takana”

SB 11.3.2014 Vladimir Stepanski

Valko-Venäjän suurimmassa sanomalehdessä julkaistun kirjoituksen oli kirjoittanut koko Euroopan yllättänyt Krimin anneksointi Venäjään. Hallituksen syrjäyttäminen Kiovan itsenäisyyden aukiolla (nk. Euromaidan) oli asettanut liikkeelle tapahtumaketjun, joka toi geopolitiikan pika-aikataululla takaisin osaksi keskustelua Euroopan tulevaisuudesta. Kriisi oli alkuun Ukrainan sisäinen, mutta vei lopulta myös lännen ja Venäjän suhteet syvään kriisiin ja pelko konfliktin eskaloitumisesta eli vahvana. Retoriikka uudesta kylmästä sodasta valtasi uutisotsikot. Mistä kriisissä oli kysymys?

Ukrainan konflikti on ymmärrettävästi herättänyt suurta mielenkiintoa politiikan tutkimuksen parissa ja kirjoittanut valtavan määrän analyyseja, tieteellisiä tutkimuksia ja opinnäytetöitäkin ennen omaani. Harmillisen monelle niistä on ollut ominaista unohtaa jälkineuvostoliittolaisen alueen pienemmät toimijat, mikä on sinänsä ymmärrettävää: geopolitiikasta teoreettisen viitekehityksensä ammentavassa tutkimuksessa on perinteisesti painotettu vahvoja poliittisia toimijoita. Valko-Venäjän toimijuuteen ei ole kohdistunut juuri akateemista huomiota, vaikka Ukrainan konflikti on asettanut sen eteen vakavia kysymyksiä maan omasta geopolitiisesta asemasta.

Keskeinen maantieteellinen sijainti Euroopassa on vaikuttanut harvaan alueeseen yhtä paljon kuin Valko-Venäjään. Ukrainan kriisin myötä länsimaissa, kuten myös monessa jälkineuvostoliittolaisessa valtiossa, pohdittiin Venäjän langettaman, nyt taas potentiaalisesti sotilaallisenkin uhan rajoja. Valko-Venäjän poliittisen johdon silmissä kaksi sille läheisintä maata olivat päätyneet sotilaalliseen konfliktiin keskenään. Ukrainan

konfliktin johdosta mielenkiinto Valko-Venäjän geostrategista asemaa kohtaan pitäisi olla korkeammalla kuin koskaan sen itsenäisyyden aikana.

Kamppailua Ukrainasta, ja alueista yleensä, käydään yhtä lailla mediassa. Media popularisoi, mutta samalla pelkistää laajoja, monimittakaavaisia prosesseja ja pyrkii tekemään niistä yleisölleen helposti omaksuttavia tarjoten näin poliittiselle eliitille vahvan retorisen apuvälineen vallan harjoittamisessa. Diskurssit Ukrainan konfliktista ovat poikenneet huomattavasti riippuen siitä, millaisessa mediamaisemassa niitä on tarkasteltu. Suomalainen, venäläinen ja valkovenäläinen media ovat rakentaneet kaikki omanlaisia narratiivejaan Ukrainan konfliktin tapahtumista kehystäen niitä omasta poliittisesta järjestelmästä, kansallisesta projektistaan ja historiastaan käsin. Valko-Venäjän populaarit geopoliittiset diskurssit ovat vielä pitkälti tuntemattomia niiden jäädessä yleensä venäläisten vertailukohtiensa varjoon.

Tämän tutkimuksen perusolettamus on se, että Valko-Venäjä kamppailee Ukrainan kriisin merkityksestä ennen kaikkea omassa mediamaisemassaan, jonka sisältöihin ulkoiset regiimit, etunenässä Venäjä ja Euroopan unioni, ovat pyrkineet suunnitellusti vaikuttamaan. Tutkimuksen tarkoitus on tuottaa uutta, laadullista tutkimustietoa siitä, millaisiin populaareihin ja selkeän institutionaalisen aseman omaaviin pohjaoleksiin, eli (geopoliittisiin) *diskursseihin*, Valko-Venäjän poliittismaantieteellinen sijainti ja sen mahdollinen muutos Ukrainan kriisin myötä perustuvat valtion retoriikassa. Apuvälineenä tässä on jälkineuvostoliittolaisen alueen käsite, johon perustuvan uskomusjärjestelmän, eli sen mitä alue on ja mitä se ei ole, sisältöjä tutkimus pyrkii osaltaan avaamaan. Tutkimuksen eteensä asettaman kysymyksen voisi tiivistää seuraavasti: *miten valkovenäläinen on lukenut Ukrainan kriisiä vuonna 2014?*

Tutkimuksen aineistona oli 171 artikkelia Valko-Venäjän suurimmasta (valtion) sanomalehdestä Sovetskaja Belorussijasta (SB). Aineiston artikkelit käsittelivät Ukrainan kriisiä painottuen Euromaidanin ja Krimin kriisin aikaan ja jatkuen vuoden 2014 loppuun (22.11.2013 – 31.12.2014). Tekstejä analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla hyödyntäen teoreettisena viitekehystenä kriittisen geopolitiikan teoriaa ja Robert Entmanin ajatusta teksien kehyksistä.

Ukrainan kriisin syttyessä länsimaisten politiikan analytikkojen piirissä oli merkittäviä puutteita asiantuntijuudessa Ukrainan poliittisista ja kulttuurillisista erityispiirteistä voidakseen tuottaa perinpohjaista analyysia (Motyl 2015). Saman puutteen havainnoimiseksi Valko-Venäjän suhteen ei vaadita paljoa, sillä maa kuuluu vähiten

tutkituimpien joukkoon Euroopassa, ja siitä akateemista tutkimusta aktiivisesti tuottavat voisi sijoittaa yhteen huoneeseen. Valko-Venäjän suhteen on vaarassa käydä sama kuin Ukrainan kanssa kriisin eskaloituessa vuonna 2014: politiikan tutkijat jäävät kiinni housut nilkoissaan.



Kuva 1. Tutkielman johtoajatus.

Kuvien lähteet:

Everyone Sinks Starco 12.7.2014 © Creative Commons, [lähde](#)

Un Bolshakov 26.9.2007 © Creative Commons, [lähde](#)

Tim Mossholder 7.12.2016 © Creative Commons, [lähde](#)

1.1 Tutkimuskysymykset

1. Millaisten sisältöjen kautta Ukrainan kriisi on esitetty Valko-Venäjän valtion sanomalehdessä Sovetskaja Belorussijassa?
2. Miten Valko-Venäjän valtion lehti Sovetskaja Belorussija on representoinut jälkineuvostoliittolaista aluetta Ukrainan kriisistä kertovissa teksteissään?
 - 2.1 Millaisia identiteettipoliittisia rajoja ja rooleja alueella on kriisissä lehden mukaan?
 - 2.2 Miten jälkineuvostoliittolainen alue on muuttunut kriisin myötä lehden mukaan?
3. Miten Sovetskaja Belorussija esittää Ukrainan kriisin koskevan Valko-Venäjää?

2. Alueellinen viitekehys: Valko-Venäjä, jälkineuvostoliittolainen alue ja Ukrainan kriisi

2.1 Autoritaarista sisäpolitiikkaa - diskurssien lähde ja niiden yleisö Valko-Venäjällä

Paikallisen poliittisen ympäristön avaaminen on kriittisen geopolitiikan tutkimuksessa tärkeä osa viitekehystä, minkä laiminlyöminen on yleinen kritiikin aihe (Moisio 2003c:53–54). Usein geopolitiikasta puhuttaessa jää epäselväksi, mitä tarkoitetaan

käsitteellä politiikka ja miten se oikeastaan ilmenee tutkimusalueella. Tämän tutkimuksen viitekehyyksessä politiikalla viitataan Moision (2003c:53–54) määritelmään pohjaten, vallankäyttöön ja siitä kamppailuun, missä onnistuminen mahdollistaa omiin poliittisiin intresseihin sidotun maailman sosiaalisen jäsentämisen. Kyseessä on kamppailu hyväksytyistä paikkakuvauksista, joita konstruoidaan yhteisen kielen välityksellä. Tutkimus katsoo, että Lukašenkan hallinnolle Ukrainan kriisi ja sen syiden sekä seurausten jäsentely omaa merkittävän potentiaalisen sisäpolitiittisena apuvälineenä.

Valko-Venäjää koskevan taustaosion kirjoittaminen on osittain haastavaa. Maa on vähiten tutkittuja Euroopassa, ja toisaalta se on ollut koko itsenäisyytensä ajan etenkin kahden ulkoisen regiimin, Euroopan unionin ja Venäjän politiikan kohde. Lähteitä on ollut tapana tarkastella sen mukaan, ovatko ne Aljaksandr Lukašenkan regiimiä tukevien valtiollisten instituutioiden vai niin sanottujen riippumattomien toimijoiden käsialaa, jolloin ne myös yleensä asettuvat jommankumman ulkoisen regiimin politiikan taakse. Vaarana on, että osa lähteistä näyttäytyy tieteellisinä, mutta on kuitenkin merkittävällä poliittisella prepositiolla varustettuja. Esimerkiksi moni tämän tutkimuksen viittaama tilasto on Liettuaasta käsin toimivalta ja riippumattomalta IISEPI:ltä, joka on yhdistetty myös opposition toimintaan.

Lukašenkan hallintoa on kuvailtu moninlaisin termein, mutta erityisen tunnetuksi on jäänyt Yhdysvaltojen presidentin George W. Bushin puhe Valko-Venäjistä ”Euroopan viimeisenä diktatuurina”. Ioffe (2008:146) argumentoi leiman olevan hyperpola, liioiteltu ilmaisu, joka on kuitenkin tuonut muuten globaalisti tuntemattomalle maalle huomiota. Ollakseen täysi diktatuuri Valko-Venäjä on kuitenkin liian avoin: kansalaiset saavat liikkua vapaasti rajojen ulkopuolelle, suorittaa opintojaan muissa eurooppalaisissa yliopistoissa ja maassa on monipuoluejärjestelmä (Ioffe 2008:150–151). Puolueiden toiminta on kuitenkin heikkoa ja harvempi valkovenäläinen edes osaa nimetä yhtä. Tämän osion tarkoitus on samalla antaa kuvaus tyypillisestä valtionmediaa seuraavasta valkovenäläisestä.

Maa perustellusti tunnetaan sen ulkopuolella ennen kaikkea itsevaltaisesta presidentistään, Aljaksandr Lukašenkasta. Hänen suosionsa takana on myös todellisia tekijöitä (esim. Ioffe 2008:167–173, Ioffe 2007, Rotman & Danilov 2003), eikä kriittisen geopolitiikan tutkijan tulisi nähdä hallinnon ja kansalaisten suhdetta automaattisesti suppressiivisena. Maan sisä- ja ulkopolitiikka ovat silti kietoutuneet ja henkilöityneet voimakkaasti presidentti-instituution ympärille. Tästä huolimatta poliittisesta eliitistä puhuttaessa viitataan tässä tutkimuksessa O’ Tuathailiin ja Agnewiin (1992) pohjaten

koko paikalliseen poliittisten byrokraattien, johtajien, ulkopoliitikan asiantuntijoiden ja neuvonantajien joukkoon, ei ainoastaan maan kiistattomaan ykköspoliitikkoon.

Valko-Venäjän poliittisen historian viimeisin vaihe alkoi maan saadessa 27.7.1991 täyden suvereniteetin Neuvostoliitosta, jopa vastoin tahtoaan, sillä maassa vastustettiin Neuvostoliiton hajoamista viimeiseen asti. Vuoden 1991 kansanäänestyksessä yli 80 % äänesti NL:n säilyttämisen puolesta. Valko-Venäjän neuvostotasavallan valtiollinen toimintakyky oli ollut puoli vuosisataa täysin riippuvainen keskukselta, mikä johti tutun neuvostojärjestelmän romahduksen jälkeen suuriin vaikeuksiin itsenäisen yhteiskunnan ja poliittisen elämän järjestämisessä (Silitski 2003). Neuvostoliitolle loppuun asti uskollinen tasavalta joutui opettelemaan valtiollisuuden perusteita niinkin myöhään kuin 1990-luvun alussa. Sen aikana syntyneet taloudelliset ja poliittiset verkostot, kuten energiainfrastruktuuri, seurasivat kylmän sodan jälkeiseen aikaan ja suuri osa nykyhetkeen asti, mikä on merkittävin syy Valko-Venäjän rakenteelliselle riippuvuudelle Venäjästä tänä päivänä. Tämä on mahdollistanut Venäjän pehmeän, erityisesti taloudellisen vallankäytön maassa.

Neuvostoliiton, ja sen ylläpitämän yhteiskuntajärjestelmän romahtamisen yhteydessä jälkineuvostoliittolaisella alueella voitiin puhua jopa kollektiivisesta traumasta (Alexander ym. 2004:155–165). Itsenäisyyden alkuvuosien sosiaalinen kriisi ja kaipuu vanhaan neuvostojärjestelmään loivat edellytykset tuolloin vielä tuntemattoman Aleksander Lukašenkan vuoden 1994 voitokkaalle presidentin kampanjalle. Lukašenkan kampanjaa on kuvailtu nerokkaaksi hänen vedotessaan juuri valkovenäläisten kaipuuseen vanhaan Neuvostoliittoon ja sen ylläpitämään vakaaseen hyvinvointiin, mikä oli nopeassa ajassa romahtanut (Ioffe 2008:135–139).

Lukašenkan valinnalla oli pitkälle kantavia seurauksia maan politiikalle. Hän loi presidentti-instituutiolle perustuslakia muuttamalla de-facto autoritaariset valtaoikeudet yleisillä kansanäänestyksillä vuosina 1995, 1996 sekä 2004 ja niillä luotiin edellytykset samalla elinikäiselle presidenttiydelle. Kansainvälisen yhteisön kritiikistä ja painostuksesta huolimatta vallan keskittymisen arvioidaan helpottaneen Valko-Venäjän vaikeaa siirtymävaihetta luomalla nuorelle valtiolle selkeän hallintohierarkian, mitä on sanottu myös Vladimir Putinin ensimmäisestä kaudesta Venäjän presidenttinä (Rotman & Danilov 2003, Silitski 2003).

Radfrodin yliopiston maantieteen professori ja jälkineuvostoliittolaisen alueen sekä etenkin Valko-Venäjän tutkimukseen erikoistunut Grigory Ioffe (2008:141) kirjoittaa

Lukašenkan valinnan taustoista suoraan: Valko-Venäjällä ei ollut, eikä ole olemassa kestävästä demokratian perinnettä. Valko-Venäjän ja Venäjän poliittisia järjestelmiä voi kuvailla eräänlaisina pseudodemokratioina eli järjestelminä, jotka ovat todetusti autoritaarisia, mutta imitoivat monia harhaanjohtavasti perinteisiä länsimaisen demokratian rakenteita (Korosteleva ym. 2003). Valko-Venäjän järjestelmästä tuli täysin autoritaarinen vuoden 1996 perustuslain muutoksen myötä (Vanderhill 2014) ja se on pysynyt sellaisena tähän päivään asti. Lukašenkan regiimin prioriteetiksi on muodostunut oman sisäisen ja ulkoisen suvereniteetin turvaaminen ja jatkuminen, mitä vasten Ukrainan nykyinen konflikti, ja Venäjän rooli siinä, saavat uhkaavan sävyn.

Valkovenäläiset ovat politiikkaa kohtaan pääasiassa passiivisia (Mäntyranta 2009, Ioffe 2008:135–139). Passiivisuus juontaa Neuvostoliiton aikana koko alueen vahvimpana toteutuneeseen venäläistämiseen ja silloisen *homo sovieticus*-kansalaismallin kiitettävään omaksumiseen. Osittain siksi itsenäisellä Valko-Venäjällä on myöhemmin ollut vaikeuksia muodostaa vahvaa oppositiota, joka tarjoaisi regiimin levittämille geopoliittisille diskursseille varteenotettavia vaihtoehtoja (Rotman & Danilov 2003, Silitski 2003). Toisaalta Lukašenkan regiimin pyrkimykset vaikeuttaa opposition toimintaa ovat olleet ankaria ja käsittäneet mm. tiukan mediasensuurin sekä poliittisia vangitsemisia.

Sisäpolitiikassa tärkeimmäksi on muodostunut kansan heikohkon, mutta tasaisen elintason ylläpitäminen. Järjestelmän pysyvyys on perustunut populistiseen sosiaalipolitiikkaan valtion pyrkiessä tarjoamaan keskitetysti jokaiselle vähintään työpaikan ja asunnon (Sasioglu & Soikko 2014). Valkovenäläisten onkin sanottu äänestävän ”jäkäkaapeillaan” (Ioffe 2008:138). Regiimi on häpeilemättä hyödyntänyt valtiovetoista taloutta selustansa turvaajana nostamalla esimerkiksi palkkoja: vaaleja edeltäneinä vuosina 2001 ja 2005 ne nousivat kymmenillä prosenteilla (Ioffe 2008:213–215).

Lukašenkalle Ukrainan kriisi on ollut merkittävä, sillä se nosti hänen kannatuksensa kasvuun kotimaassa (IISEPS 2014b, Ioffe 2014, Sasioglu & Soikko 2014). Poliittisen järjestelmän tarjoama pysyvyys onkin saattanut alkaa näyttäytyä positiivisena naapurimaan konfliktin tarjotessa sille läheisen vertailukohdan. Esimerkiksi vuoden 2015 presidentinvaalien rauhallisuus oli merkille pantavaa ottaen huomioon aikaisempien vaalien synnyttämät laajat protestit vuonna 2010, jolloin regiimi hajoitti mielenosoitukset väkivalloin ja pidätti merkittävimmät oppositiopoliitikot. Valko-Venäjällä sekä Venäjällä on pelätty nk. väri vallankumouksia, joita on puhjennut autoritaarisissa

jälkineuvostoliittolaisissa valtioissa 2000-luvulla, kuten esimerkiksi ns. ruusuvallankumous Georgiassa vuonna 2003 ja oranssi vallankumous tämän tutkimuksen Ukrainassa vuonna 2004 (Kuzio 2015, Rutland 2015).

Koska Valko-Venäjän poliittinen järjestelmä on autoritaarinen, poliittisen eliitin ei tarvitse käydä kilpailevien puolueiden tai muiden valtaryhmittymien välistä kamppailua geopoliittisista diskursseista samanluontoisesti, kuin esimerkiksi Moisio (2003c) kuvailee Suomen käyneen EU-jäsenyydestä sen tullessa mahdolliseksi Neuvostoliiton hajottua. Kamppailua kuitenkin käydään, mutta se ottaa paikkansa ensi sijassa maan ulkopuolisia toimijoita ja niiden välittämiä diskursseja vastaan. Tästä kertovat länsimaiden ja Venäjän yritykset vaikuttaa valkovenäläiseen mediamaisemaan sekä Valko-Venäjän poliittisen eliitin huoli niiden sisällöistä (kpl. 2.3).

Moisio (2003c:52) on kritisoinut kriittisen geopolitiikan tutkimuksen tapaa ymmärtää vallan hierarkia puhtaan vertikaalisena, missä hallintakoneisto vaikuttaa rajaamansa alueen objekteihin, eli tässä kansalaisiin, representaatioillaan. On vaadittu yhä selkeämpää valtiokeskeisyyden dekonstruktoimista sekä kansalaisyhteiskunnan tuomista kriittisen geopolitiikan agentiksi valtioapparaatin oheen (McFarlane & Hay 2003). Vaaraksi on koettu valtioapparaatin hallinnan esittäminen virheellisesti kaikenkattavana ja yhteiskunnallisen mosaiikin liioiteltu pelkistyminen. Tässä kappaleessa kuvatun mukaisesti kyseinen kritiikki ei Valko-Venäjän kohdalta ole samalla tavalla akuuttia, vaan valtioapparaatin representaatioihin keskittyminen on tutkimuksellisenä valintana helpommin perusteltavissa.

2.2 Kamppailu valkovenäläisten mediamaisemasta

Ukrainan kriisin käsittämistä on hankaloittanut ristiriitainen informaatio sen tapahtumista ja jopa informaatiosota, mistä etenkin Venäjän valtiota on syytetty (Roman ym. 2017, Riabchuk 2016). Konfliktista on tullut muun ohessa kamppailu totuudesta, tai ainakin laajimmalle levinneestä ja uskottavimmasta totuuden versiosta. Länsimaiden ja Venäjän valtion viestinnässä kriisille esitetyt syyt ja osapuolet ovat olleet huomattavan erilaisia. Venäläisen informaatiovaikuttamisen osittainen onnistuminen on näkynyt samojen sisältöjen toistumisena länsimaisen median välittämässä narratiiveissa (Watanabe 2017, Dyczok 2015). Ymmärrys Ukrainan kriisistä on täten korostetusti sidottu paikalliseen mediamaisemaan.

Venäjä esimerkiksi kiisti pitkään osallisuutensa Krimin niemimaan tapahtumiin helmimaaliskuussa 2014 (nk. vihreät miehet), muiden jo esittäessä Venäjän olevan suora

osallinen. Itä-Ukrainan sota taas on Venäjän valtion representoimana kahtia jakautuneen Ukrainan sisällissota, jossa donbassilaiset taistelevat oikeudestaan päättää alueestaan ja identiteetistään suhteessa laittomaan post-Maidan Kiovaan, kun taas lännessä on moneen otteeseen todistettu Venäjän suora materiaallinen ja sotilaallinen apu donbassilaisille, mikä viittaa Venäjän sijaissotaan Ukrainassa (esim. Götz 2016, Kuzio 2015). Yksittäisistä sotatapahtumista, kuten siitä kuka pudotti malesialaisen matkustajakoneen heinäkuussa 2014, on ollut esillä täysin erilaisia versioita.

Mediamaisemalla viitataan tässä tutkimuksessa Appadurain (2012) tarkoittaan informaation tuottamista ja levittämistä eri joukkotiedotusvälineissä (sanomalehdet, radio, elokuvat ym.), ja niiden tuottamia julkisuuskuvia maailmasta. Mediamaisema toimii mielikuvapainotteisesti: maailman tapahtumat ja niiden kuviteltu elämä sisältävät aina narratiivisen elementtinsä, joiden kautta välittyy juoni henkilöhahmoineen, oli kyseessä sitten faktuaaliset uutiset tai fiktiivinen populaarikulttuuri. Median toimintaa ei tule ymmärtää yhteiskunnasta autonomisena segmenttinä, vaan se on linkittynyt osaksi muita yhteiskunnan instituutioita ja samalla vallankäyttöä. Länsimaissa ihanteellisena pidetty avoin ja kuluttajien valinnanvapauteen perustuva mediamaisema ei toteudu Valko-Venäjällä, sillä maan autoritaarinen poliittinen järjestelmä heijastuu vahvasti siihen, ja erityisesti faktuaaliseen sanomalehtimediaan, josta aineisto muodostuu (Zavadskaja 2009, Dohokrov 2003).

Valtionmediaa tarkastellaan tässä tutkimuksessa osana Valko-Venäjän valtioapparaatin luomaa turvallisuuskäytäntöä, jolla pyritään asettamaan tilaan sidottu väestö, maan kansalaiset, toivottuun hallittavaan muotoon (Moisio 2003c:53). Valtiomedialla on kiistaton institutionaalinen valta-asema maassa. Sen voidaan katsoa olleen lähes kokonaisuudessaan presidentin hallinnon kontrollissa vuodesta 1995 lähtien, ainakin lain silmissä (Zavadskaja 2009). Dorokhov (2003) kuvailee Lukašenkan hallinnon suhtautumista maan mediaan ”sataprosenttisen neuvostoliittomaiseksi”, eli siihen suhtaudutaan välineenä, jonka ensisijainen tarkoitus on ohjata yhteiskunnallista mielipidettä halutulla tavalla. Sovetskaja Belorussijan johtava asema osana valkovenäläisten mediamaisemaa on syy lehden valintaan tutkimuksen aineistoksi.

Huolimatta Dorokhovin vahvasta vertauskuvasta ja huomattavista puutteista sanan- ja mielipiteenvapauden todellisessa toteutumisessa (Luukkanen 2009, Zavadskaja 2009, Dorokhov 2003), riippumattoman median toiminta maassa on mahdollista. Riippumattomien sanomalehtien asemasta tekee kuitenkin vaikean valtion pyrkimykset rajoittaa kansalaisten pääsyä niihin. Esimerkiksi internetissä toimivien riippumattomien

verkkolehtien tietoliikenne on estetty maassa lukuisia kertoja (TUT.by 2015, TUT.by 2010) ja printtimuodossa julkaiseminen on vaikeaa, muun muassa siksi, että painotalot toimivat valtion ohjauksen alaisina (Mäntyranta 2009, Ioffe 2008:151). Riippumattoman median häirintä on ajoittunut usein sisäpoliittisesti herkkiin aikajaksoihin, kuten vaaleihin.

Suhteessa regiimin mediamaisemaansa kohdistamiin pakkokeinoihin, valtionmedian suosiota voi kuvailla yllättävän matalaksi (Zavadskaia 2009). Valtion ja riippumattoman median välillä on tärkeä keskinäinen piirre: molempiin kohdistuu suuri luottamuspula toisen lukijakunnaksi tunnustautuvan väestön osalta (Manaev 2014). Läpi IISEPI:n mittaushistorian epäluottamus molempia kohtaan on ollut lähtökohtaisesti luottamusta suurempaa. Vuoden 2013 loppupuolen tilaston mukaan vain reilu 31 % luotti valtion mediaan ja reilu 41 % riippumattomaan mediaan (IISEPS 2014c). Tutkimuksen aineiston asemaa paikallisessa mediamaisemassa ei siis tule mieltää representaatioiltaan hegemonisena (Peet 2002: *diskursiivinen syvyys*), vaikka sen institutionaalinen asema onkin lähellä sitä.

Kamppailu diskursseista ei tapahdu kuitenkaan yksinään valtioapparaatin ja riippumattoman (tai oppositiohenkisen) median välillä. Valko-Venäjän mediamaisemaan ja sen sisältöihin on pyritty sen itsenäisyyden aikana vaikuttamaan ulkopuolelta käsin. Sekä Venäjä että EU ovat määrätietoisesti pyrkineet vaikuttamaan tiedonvälityksen sisältöihin maassa (Manaev 2006). Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen moni jälkineuvostoliittolainen valtio pyrki rajoittamaan venäläisen median vaikutusvaltaa ja samalla kehittämään länsimaisten mediatoimijoiden toimintamahdollisuuksia.

Monet Valko-Venäjän lähentymistä länteen toivovat eurooppalaiset valtiot ovat esimerkiksi rahoittaneet ja tukeneet ulkomailta käsin toimivaa itsenäistä televisiokanavaa Belsatia, jonka sisällöt esittävät Lukašenkan regiimin negatiivisessa valossa (Belsat 2016). Muita vastaavia vahvasti valkovenäläisille suunnattuja mediatoimijoita ovat mm. Eurooppalainen radio ja venäjänkielinen Euronews (Manaev 2006). Internetissä on lisäksi kymmeniä muita Lukašenkan regiimille kriittisiä julkaisijoita, joista suuri osa saa vähintään rahoitusta länsimailta (Ioffe 2008:151).

Valko-Venäjän valtion median suurin haastaja on kuitenkin venäläinen media (Zavadskaia 2009, Zaprudnik 2003). Venäjä on investoinut jo kauan venäjänkieliseen mediatarjontaan entisissä neuvostotasavalloissa (Sasioglu & Soikko 2014). Valko-Venäjän poliittiselle eliitille venäläisten mediatoimijoiden vaikutusvalta on herättänyt

suurtakin huolta. Venäläisellä medialla on ollut tapana luoda Lukašenkasta epäsuotuisaa henkilökuva, mikä on osaltaan maiden välisten poliittisten yhteenottojen taustalla (Hautala 2009). Venäjän valtion Ukrainan kriisin uutisoinnilla ja narratiiveilla on ollut paljon näkyvyyttä maassa.

Tutkimuksen kannalta mielenkiintoista on se, kuinka lähellä Venäjän tai länsimaiden diskursseja SB:n sisällöt Ukrainan kriisistä ja kuvaukset sen syistä ovat. Jopa länsimaissa uutismedioiden narratiivit kriisistä ovat joskus toistaneet perusteetta Venäjän kuvauksia kriisin tapahtumista, mikä on herättänyt huolta globaalista tiedonvälityksestä osana konfliktien julkisuuskuvien muodostumista (Watanabe 2017). Venäjällä Ukrainan kriisin uutisointi on sisältänyt jopa puhtaan valheellisia uutisia, kuten esimerkiksi ukrainalaisen äärioikeistolaisen järjestön, oikean sektorin, presidenttiehdokkaan johtoaseman tekaisemisen vuoden 2014 toukokuun presidentinvaaleissa (Coynash 2014) sekä palkatun näyttelijän televisiohaastattelun, jossa kerrottiin keksitystä ”fasistien” suorittamasta pienen tytön ristiinnaulitsemisesta Donbassissa (Pomerantsev 2014).

Venäjän informaatiovaikuttaminen on aiheuttanut huolta jälkineuvostoliittolaisella alueella jo kauan ennen Ukrainan kriisiä etenkin siellä, missä Neuvostoliiton hajoamisen jälkeisen diasporan myötä sijaitsee merkittäviä venäläisvähemmistöjä, joilla on tapana seurata tiiviimmin venäläistä mediaa kuin kotimaansa. Valko-Venäjällä poliittisen eliitin huoli venäläisten median asemasta on ollut toistuvaa (Zavadskaja 2009, Manaev 2006) ja sitä vastaan on kamppailtu muun muassa sulkemalla venäläisiä tv-kanavia kokonaan ulos maan median toimintaympäristöstä (Zavadskaja 2009). On epätodennäköistä, että regiimin huoli valkovenäläisten mediamaisemaan vaikuttamisesta olisi ainakaan hellittänyt Ukrainan kriisiin myötä.

2.3 Valkovenäläistä suvereeniuspolitiikkaa jälkineuvostoliittolaisella alueella

Kylmän sodan päätyttyä Valko-Venäjän tavanomaiseksi alueelliseksi viitekehyykseksi on muodostunut jälkineuvostoliittolainen alue, missä Ukrainan nykytapahtumat ovat merkittävin konflikti sitten Neuvostoliiton romahtamisen. Ukrainan kriisi eskaloitui nopeasti: Euromaidanin loppuvuoden 2013 protestit johtivat noin kahdessa kuukaudessa vallankumoukseen ja Viktor Janukovytsin hallituksen kaatumiseen helmikuussa, mitä seurasi nopea Krimin anneksointi Venäjän toimesta jo maaliskuussa 2014 ja pian myöhemmin nk. venäläinen kevät ja Venäjän tukema sekä tähän päivään jatkunut sota Itä-Ukrainan Donbassissa. Kriisin tapahtumia aineiston aikarajaukselta on avattu yksityiskohtaisemmin kappaleessa 4.1.

Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen merkittävin ero jälkineuvostoliittolaisen alueen valtioiden välille on syntynyt siitä, ketkä hakeutuivat ja pääsivät osaksi länsi-integraatiota ja ketkä valitsivat integraation vanhan Neuvostoliiton alueella, käytännössä usein Venäjän johdolla. Kylmän sodan päätyttyä Euroopan poliittista karttaa ja politiikkaa on hahmoteltu lähinnä näiden poliittisten integraatiohankkeiden muodostamien raamien läpi (kuva 2). Vuosien saatossa suuri joukko vanhoja neuvostotasavaltoja on liittynyt osaksi EU:ta, Natoa tai molempia priorisoiden poliittisen integraation länteen. Venäjällä läntisten organisaatioiden leviäminen sen vanhalle valtapiirille on koettu uhkana sen kansallisille eduille, ja se on ollut yleinen selitysmalli sen aggressiiviselle Ukraina-politiikalle (esim. Götz 2016, Götz 2015, Mearsheimer 2014).

Valko-Venäjällä integraatio itään tai länteen on totuttu esittämään toisensa poissulkevin (Sasioglu & Soikko 2014). Kun Harle ja Moisio (2002) puhuvat suomalaisten olleen aina liikkeessä idästä länteen päin, Valko-Venäjän voisi taas sanoa jääneen asemalle: neuvostomonumentit koristavat edelleen kaikkia maan suuria kaupunkeja, joissa puhutaan pääasiassa venäjää. Ulkopoliittikkaa on kuvastanut sahausliike idän ja lännen painotuksien välillä. Kuten Venäjälle, EU sekä Nato ovat olleet Valko-Venäjällekin merkittävä osa identiteetin rakentumista tarjoten paraabelin (Hutchings & Szostek 2015).

Tässä tutkimuksessa jälkineuvostoliittolaisen alueen käsite rajautuu induktiivisesti, eli aineiston esittämän mukaiseksi. Etukäteen ei ole selvää, millaisessa roolissa tämä alueellinen käsite on valtioapparaatin ja aineiston lehden kirjoituksissa eikä se, miten se rajautuu. Valko-Venäjän valtion identiteettiprojektin taustaa ja Ukrainan kriisiä vasten käsitteellä on kuitenkin odotusarvoisesti jonkinlainen käyttöarvo maassa käytävässä poliittisessa retoriikassa. Joka tapauksessa, se on tässä tutkimuksessa ensi sijassa analyysin apuväline, jonka kautta tulee mahdolliseksi hahmotella Valko-Venäjän valtion näkemystä sen lähialueen poliittisen maantieteen piirteistä ja muutoksesta, eikä tarkoitus olekaan porautua termin semantiikkaan tai itse neuvostohistoriaan. Esimerkiksi Dittmer (2005) on hieman saman tyylistä tutkinut Keski-Euroopan symbolista muotoa sanomalehdistä Naton ja EU:n laajenemisen kontekstissa.

Venäjän ja lännen keskenään konfliktuaalisia tavoitteita koko alueella on esitetty yhdeksi merkittäväksi syyksi, joka johti kriisiin Ukrainassa (esim. Götz 2015, Smith 2015, Mearsheimer 2014). Valko-Venäjän geopoliittisen aseman kehitys näyttäytyy tätä vasten kiehtovana, sillä se on ollut samanluonteisesti sykleittäin näiden kahden vahvemman regiimin, EU:n ja Venäjän, politiikan kohteena. EU on pyrkinyt vaikuttamaan koko jälkineuvostoliittolaisen alueen valtioiden demokratiakehitykseen esimerkiksi itäisellä

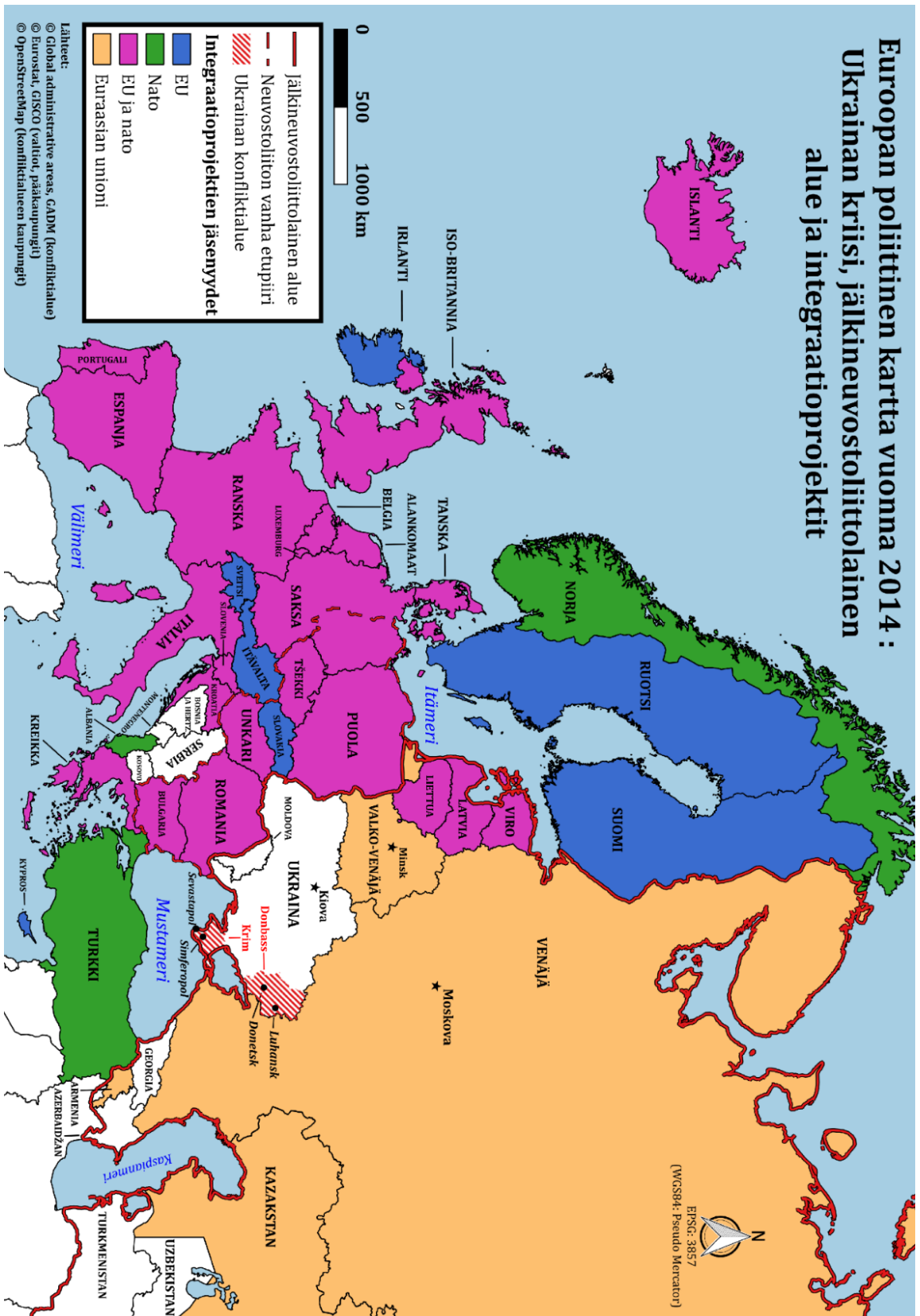
naapuruuspolitiikallaan. Venäjä taas on hakenut suuremmin omaa ulkopoliittikaansa tukevaa sisä- ja ulkopoliittikkaa pehmeän, erityisesti taloudellisen vallankäytön keinoin vanhalla valtapiirillään.

Yllä mainitun rinnalla, Valko-Venäjän ulkopoliitiikan painotuksen on ollut ominaista muuttua aina, kun siihen on löytynyt pragmaattinen syy. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että Valko-Venäjän poliittinen johto on pyrkinyt rakentamaan kansainvälisiä suhteita monivektorisesti keskittyen välillä Venäjään, välillä EU:hun ja on välillä taas pyrkinyt hakemaan niille vaihtoehtoja kaukempaakin, kuten Venezuelasta (Hautala 2009). Näistä syistä Lukašenkan hallinnon ulkopoliittikkaa on kutsuttu *suvereeniuspolitiikaksi*, jossa valtion ulkopoliitiikan painotus on alisteinen presidentin regiimin ulkoisen ja sisäisen suvereniteetin ylläpitämisen tarpeille, kuten esimerkiksi vaadittavien lainojen saamiselle (Sasioglu & Soikko 2014, Nice 2012, Hautala 2009).

Valko-Venäjän suvereeniuspolitiikasta tekee mielenkiintoisen Ukrainan kriisin kannalta se, että sen onnistumiselle on olennaista hyödyntää maan ainutlaatuista geopoliittista asemaa (Sasioglu & Soikko 2014, Nice 2012, Luukkanen 2009). Lukašenkan hallinto on riippuvainen tästä maansa geostrategisen aseman herättämästä kansainvälisestä mielenkiinnosta. Suvereeniuspolitiikka on lopulta ollut monilta osin menestyksestä. Kuten Ioffe (2008:161) kuvaili asiantilaa vuonna 2008:

”Hän [Lukašenka] hyväksikäytti Venäjää, kun Valko-Venäjä tarvitsi sitä eniten. Ja nyt hän voi yrittää lypsää kahta lehmää, Venäjää ja Euroopan unionia, samaan aikaan...Hän [Lukašenka] tulee joka tapauksessa muodostumaan Valko-Venäjän itsenäisyyden todelliseksi alkuunpanijaksi...”

Euroopan poliittinen kartta vuonna 2014 : Ukrainan kriisi, jälkineuvostoliittolainen alue ja integraatioprojektit



Kuva 2. Jälkineuvostoliittolaisen alueen rajautuminen voi vaihdella. Sen sisällä saatetaan tehdä esimerkiksi ero Neuvostoliiton jo ennen toista maailmansotaa hallitseman alueen ja sodan päättymisen jälkeen (post-1945) imperiumin valtapiiriin siirtyneiden Itä- ja Keski-Euroopan satelliittivaltioiden välille, kuten tässä kartassa on esitetty. Tässä tutkimuksessa käsitteen rajautuminen ja piirteet muodostuvat induktiivisesti aineiston pohjalta.

Jälkineuvostoliittolaisella alueella harva valtio on lähentynyt itsenäisyytensä jälkeen yhtä voimakkaasti Venäjään kuin Valko-Venäjä. Olisi naiivia kuitenkin väittää valinnan tapahtuneen puhtaalta pöydältä: Neuvostoliiton romahduksen myötä Valko-Venäjän kansantaloudesta oli kolmen ensimmäisen vuoden aikana kadonnut noin kolmannes ja maan poliittinen elämä oli vasta aluillaan. Taloudelliset paineet ajoivat poliittisen eliitin vaihtamaan itsenäisyyden alun puolueettomuuspolitiikan käännökseen kohti Venäjää jo ennen Lukašenkan valtakautta (Hautala 2009). Lukašenkan valtakauden alkupuoliskolta Putinin valtaanastumiseen asti vuonna 2000 Valko-Venäjän integroitumisella Venäjään ei näyttänyt ilmenevän mitään estoja: jo vuonna 1996 maiden presidentit olivat sopineet valtioliitosta, missä Lukašenkalla on sanottu olleen kunnianhimoisia tavoitteita oman roolinsa suhteen (Luukkanen 2009, Ioffe 2008:158).

On selvää, että Valko-Venäjä on Venäjälle läheisin ja tärkein liittolainen, mikä perustuu yhdistävien kulttuuri- ja identiteettitekijöiden lisäksi maan materialistiseen geopoliittiseen asemaan. Maassa on kaksi venäläistä sotilastukikohtaa ja sen läpi on lyhyt etäisyys keskellä Eurooppaa sijaitsevaan ja sotilaallisesti tärkeään Kaliningradiin niin kutsutun Suwalkin käytävän kautta. Valko-Venäjän sotilaallinen puolustus on integroitu pitkälti osaksi venäläisiä puolustusjärjestelmiä. Kansalaisten keskuudessa Valko-Venäjän Venäjään liittyminen on ollut perinteisesti Euroopan unionin jäsenyyttä hyväksytympi vaihtoehto maan suunnaksi (IISEPS 2016a).

Yllä kuvatusta huolimatta, yksi nykyisin yleisimmistä virhekäsityksistä maiden välisistä suhteista on niiden pitäminen ongelmattomina, kun todellisuudessa niissä on ilmennyt vakaviakin kiistakysymyksiä. Valko-Venäjän päätökset pitää kiinni omasta ulkopoliittisesta linjastaan ja Venäjän pehmeä (taloudellinen) valta maassa ovat yhdessä johtaneet moniin vakaviin kiistoihin niiden välillä, kuten vuosien 2004 ja 2007 kaasukiistoihin ja esimerkiksi valkovenäläisten tuotteiden ajoittaiseen ulos sulkemiseen niille elintärkeiltä Venäjän vientimarkkinoilta. Vuonna 2016 suhteita kiristi Lukašenkan kieltäytyminen uuden Venäjän ilmavoimien tukikohdan sijoittamisesta maahan.

Jälkineuvostoliittolaisella alueella paikkansa ottaneet sotilaalliset konfliktit ovat selkein merkki maiden suhteiden säröistä. Ennen Ukrainan kriisiä tärkein osoitus Valko-Venäjän kyvykkyydestä itsenäiseen ulkopoliittiseen positioon oli kieltäytyminen tunnustamasta vuoden 2008 Georgian sodan myötä itsenäisiksi julistautuneita Abhasiaa ja Etelä-Ossetiaa. Lukašenka ei ole tunnustanut alueiden itsenäisyyttä tähän päivään mennessä, Venäjän painostuksesta huolimatta. Valko-Venäjä ei ole tukenut Venäjää Ukrainan kriisissäkään sen toivomalla tavalla: se ei ole tunnustanut virallisesti Krimin anneksointia

Venäjään, eikä se liittynyt mukaan Venäjän länsimaita vastaan asettamiin vastasanktioihin. Ukrainan konfliktin jatkuessa maiden välit ovat osoittaneet lisää kiristymisen merkkejä.

Lukašenka kuitenkin tunnusti julkisesti jo muutama päivä anneksoinnin jälkeen Krimin liittyneen Venäjään. Hänen kommentinsa eivät olleet niinkään myötäilevä tuen osoitus Venäjän politiikalle, kuin realistisen tilannekuvan toteaminen:

”Krim ei ole itsenäinen valtio, kuten ei myöskään Ossetia, Abhasia ynnä muut. Krim on tänään osa Venäjän federaatiota. Sen voi hyväksyä tai olla hyväksymättä, mutta se ei muuta mitään.”

Aljaksandr Lukašenka 23.3.2014 (TUT.by 2014)

Valkovenäläisen suvereeniuspolitiikan toisella päärintamalla lännessä maan suhteet EU:hun ovat olleet haastavat. Ne näyttivät kehittyvän suotuisasti itsenäisyyden ensimmäisten vuosien aikana, mutta Lukašenkan yleisillä kansanäänestyksillä (1995, 1996 ja 2004) toteuttamat muutokset maan perustuslakiin johtivat suhteiden kylmenemiseen EU:n ja myös Yhdysvaltojen kanssa. Regiimin vuoden 2010 väkivaltainen puuttuminen Minskin protesteihin johti sanktioihin, jotka EU purki suurelta osin vasta vuonna 2016. Tuolloin Lukašenka vapautti protesteissa pidätettyjä poliittisia vankeja, minkä tarkoituksena on arveltu juuri poliittisen liikkumatilan löytämistä lännen kanssa. Myös EU:n motiivit sanktioiden purkamiseen olivat todennäköisesti geopolittisesti värittyneet: rohkaista Valko-Venäjää ottamaan etäisyyttä Kremlin politiikkaan (Rácz & Moshes 2016).

Lännen demokratia-geopolitiikka-dualismin kautta hahmottuvaa toimintaa Valko-Venäjää kohtaan kannattaisikin tarkastella enemmän geopolittisen kehyksen läpi (Ioffe 2013). Yhdysvaltojen ajama Valko-Venäjän demokratisoimishjelma ja EU:n tuki valkovenäläiselle kansalaisyhteiskunnalle on aina koettu Valko-Venäjän johdossa sen sisäisiin asioihin puuttumisena, johon on kuitenkin suhtauduttu suopeasti suvereeniuspolitiikan niin vaatiessa. Yhdysvaltojen tarve tuoda Valko-Venäjälle demokraattinen yhteiskunta, sen ylläpitäessä hyviä suhteita Neuvostoliiton alueen keskiaasialaisten diktatuurien kanssa, ilmentää valkovenäläiseen yhteiskuntaan kohdistuvan mielenkiinnon perustuvan sen maantieteelliseen sijaintiin vanhalla kylmän sodan päärintamalinjalla (Ioffe 2008: 231–232).

Ukrainan konfliktissa Lukašenkan hallinto näki arvokkaan mahdollisuuden maan oman imagon parantamiseen. Kriisin eskaloituttua sodaksi Donbassissa Lukašenka hakeutui

näkyvään kansainväliseen rooliin: rauhanneuvottelut sovittiin Minskiin, missä korkean tason neuvotteluissa tulitauosta on sovittu jo kahdesti (09/2014 & 02/2015), mutta ilman haluttua tulosta. Rauhanneuvottelujen Minskiin järjestämisen motiivi on myös ollut löytää maalle uutta ulkopoliittista liikkumatilaa ja sen voi nähdä suvereeniuspolitiikan viimeisimpänä palasena.

Samankaltaisuudet Valko-Venäjän ja Ukrainan geopoliittisten asemien välillä ovat kiistattomia. Klassisen geopolitiikan silmin olisi vaivatonta lähteä perustelemaan Valko-Venäjän geopoliittisen aseman muuttuneen Ukrainan läheisyydessä. Eri asia on, onko esimerkiksi valtion Venäjää haastava ulkopoliittinen positio muuntunut vastaaviksi populaarin geopolitiikan diskursseiksi Ukrainan kriisin mediakerronnassa. Aineistoon perehtymällä saattaa olla mahdollista hahmottaa maan suvereeniuspolitiikan seuraavaa suuntamerkkiä.

2.4 *Krim on meidän* - vaikea valkovenäläinen kansallisprojekti Ukrainan kriisiä vasten

Miksi kansallisidentiteetin sisällöt ovat tärkeitä kriittisen geopolitiikan ja Ukrainan kriisin kannalta? Kriittisessä geopolitiikassa valtiot, rajat ja muut alueelliset instituutiot nähdään ennen kaikkea sosiaalisina konstruktioina. Kansallisen idean tuottaminen ja sen rajaaminen on poliittisille eliitille yksi tärkeimmistä diskursiivisista välineistä, jonka kautta kansainvälinen kenttä ja sen tapahtumat on mahdollista esittää kansalaisille halutulla tavalla (Dittmer & Dodds 2008). Poliittisista valtaosuuksista kilpailevat toimijat saattavat taas haastaa vallassa olevia ammentamalla argumentteja toisenlaisesta *kansallisen* konseptista (Sasioglu & Soikko 2014). Harletta ja Moisiota (2002:160) lainaten:

”Mitä kiistellympi ja siten poliittisempi kansallinen identiteettiprojekti nimittäin on, sitä enemmän toisiaan vastaan kilpailevia geopolittisiä visioita esiintyy.”

Kansallisen merkitys Ukrainan kriisiä ympäröivässä populaarissa geopolitiikassa on ilmennyt erityisesti siinä, miten Venäjän valtio on hyödyntänyt määrittelemiään narratiiveja ja viitekehyksiä sen toimien perusteluina (Roman ym. 2017, Laruelle 2016, Biersack & O’Lear 2015, Suslov 2014). Rutland (2014) puhuu jo vuosia ennen Ukrainan kriisiä tapahtuneesta paradigman muutoksesta Venäjän ulkopoliitikassa, johon on sekoittunut etnonationalistisia ideoita. Kansainvälisten lakien hämärtyessä historia ja identiteetti korostuvat rationaliteetteina. Jopa pseudohistorialliset perustelut ovat saaneet paljon näkyvyyttä osana venäläistä mediadiskurssia.

Venäjän valtion poliittisen johdon ja median mukaan Ukrainassa oli puhjennut erityisesti venäläisiä vastaan hyökkäävä äärinationalismi ja siitä ideologiansa ammentavia ääriliikkeitä, kuten oikea sektori (Roman ym. 2017, Laruelle 2016). Maidanin myötä Ukrainassa valtaannousseista puhuttiin Venäjällä fasisteina, vallankumouksellisina ja banderovneina (ven. *banderovets*) ukrainalaisen vapaustaistelija Stepan Banderan mukaan. Retoriikka lainaa vahvasti Neuvostoliittoa aikanaan vastustaneesta vastarintaliikkeestä. Venäjän mukaan euromaidanissa ei ollut kyse vallankumouksesta, vaan -kaappauksesta, mikä tekee ukrainalaisen post-maidan johdon legitimeetistä täysin kyseenalaisen. Euromaidanin tapahtumien tarkastelu muodostaa aineiston ensimmäisen poikkileikkauksen ([kpl 4.1](#)).

Krimin anneksointia taas on perusteltu maan venäläisväestön kokeman uhan lisäksi niemimaan venäläisellä identiteetillä (Biersack & O’Lear 2015, Suslov 2014). Krimin niemimaan ja Ukrainan suhde kyseenalaistettiin ja vuoden 1954 Krimin siirron Venäjältä Ukrainalle esitettiin olleen Neuvostoliiton perustuslain vastainen sekä käyvän niemimaan venäläistä historiaa vastaan. Venäjän valtion ideologiassa merkittävää roolia näyttelevä ortodoksinen kirkko oli mukana siteiden retorisessa uudelleen rakentamisessa argumentoimalla Krimin olevan venäläisen sivilisaation ”pyhin pyhättö” (Suslov 2014). Ympäri maata levisi slogan: ”Krim on meidän” (ven. *Krym naš*). Se, miten vastaavat kuvaukset ovat kenties ilmenneet valkovenäläisessä mediamaisemassa, tutkimus tarkastelee aineiston toisessa poikkileikkauksessa ([kpl 4.1](#)).

Myöhemmin Donbassissa ”heräsi eloon” vanha Novorossijan (suom. Uusi Venäjä, ven. *Novorossija*) alue, joka oli alunperin Venäjän keisarikunnan kuvernementti vuosina 1764 – 1802. Se ei omaa yksinään merkittävää historiallista painoarvoa, mutta on venäläisen valtiomedian narratiiveissa Itä-Ukrainan konfliktista noussut osaksi kriisin populaaria tietoisuutta (Laruelle 2016). Tämän symboliikan pohjalle tunnustamattomat Luhanskin ja Donetskin kansantasavallat ovat muodostaneet saman nimisen valtioliiton. Novorossijan käsitteen kautta on tullut samalla mahdolliseksi representoida jyrkkää identiteetillistä rajalinjaa Ukrainan länsi- ja itäosien välillä. Valkovenäläisten suhtautumisesta kertoo vuoden 2014 lopun kysely, jossa noin puolet valkovenäläisistä kannatti Novorossijan itsenäisyyttä (IISEPS 2014a). Muun muassa Novorossijaan liittyviä narratiiveja tarkastelee aineiston viimeinen poikkileikkaus ([kpl 4.1](#)).

Venäjän on esitetty ryhtyneen interventionistiseen politiikkaan Ukrainan alueella myös vakiinnuttaakseen ideaa venäläisyydestä ukrainalaisuutta, ja auttamatta samalla myös valkovenäläisyyttä, ylempänä kansallisena identiteetinä, mikä voisi vahvistaa Putinin

regiimin suosiota Venäjän rajojen sisällä (Goble 2016). Venäjän ulkopoliittisessa doktriinissa federaation rajojen ulkopuolelle leviävä nk. *venäläinen maailma* heijastelee tätä ajatusta ja rajaa alueen, jonka sisällä Venäjä katsoo olevansa velvollinen suojelemaan venäläisiä ja muita, jotka osallistuvat venäläisen kulttuurin ja kielen harjoittamiseen (Kuzio 2015). Laruelle (2016) onkin kutsunut käytyä retoriikkaa Novorossijan ympärillä ”geopoliittiseksi seikkailupolitiikaksi”, jonka tarkoitus on hämärtää nyky-Venäjän territoriaalisuuden rajoja.

Tätä kaikkea vasten kriisiä ympäröivässä retoriikassa on korostunut valtioapparaatin, tässä tutkimuksessa Aljaksandr Lukašenkan regiimin, toimesta harjoitettu tietoinen kansallisidentiteetin muotoileminen ja tulkinta, mitä on kuvattu käsitteellä *nation building*, ja sen tuominen osaksi kriisin kuvauksia (Paul 1996:18-46, Alter 1985:21). Sen tavoitteena on yhdistää ja harmonisoida keskenään sosiaalisesti, alueellisesti, poliittisesti tai institutionaalisesti jakautuneet väestöryhmät saman kansalliskäsityksen alle (Alter 1985:21). Venäläisvähemmistöistä sekä heidän identiteetistään ja mediamaisemastaan on tullut tärkeä tekijä monille jälkineuvostoliittolaisen alueen valtioille ja heidän saattamisensa osaksi samaa kansallisideaa on koettu tärkeäksi erityisesti Baltian maissa. Valko-Venäjällä venäläisiä on väestöstä 8,3 % (Belstat 2009), mutta luku on harhaanjohtava, sillä valkovenäläisen identiteetin rajalinja venäläisen kanssa on kokonaisuudessaan heikko sekä osittain määrittelemätön (Ioffe 2008:204–205).

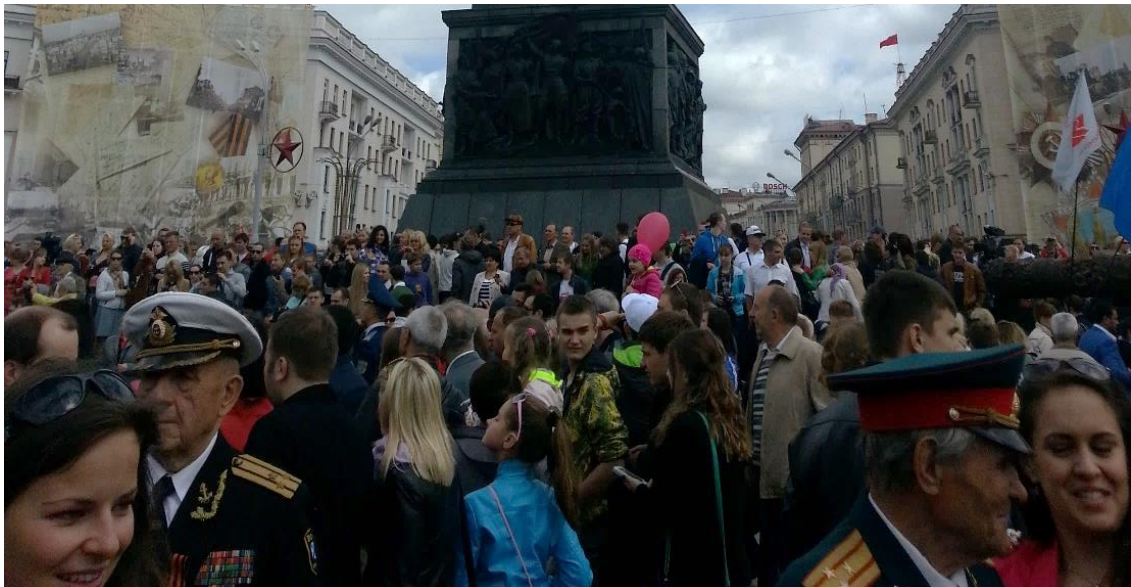
Heikosti sujunut kansallinen projekti on aiheuttanut huolta jo aikaisemmin. Vuonna 2002 Venäjän presidentti Vladimir Putin ehdotti julkisesti Valko-Venäjän kuuden itäisimmän oblastin liittämistä vaiheittain osaksi Venäjää. Yllättävää ehdotuksessa oli valkovenäläisten spontaanin reaktion puuttuminen: iso osa valkovenäläisistä ottikin idean optimistisesti vastaan (Ioffe 2007). Maan poliittinen johto pelästyi ja aloitti pian Venäjän vastaisen kampanjan mediassa (Ioffe 2008:79). Toisaalta heikon kansallisidentiteetin esitetään olleen yksi tekijöistä, jotka mahdollistivat aikanaan nykyisen autoritaarisen regiimin syntymisen (Eke & Kuzio 2000).

Huolimatta Lukašenkan hallinnon vaatimattomasta valkovenäläisyyden idean edistämisestä ja maassa elävistä vahvoista neuvostoelementeistä, myös belorussofiilinen kansallisprojekti on ottanut joitakin askelia eteenpäin itsenäisyyden aikana (Bekus 2008, Zaprudnik 2003). Zaprudnik (2003) kertoo syyksi juuri Lukašenkan hallinnon parissa heränneen tarpeen kehittää kansallista ideaa muuriksi venäläistä kulttuurivaikutusta vastaan. Kansallinen identiteettiprojekti on valtion toiminnassa pelkistynyt työkaluksi, jonka tehtävä on palvella ennen kaikkea regiimin suvereniteetin takaajana, kuten

sosiaalipolitiikan (Luukkanen 2009). Maan itsenäisyyden alkuvuosina kansallista heräämistä kuvailtiin Valko-Venäjällä väistämättömäksi ja pakolliseksi maan suvereeniuden takaamiseksi (Zaprudnik 2003, Smith ym. 1998:26).

Valko-Venäjän ongelmat kansallisen idean rakentamisessa tiivistyvät ennen kaikkea kahteen tekijään: kaikkia yhdistävän idean puuttumiseen ja kansalliseen kohdistuvan mielenkiinnon puutteeseen (Forest & Johnson 2012, Ioffe 2007). Selkeän kansallisen idean hahmottamisen vaikeus on tehnyt vanhan russofiilisen historigrafian syrjäyttämistä haastavaa (Smith ym. 1998:23). Valtiovetoinen identiteetti-projekti edustaa lopulta eräänlaista kreolismia, johon on sekoittunut kvasi-neuvostoliittolainen identiteetti (Luukkanen 2009, Ioffe 2007). Kuten Ioffe (2007:366) tiivistää seuraavanlaisesti:

”Heille [kreolisteille] venäläiset asiat eivät enää kuulu meihin, mutta heitä ei voi vielä nimittää heiksikään”



Kuva 3. Minskiläiset juhlivat voiton päivää 9.5.2014. Suurella isänmaallisella sodalla on suuri symbolinen merkitys Valko-Venäjällä. Ukrainassa, konfliktin myötä, moni perinteisistä neuvostosajan juhlapyhistä on poistettu. Samalla satoja Lenin-patsaita on kaadettu ja kadunnimiä muutettu vastaamaan hyväksytyä ukrainalaista kansallisideaa.

Vuoden 2015 kyselyssä reilu 65 % valkovenäläisistä uskoi Krimin anneksoinnissa olleen kyse venäläisten maiden ja historiallisen oikeuden ennallistamisesta (IISEPS 2015). Kansallisen hyödyntäminen reaalipoliittisten toimien perusteluina Ukrainan kriisissä, Valko-Venäjän heikko ja valtiovetoinen kansallinen idea sekä Venäjän ulkorajat ylittävät etnonationalistiset ulkopoliittiset argumentit ovat yhdessä potentiaalisesti vaikea yhtälö Valko-Venäjän poliittiselle johdolle. Jos valkovenäläiset ja venäläiset ovat identiteettipolitiikan silmin ja kansalaisten arkitodellista identiteettiä vasten ilman merkittävää kansojen välistä rajalinjaa, ja Venäjä anneksoi naapurimaasta osan itseensä

vetoamalla yhteiseen kansallisuuteen ja historialliseen yhteenkuuluvuuteen, miten Valko-Venäjän oma geopoliittinen asema ja tulevaisuus jälkineuvostoliittolaisella alueella määrittyvät? Entä miten niistä tulisi kertoa omille kansalaisille?

3. Teoreettinen viitekehys: kriittinen geopolitiikka

3.1 Kriittinen geopolitiikka - miten maantiedettä kirjoitetaan?

Geopoliittisen tutkimusalan historiallinen alkusysäys on kytköksissä 1800-luvulla kiihtyneeseen imperialismin aikakauteen, jolloin Euroopan siirtomaavallat jakoivat suuren osan maailmaa keskenään ja hyödynsivät maantiedettä perustellessaan vaatimuksiaan alueisiin tieteellisesti (O'Tuathail 1996:24). Geopoliitiikan tutkijaa kiinnosti toisaalta se, miten maantiede vaikuttaa politiikkaan ja toisaalta se, miten politiikka vaikuttaa maantieteeseen (Harle & Moisio 2003:7-16). Maantieteilijät pyrkivät asettamaan maan pinnalle säännönlaisuuksia, jotka määrittelisivät eri kansallisvaltioiden välisiä voimasuhteita. Taustalla vaikuttivat poliittinen positivismi ja ympäristödeterminismi.

Kriittisen geopolitiikan suuntaus alkoi muodostua 1980-luvulla, kun tutkijat kritisoivat materialismiin nojaavaa klassista geopolitiikkaa sen reduktionistisesta tutkimusotteesta (Dittmer & Gray 2010). Kriittinen geopolitiikka otti asiakseen rikkoa tutkimuksen absoluuttisina pitämiä teesejä alueiden poliittisesta järjestäytymisestä (Dittmer & Dodds 2008, Sharp 1996). Tutkimuksen huomio alkoi kiinnittyä suuremmissa määrin kieleen. Poliitiikka nähtiinkin *maan kirjoittamisena*, mihin tieteenalan nimi itsessään viittaa (eng. geography). Tutkimusta ohjaavaksi tekijäksi muodostui ajatus siitä, että maantiede ei koskaan ole luonnollinen ilmiö, joka voisi toimia täysin politiikan ja ideologian ulkopuolella, minkä taustalla oli ihmismaantieteen kääntyminen kohti kulttuurillista ja kielellistä tutkimusotetta (Moisio 2003c:50). Kuten O'Tuathail (1996:227) toteaa vertauskuvallisesti:

”Geopoliitiikka esittää kansainvälisen politiikan teatterina: maantiede on näyttämö, politiikka on draama ja geopolitiikka tästä representaationaalista speaktaakkelista irrallista havainnointia”

Toisin sanoen geopolitiikan olemus alettiin nähdä erilaisten materialististen käytäntöjen lisäksi myös diskurssina, jolla voi ohjata poliittista toimintaa (Tuathail & Agnew 1992). Tieteen tekemiseen mukaan nousut post-strukturalismi, jonka pohjalta alueet ja niiden identiteetit nähtiin tutkimuksen silmissä ennen kaikkea sosiaalisesti tuotettuina

konstruktioidena, tuki muutosta. Maantieteen kirjoittaminen olikin poliittista toimintaa, joka hyödynsi yhteisössä vallalla olevia käsityksiä alueiden sekä niiden yhteisöjen identiteeteistä ja pyrki niiden muotoilemiseen vallankäyttäjille edullisella tavalla. Kuten Moisio (2003b:106) toteaa:

”...maantieteellinen todellisuus vaikuttaa ensi katsomalta varsin materiaaliselta...Materiaalinen toiminta tulee poliittisessa toiminnassa ymmärrettäväksi ainoastaan kielen välityksellä. Tästä syystä poliittinen kieli tarkoittaa välinettä, jonka avulla maantieteellistä todellisuutta voidaan jäsentää ja määrittää uudelleen.”

Kriittisen geopolitiikan mukaan politiikkaa tulee tarkastella joukkona kielellisiä käytänteitä, kuten tekstejä ja puheita, jotka luovat alueellisia mielikuvia tai ns. kuvitteellisia maantieteitä (Tuathail & Agnew 1992). Geopolitiikan tutkimuksen tulisi keskittyä tapoihin, joilla poliittiset eliitit synnyttävät merkityksiä meistä ja heistä, pahasta ja hyvästä tai vahvasta ja heikosta sekä osoittavat niille spatiaaliset viitekehykset. Esimerkiksi alueisiin kohdistuva nimeäminen mahdollistaa tiettyjä luokitteluja, jotka osaltaan mahdollistavat tietynlaisia narratiiveja ja sisältöjä sulkien pois toisia (O’ Tuathail & Agnew 1992). Ukrainan kriisi tarjoaa potentiaalisen alustan uudelle jälkineuvostoliittolaisen alueen kuvitellulle maantieteelle.

Kriittisen geopolitiikan ja tämän tutkimuksen yhteydessä puhutaan geopolittisista diskursseista (O’ Tuathail & Dalby 1998:16–39). Diskurssilla voidaan viitata pelkkään puhuntatapaan tai sanavalintaan arkisessa kielenkäytössä (Dittmer 2010b). Kriittisen geopolitiikan ja tämän tutkimuksen piirissä diskurssilla on kuitenkin laajempi merkitys. Ne näkevät diskurssit kulttuurillisina ja sosiaalisina normeina, jotka mahdollistavat ja rajoittavat maantieteen representoimista ja ymmärtämistä. Tämä taas ohjaa yhteiskunnallista elämää ja harjoitettua politiikkaa. Moisio (2003c:65) avaa diskurssin käsitettä seuraavasti:

”Hallitseva diskurssi on rakenne, yhteiskunnan kehys, joka tarjoaa yhteisön vallankäytölle argumentaation välineet, diskursiiviset perussäännökset. Yhteisön vallitseva geopolittinen diskurssi saattaa täten identifioida jotkin asiat merkityksellisimmiksi kuin toiset tai esimerkiksi tietyt ilmansuunnat uhkaavammiksi kuin toiset.”

Dittmer (2010a:90) argumentoi saman henkisesti kysyessään:

”Ketkä toimivat kansallisen narratiivisi ulkopuolisina tänään ja menneisyydessä?...Mistä kansasi tai yhteisösi narratiivisen historian aikajaksoista ei keskustella?”

Yllä olevien sitaattien valossa voi esimerkinomaisesti pohtia, millaisia merkityksiä *länteen, itään* tai esimerkiksi *Venäjään* liitetään suomalaisessa poliittisessa retoriikassa ja miten ne heijastuvat populaariin uskomusjärjestelmään lähialueestamme. Geopoliittisen diskurssin käsitettä auttaa hahmottamaan sen ajattelemisen institutionaalisen aseman omaavana populaarina mielikuvana. Harle ja Moisio (2002) määrittelevät sellaisen tarkoittavan rajatun yhteisön tapaa asemoida itsensä kansainvälisessä poliittisessä järjestelmässä osana omaa kansallista identiteettiä, esimerkiksi suomalaiset suhteessa Euroopan unioniin. Dittmer (2010a:18-19) taas kuvailee sitä kokoelmaksi itsestäänselvyksinä pidettyjä olettamuksia maailman poliittisesta rakentumisesta, esimerkiksi siitä, ketkä ja millä perusteilla saavat käyttää voimaa. Tämä tutkimus pyrkii avaamaan juuri tällaisten systemaattisesti toistuvien poliittis- ja maantieteellisten aksioomien sisältöjä Ukrainan kriisin osalta Valko-Venäjällä.

Edesmenneen Neuvostoliiton osana Valko-Venäjälle yksi tärkeimmistä ja viimeisimmistä geopoliittisten mielikuvien lähteistä on ollut kylmä sota ja siitä kumpuavat spatiaaliset ja poliittiset kategoriat (Tuathail & Agnew 1992, Sharp 2000). Kylmän sodan loppuminen 1990-luvun alussa merkitsi tutun viitekehyksen menettämistä ja uuden poliittisen maantieteen hahmottelua alueelle, myös kuvitellun. O'Tuathail (1996: 225) argumentoi, että kylmän sodan asetelman muodostaman viitekehyksen tilalle on syntynyt niiden pluralismi. Tätä vasten voi todeta, että jälkineuvostoliittolainen alue ei ole samalla tavalla ihanteellinen ja selkeä viiteryhmänä poliittisessa retoriikassa. Kriittiselle geopolitiikalle ominaisessa kamppailussa kuitenkin myös monitulkintaisen historian ja taustan omaava alue ja sen maantiede pyritään pelkistämään nopeasti omaksuttavaksi käsitteeksi, jotta sen retorinen soveltaminen tukisi menestyksellisemmin poliittisen eliitin tavoitteita.

Diskurssit eivät näin merkitse kiistatonta totuutta kertomastaan ilmiöstä (Dittmer 2010a:14-16). Totuuden sijasta pitäisi puhua erilaisista totuusulottuvuuksista ja niiden keskinäisistä asemista yhteiskunnassa. Peet (2002) esimerkiksi lähestyy diskurssin käsitettä jakamalla sen osiin, joita hän nimittää sen hegemoniseksi syvyydeksi ja hegemoniseksi laajuudeksi. Hegemoninen syvyys viittaa diskurssin kykyyn rajoittaa harkintaa ja keskustelua tiettyihin aiheisiin ja metodeihin formaalin ja käytännön geopolitiikan harjoittajien, eli mm. akateemikkojen ja politiikan ammattilaisten, työssä. Hegemonisella laajuudella taas viitataan maantieteelliseen ekstenssiin, jolla diskurssi pystyy toimimaan hegemonisena. Yleensä, mitä kaukaisempi diskurssin kuvailema kohde

on yleisöstään, sitä enemmän siitä syntyvät mielikuvat ovat luonteeltaan mielikuvituksellisia ja epärealistisia (Appadurai 2012).

Valko-Venäjän tarjoaman alueellisen viitekehyksen tapauksessa on mahdollista todeta tutkimuksen aineiston hegemonisen syvyyden olevan rajallinen (IISEPS 2014c, Manaev 2014), mutta sen hegemonisen laajuuden kattavan koko Valko-Venäjän alueen valtion median vahvan institutionaalisen aseman ansiosta. Diskurssia ei tulisi kuitenkaan ymmärtää yhtenä itsenäisesti toimivana rakenteena, vaan se muodostuu pikemminkin mittavasta joukosta pieniä ja paikallisia vuorovaikutuksia, jotka yhteiskunnalliset rakenteet muokkaavat kokoon (Dittmer 2010b).

Kriittinen geopolitiikka on saanut osakseen myös arvostelua. Moisio (2003c:52) arvostelee kriittisen geopolitiikan tutkimuksen tarkastelevan kielen kautta ilmenevää vallankäyttöä yksisuuntaisena ja näin liian hegemonisena. Siirtyminen perinteisestä geopolitiikasta kriittiseen ei siis ole hänen mukaansa tarjonnut ”valaistumista”, sillä materialistisesta determinismistä ollaan yksinkertaisesti siirrytty sosiaalisesti tuotettujen valtarakenteiden ja kielen determinismiin (Moisio 2003c:59). Moisio painottaakin, että poliittinen valta sisältää mahdollisuuden vastarintaan ja vastarinta usein näkyy tiedonvälityksessä. Moisio huomio on tärkeä, mutta sitä on samalla tärkeää tarkastella sitä paikallista yhteiskuntaa vasten, mihin tutkimus kiinnittyy, mikä saattaa haastaa hänen kritiikkinsä (kpl 2.1). Paasi (1995) taas on kuvaillut tutkimusotetta ”nojatuolimaantieteksi”, jossa tutkija pääsee liian helpolla tukeutumalla yksinään post-strukturalismiin.

Kriittisellä geopolitiikalla ei kykene yksinään selittämään koko Ukrainan kriisiä, mutta se mahdollistaa siitä huolimatta kriisin toimijoiden poliittisen päätöksenteon taustojen herkemmän ymmärtämisen, ja sillä voi olla näin tärkeä rooli tulevan politiikan ohjeena. Sillä on näin sekä tutkimuksellinen että pragmaattinen olemus, joka sopii hyvin lähtökohdaksi konfliktille, joka neljäntenä olemassaolon vuotenaan alkaa näyttäytyä Abhasian, Etelä-Ossetian ja Transnistrian tavoin jäätyneenä.

3.1 Populaaria geopolitiikkaa - alustana sanomalehti

Venäjän valtioneuvosto julkaisi maaliskuussa 2015 kaksi ja puolituntisen dokumentin ”Krim – tie kotimaahan” (ven. *Krym – put na rodinu*). Sen draamallisessa kerronnassa välittyi Venäjän johdon muotoilemia narratiiveja Venäjän ja Krimin yhteisestä historiasta sekä Venäjän johdon rohkeudesta toimia tiukan paikan edessä Euromaidanin vallankumouksen jälkeen. Vuosia aikaisemmin, länsimainen media oli tarttunut laajalti

presidentti Putinin sanoihin Yhdysvaltojen presidentti George W. Bushille: *Ukraina ei ole edes valtio* (CNN 2014). Molemmat ovat esimerkkejä siitä, kuinka median kautta konstruoidaan alueille, niiden rajaamille yhteisöille ja johtajille identiteettiä tavoilla, jotka ovat linkittyneet paikalliseen vallankäyttöön.

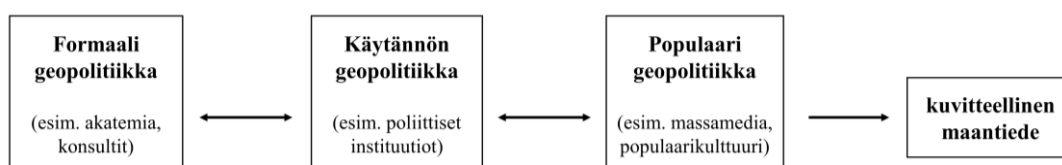
Geopoliittiset diskurssit tarvitsevat luonnollisesti mediumin itsensä ja yleisönsä välille voidakseen vakiintua poliittis-maantieteellisiksi uskomuksiksi (Dittmer 2010a:14–16). Globaalit mediaverkostot tuovat yleisön ääreen näkemyksiä kaukana paikkansa ottavista geopoliittisista konflikteista luoden virtuaalisia maantieteitä, joiden vaikutus leviää osaksi tapaamme kokea tila omakohtaisesti (O’Tuathail 1996:190). Näin esimerkiksi se, käsittääkö Krimin ukrainalaiseksi vai venäläiseksi perustuu mahdollisten omakohtaisten kokemusten lisäksi median ja myös populaarikulttuurin luomiin ja välittämiin mielikuviin. Krimin asettuminen osaksi venäläisten mielikuvaa Venäjän territoriaalisuudesta anneksoinnin jälkeen, on vaatinut suuren määrän ideologista työtä, kuten harkittua nimeämistä ja narratointia sekä niiden uudelleentuotantoa mediassa (Suslov 2014).

Maantieteellisestä läheisyydestä huolimatta suurin osa valkovenäläisistä ei omaa välitöntä yhteyttä Ukrainan kriisiin. Moision (2003c:63) analogiaa lainaten, he eivät heränneet yksi aamu toteamaan Ukrainan kriisin alkaneen, ja aistineet esimerkiksi koko alueen turvallisuustilanteen kenties muuttuneen. Suurin osa heistä omaksui kriisin merkityksen Ukrainalle, omalle maalleen ja henkilökohtaisesti itselleen mediamaisemansa välityksellä, muun ohessa valtion sanomalehdistä. Niiden sisällöt taas ovat peräisin paikallisessa vallankäytössä syntyneistä diskursiivisista valinnoista, jotka manifestoituvat valtion kontrolloimassa mediamaisemassa, kuten tämän tutkimuksen *Sovetskaja Belorussijassa*. Geopoliittiset diskurssit ilmenevät siis epäformaaleissa ja jokapäiväisissä arjen mediatuotteissa, joiden tehtävä on tuottaa ja ylläpitää järjestelmän toivomaa ymmärrystä alueellisesta järjestäytymisestä (McFarlane & Hay 2003).

Jokaisella valtiolla on tavallaan omat diskursiiviset kehyksensä, joista käsin tuotetaan kansallista tilaa sekä ylläpidetään populaareja ymmärryksiä tilaan sidotun yhteisön piirissä (Paasi 1995). Siinä jaetulla kielellä on merkittävä rooli sen välittäessä yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisön sisällä vahvistaen näin kansallisen rajaa (Forest & Johnson 2012). Tutkimuksen lehden, *Sovetskaja Belorussijan* tekstien kautta valtio kamppailee Ukrainan kriisin merkityksistä ja tällä kamppailulla on merkitystä erityisesti Valko-Venäjän sisäpolitiikassa, sillä Peetin (2002) ajatteluun viitaten, lehden diskurssien syvyys ja ekstensi eivät riitä maan rajojen ulkopuolelle huolimatta niiden

venäjänkielisyydestä. Kuitenkin, kuten Sharp (2000) tunnustaa, henkilön visioima kuvitteellinen maantiede ja sen piirteet ovat harvoin seurausta vain yhdestä tietolähteestä.

Kriittisen geopolitiikan harjoittamisen muotona puhutaan populaarista geopolitiikasta, jolla viitataan arkiseen elämään geopolitiittisten diskurssien ja narratiivien ympäröimänä (Dittmer 2010a:14-16, Dittmer & Dodds 2008, O’Tuathail & Dalby 1998). Tässä tutkimuksessa *geopoliittisen* voi nähdä ilmenevän käytännöllisen ja populaarin välimaastossa: diskursseja popularisoiva valtion sanomalehtimedia välittää valtioapparaatin käytännön geopolitiikkaa tukevia sisältöjä ns. journalistisen sillan yli valkovenäläiselle yleisölle. Tutkimuksen keskustelu-osiossa avattujen geopolitiittisten diskurssien luonne (kpl 6.1.1 alkaen) on ennen kaikkea populaari: ne kertovat niistä oletuksista, joista käsin valkovenäläiset valtion median kuluttajat ovat tarkastelleet Ukrainan kriisiä ja rakentaneet ymmärrystä esimerkiksi siitä, tarvitseeko heidän itse huolestua Venäjän uudesta roolista jälkineuvostoliittolaisella alueella.



Mukaiillen O’ Tuathail & Dalby (1998)

Kuva 4. Geopolitiikan harjoittamisen muotoja.

Populaarin geopolitiikan tutkimuksessa aineisto yleensä muodostuu massamedian tuotteista, kuten sanomalehdistä, radiosta, televisiolähetysistä, elokuvista tai internetin julkaisuista (Dittmer & Dodds 2008, Harle & Moisio 2002). Tyyllilajiltaan aineistot voivat näin käsittää tekstejä, ääni- tai kuvamateriaalia, mutta myös yleisötapahtumia tai performansseja. Dittmer (2010a:23–25) toteaa tutkimuksen kohteena olevan aineistotyypin massatuotannon ja -kulutuksen olevan tärkein peruste aineiston soveltuvuudelle. On tärkeää ottaa huomioon, että mediatekstit muodostuvat kuitenkin myös toimittajien omien valintojen ja ammatillisten käytänteiden kautta (nk. journalistinen silta; McFarlane & Hay 2003). Vallankäyttö ilmenee mediassa kuitenkin esimerkiksi siten, mitkä tapahtumat yleensä uutisoidaan, ja miten niitä kehystetään (Entman 1993, 2002).

Kriittisen geopolitiikan parissa on kirjoitettu jo lukuisia sanomalehtimediaa aineistonaan hyödyntäviä tutkimuksia. Niihin lukeutuvat esimerkiksi Joanne Sharpin (2011a) tutkimus terrorismin vastaisen sodan esittämisestä Tansaniassa, Adamsin (2004) tutkimus WTC-

iskujen uutisoimisesta Kanadan Quebecissa, Ruandan ja Bosnian sotien uutisoimisen vertailu yhdysvaltalaisessa mediassa (Myers ym. 1996), Ferghanan kanjonin rajakiistan esittäminen Kirgistanian valtion ja opposition lehdissä (Megoran 2004), tutkimus maailmankauppajärjestön (WTO) vastaisen protestoinnin uutisoimisesta Australiassa (McFarlane & Hay 2003) ja moni muu. Sisällönanalyysi on ollut niissä yleisesti hyödynnetty analyysitapa. Sanomalehdissä tekstit näyttävät usein faktuaalisina ja arvolatautumattomina, missä osittain sijaitsee median piilevän vallankäytön voima (McFarlane & Hay 2003).

Kriittisen geopolitiikan tutkimukselle on ollut ominaista tutkia myös valtioapparaatin ulkopuolisia toimijoita, joilla katsotaan olevan potentiaalia muokata maantieteellisen tietämisen tapoja (Dittmer 2010a:12-13, Moisio 2003a:27-32). Kirjoittaessaan kansallisesta identiteettiprojektista Harle ja Moisio (2002) painottavat, että tutkimuksen ei tulisi ottaa huomioon poliittiselta merkitykseltään vähäisiä keskustelijoita ja satunnaisia valtavirrasta poikkeavia kertomuksia. Uskaltaudun ulottamaan heidän ohjeensa laajemmin osaksi kriittisen geopolitiikan ja oman työni tutkimuksenasettelua. Toisaalta alueellista poliittista tasapainoa horjuttavat tapahtumat, jollainen Ukrainan kriisi kieltämättä on ollut koko jälkineuvostoliittolaiselle alueelle, voivat pakottaa hegemonisen diskurssin vastaamaan siihen liittyviin peruskysymyksiin (McFarlane & Hay 2003), kuten esimerkiksi Lukašenkan regiimin perustelevaan liittolaisuussuhdetta Venäjään. Valkovenäläisessä mediamaisemassa hajanaisen opposition kyky muovata yhtenäinen diskurssi on kuitenkin heikko ([kpl 2.2](#)).

Pelkkien diskurssien tai representaatioiden tutkiminen ei riitä vielä kertomaan sitä, millä tavoin mediatekstejä kulutetaan. Populaaria geopolitiikkaa on kritisoitu siitä, että se keskittyy liian vahvasti geopolitiikisten mielikuvien tuotantoon unohtaen niiden kuluttamisen prosessit ja tilat (Woon 2014, Dittmer & Dodds 2008). Se ei kerro tarpeeksi siitä, millä tavoin geopolittiset diskurssit sekoittuvat osaksi arkea. Diskurssien kuluttamista on toisaalta haastavaa tutkia johtuen niiden pohjalta tehtyjen tulkintojen pluralismista (Woon 2014).

Tämä tutkimus ei pysty muotoilemaan yhtä totuutta valkovenäläisen tavasta käsitellä Ukrainan kriisiä ja sen kuvitteellista jälkineuvostoliittolaista tai muuta maantiedettä. Tarkoitus on sen sijaan tuoda ilmi kiistämättä vahvan institutionaalisen aseman omaavan valtiolehden ilmentämien geopolitiikisten diskurssien sisältöjä, joiden välityksellä autoritaarinen valtioapparaatti toivoo kansalaistensa jäsentävän Valko-Venäjän ja myös Ukrainan geopolitiikista asemaa aikana, jolloin maan läheisin liittolainen ja vanha keskus

on haastanut naapurivaltionsa alueellisen koskemattomuuden ammentaan poliittista retoriikkaa kaikkia kolmea maita yhdistävästä historiasta ja identiteetistä.

3.2 Miksi tutkia Valko-Venäjän diskursseja?

Yksi tutkimukseni kohtaamista kritiikin aiheista saattaa olla se, miksi tutkin populaarin geopolitiikan harjoittamista juuri Valko-Venäjällä. Maata tuntemattomalle yleisölle vallitseva mielikuva saattaa olla ”Venäjän pikkuveljenä” toimivasta federaation jatkeesta. Eikö ole selvää, että maan johtava ja presidentinhallinnon hallinnoima sanomalehti välittää samoja diskursseja Ukrainan kriisistä ja sen lähialueesta kuin venäläinen valtion media? Onhan maan nimikin osuvasti Valko-Venäjä. Kyseinen valtio on myös kokonsa vuoksi kansainvälisessä politiikassa enemmän toiminnan kohde kuin sen alullepanija, eikä sieltä kumpuava akateeminen työ ole merkittävästi edistänyt politiikan teoriaa.

Perinteisen geopolitiikan tutkimuksen painotus yksinään valtakeskusten hegemoniaan todellisuuden määrittelijöinä on kuitenkin ongelmallinen. Tutkimuksen parissa on tavanomaisesti ajateltu, etteivät pienempien toimijoiden geopolittiset diskurssit voi omata vastaavaa merkitystä kuvitteellisten maantieteiden tuotannossa (Sharp 2011a, Sharp 2011b). Tutkimalla hegemonisen diskurssin ulkopuolelta kumpuavia aineistoja on kuitenkin mahdollista tuoda uusia näköaloja kriittisen geopolitiikan tutkimukseen, jonka historiaa ovat hallinneet länsimaisen tutkimuksen traditio ja suurvaltojen määrittelemät sisällöt. Tätä vasten on myös tärkeää ottaa huomioon, kuinka länsimaissa sovetologialla ja sittemmin jälkineuvostoliittolaisen alueen tutkimuksella on pitkät ja institutionalisoituneet juuret, mikä on herättänyt huolta uudesta post-kolonialistisesta maantieteellisen tiedon tuottamisen tavasta ja länsimaisten diskurssien hegemonian jatkumisesta sen kautta (Timár 2009).

Yhä useampi kriittisen geopolitiikan tutkija onkin herännyt yllä olevaan johtopäätökseen. Tutkiessaan Tansanian median tuottamia geopolittisiä mielikuvia terrorismista Sharp (2011a) teki tutuksi ajatuksen ”heikompien geopolitiikasta” (eng. *subaltern geopolitics*, suomennos oma). Englannin kielen sanalla *subaltern* viitataan yleensä armeijassa palvelevan alempaan arvoon. Sharp (2011a) pohjaa uuden käsitteen Ayoobin (2002) teoriaan ”heikompien realismista” (eng. *subaltern realism*), joka paneutuu ”alempiarvoisten” tai ”heikompien” asemaan kansainvälisessä poliittisessa järjestelmässä. Keskittymällä yksinomaan hegemonisiin toimijoihin on vaarana, että tutkimus vain säännönmukaisesti toistaa suurvaltojen harjoittaman populaarin geopolitiikan sisältöjä. Esimerkiksi länsimaissa olisi hätäiltyä olettaa valkovenäläisten

geopoliittisten diskurssien seuraavan suoraan venäläisiä vertailukohtiaan tutkimatta ensin asiaa.

Huolimatta roolistaan kansainvälisessä politiikassa, Valko-Venäjälle on joka tapauksessa mahdollisuus määritellä Ukrainan kriisin merkityksiä kansalaisilleen oman kontrolloidun mediakoneistonsa avulla ja pyrkiä näin luomaan toivottu diskursiivinen viitekehys Ukrainan kriisille ja sen kuvitteelliselle maantieteelle. Heikompien geopolitiikka sopiikin viitekehystenä hyvin kuvailemaan regiimejä, joiden ensisijainen tavoite on tuottaa omalle rajatulle yleisölleen räätälöity geopolitiittinen diskurssi (Sidaway 2012, Sharp 2011b). Heikompien geopolitiikasta puhutaan tyypillisesti post-kolonialististen valtioiden yhteydessä, jolloin sen kontekstina on historiallinen alistuneisuus tiedon tuotannossa. Paradigman ulottaminen Valko-Venäjään jälkineuvostoliittolaisella alueella ei vaadi merkittäviä teoreettisia ponnisteluja.

4. Aineisto ja menetelmä

4.1 Aineisto: Sovetskaja Belorussijan Ukrainan kriisin uutisointi

Tutkimuksen aineistona hyödynnettiin Sovetskaja Belorussija sanomalehden artikkeleita Ukrainan kriisistä. Lehden on perustanut maan presidentinhallinto ja sen historia alkaa jo vuodesta 1927 (Sovetskaja Belorussija 2005). Lehden päivittäinen levikki on lähes puoli miljoonaa ja sitä julkaistaan viikon jokaisena päivänä. Levikki on maan suurin ja se on näkyvällä paikalla kaikkialla maassa. Vertailun vuoksi, vaikka ei kuitenkaan väestön määrään suhteutettuna, Suomen suurimman sanomalehden, Helsingin sanomien päivittäinen levikki oli vuonna 2015 reilu 300 000 (MediaAuditFinland 2016).

Kriittisen geopolitiikan tutkimusta on kritisoitu systemaattisten aineistojen puutteesta (Moisio 2003c:54). Itse asiassa Valko-Venäjällä printtimedian sijasta televisiokanavat ovat valtion viestinnän lippulaivoja (Ioffe 2008:195, Dohokrov 2003). Sanomalehdet ovat kuitenkin aineistona kaikista johdonmukaisin, sillä vanhoihin televisiotallenteisiin käsiksi pääseminen systeemaattisesti olisi haastavaa ellei mahdotonta. Samoin sanomalehtien sisältöihin usein lukeutuu television tuotteita enemmissä määrin kulttuurista ja historiasta ammentavia narratiiveja, joista on erityistä hyötyä tässä tutkimuksessa. Toisaalta tutkimus voisi hyötyä toisen median mukanaolosta.

Aineisto on kerätty Integrum-tietokannasta (www.integrumworld.com). Tietokantaan on kerätty suuri joukko pääasiassa Venäjän ja jälkineuvostoliittolaisten valtioiden mediajulkaisuja. Tekstit ovat alun perin julkaistu osana painettua lehteä, josta niiden

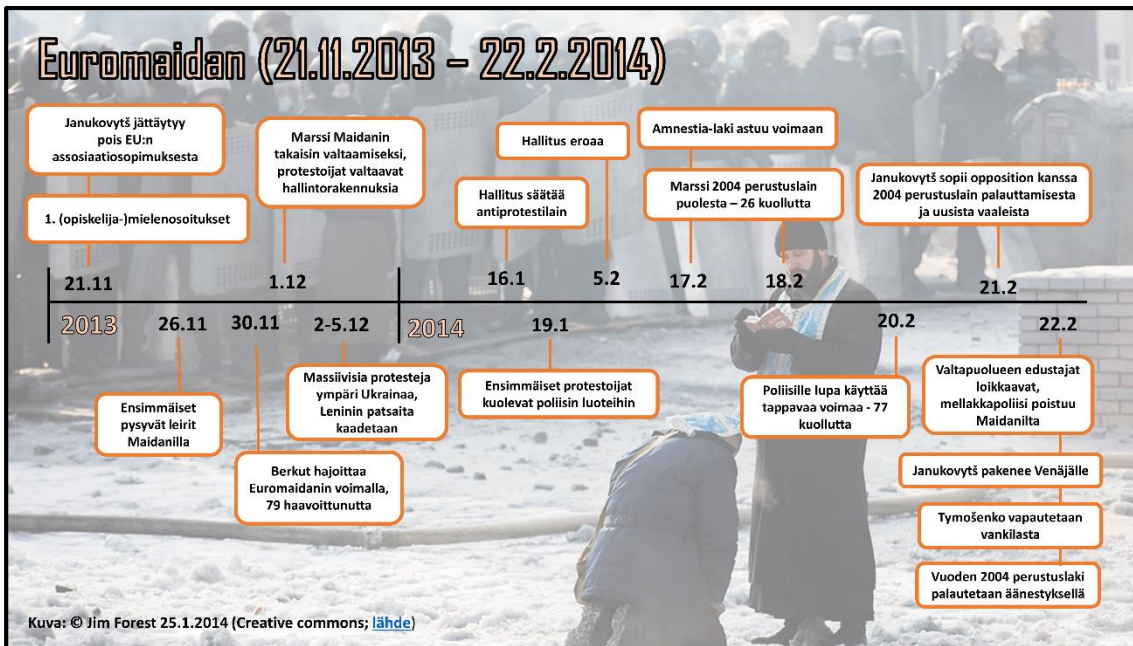
sisältö on muunnettu digitaaliseen muotoon, mutta ei kuitenkaan näköislehtenä. Lehteä julkaistaan myös internetissä sivulla www.sb.by. Sivun päivittäinen kävijämäärä on noin 50 000, eli lehden lukijakunnan pääpaino on painetulla sanomalehdellä (Akavita 2016).

Sen lisäksi, että lehdellä on maan suurin levikki, se valikoitui tutkimuksen aineistoksi Lukašenkan hallinnon siihen kohdistamien, lukijakunnan takaamiseksi tarkoitettujen tehokeinojen vuoksi. Monilla julkisilla instituutioilla ja yrityksillä sekä niiden työntekijöillä on velvollisuus tilata valtion sanomalehtiä valtionhallinnon etukäteen valmisteleman listan mukaisesti (TUT.by 2013, Narodnaja volja 2012, Hartija 97 2009, Zavadskaja 2009, Delovaja gazeta 2006). SB on yleisin lehti, jonka tilaamiseen nämä listat ovat velvoittaneet. Valtionlehdet saavat valtiolta samalla merkittäviä tukia, esimerkiksi 60 miljoonaa dollaria vuonna 2006 (Zavadskaja 2009). Aineiston institutionaalinen asema maassa on vahva ja taattu ja siksi se on ihanteellinen valtionapparaatin populaarien geopolitiittisten diskurssien tarkasteluun.

Aineisto on kerätty aikaväliltä 22.11.2013 – 31.12.2014. Aineiston voi katsoa jakautuvan kolmeen temporaaliseen ja sisällölliseen poikkileikkaukseen, jotka ovat esitetty aikajanoina tässä kappaleessa. Aineisto käsittää lehden koko Ukrainan kriisin uutisoinnin ajanjaksolla 22.11.2013 – 31.3.2014 ja otannan siitä huhtikuusta vuoden 2014 loppuun. Vuonna 2015 kriisin saama mediahuomio oli jo vähentynyt sen pitkittyä ja arkipäiväistyä (Dyczok 2015), minkä vuoksi aineistossa on päädytty keskittymään kriisin ensimmäiseen vuoteen. Aineisto kerättiin käymällä läpi aikarajauksen mukaisten, digitaaliseen muotoon muutettujen lehtien sisältö keräten kaikki Ukrainan kriisiin viittaavat tekstit niistä. Itse tapahtumien ja niistä uutisoimisen välillä on ollut eri pituisia viiveitä, jotka on hyvä ottaa huomioon tarkasteltaessa poikkileikkausten rajautumista suhteessa tapahtumiin.

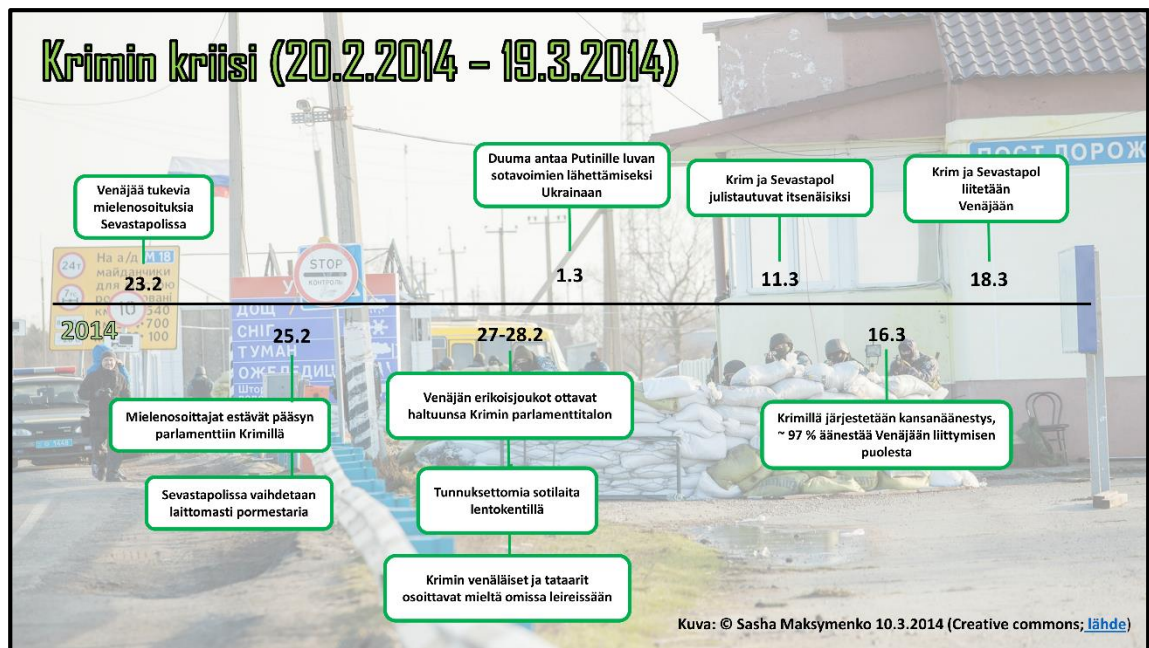
Aineiston ensimmäinen poikkileikkaus (1.) kattaa Euromaidanin tapahtumat aikavälillä 22.11.2013 – 28.2.2014. Aikarajaus alkaa hetkestä, jolloin Ukrainan silloinen presidentti Viktor Janukovyč jätti Euroopan unionin kanssa suunnitellun assosiaatiosopimuksen pöydälle (22.11.2013), minkä johdosta protestit syttyivät Kiovassa, ja päättyi vallankumouksen jälkeiseen viikkoon, jolloin kriisin tapahtumien keskipiste oli siirtynyt jo Krimin niemimaalle ja Itä-Ukrainaan. Euromaidanin protestit vaativat lopulta yli 100 kuolonuhria (Euroopan tur... 2014). Venäjällä vallankumous ja uudet johtajat yhdistettiin fanaattiseen oikeistoon, fasismiin ja kiihkonationalismiin (Riabchuk 2016, Biersack & O’Lear 2015). Aikoinaan vaaleilla valittu presidentti Janukovyč pakeni lopulta Venäjälle. Uuden hallituksen ja toukokuussa 2014 valitun presidentti Petro Porošenkon

oikeus valtaan on kyseenalaistettu Venäjällä, joka katsoo heidän astuneen valtaan vallankumouksen kautta. Aikarajaus sisältää 71 tekstiä



Kuva 5. Aineiston ensimmäinen poikkileikkaus, Euromaidanin protestit aikajanalla.

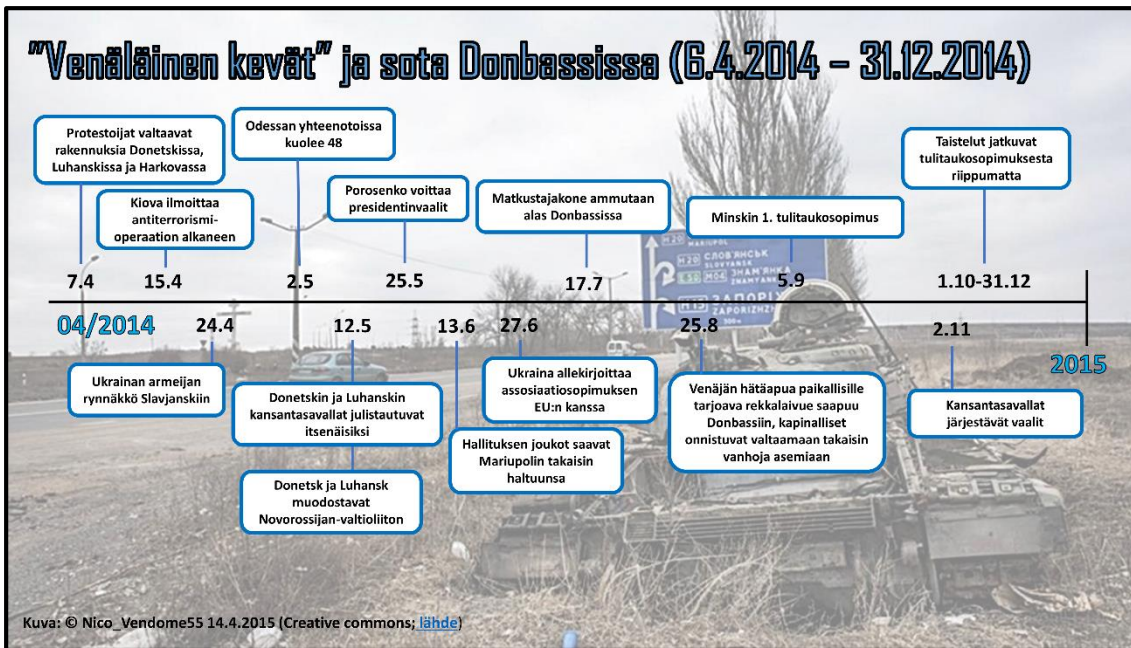
Toinen (2.) poikkileikkaus sijoittuu Euromaidanin jälkeiseen kuukauteen (01.03.2014-31.03.2014) ja Krimin kriisiin. Helmikuun lopulla alkaneet levottomuudet kärjistyivät maaliskuussa, jolloin myös merkittämättömät venäläiset sotilaat suorittivat strategisten kohteiden valtauksia Krimin niemimaalla. Tuolloin Venäjä vielä kiisti osuutensa Krimin tapahtumiin (RIA novosti 2015). Merkittäviltä yhteenotoilta ja uhreilta vältyttiin, vaikka ukrainalaisten sotilaiden asema ja tilanne Sevastapolin venäläisen laivastotukikohdan ympärillä olivat uhkaavia. Maaliskuun 16. päivänä järjestettiin kansanäänestys Venäjään liittymisestä, jonka yksimielisen tuloksen (96,77 % puolesta) perusteella niemimaa anoi Venäjän presidentiltä Vladimir Putinilta virallisesti siirtymisestä federaation uudeksi subjektiksi. Seurauksena monet, etunenässä USA ja EU, asettivat talouspakotteita Venäjälle, jotka ovat voimassa vielä tänä päivänäkin. Tähän ajanjaksoon kuuluvia artikkeleita on aineistossa 57 kappaletta.



Kuva 6. Aineiston toinen poikkileikkaus, Krimin kriisi aikajanalla.

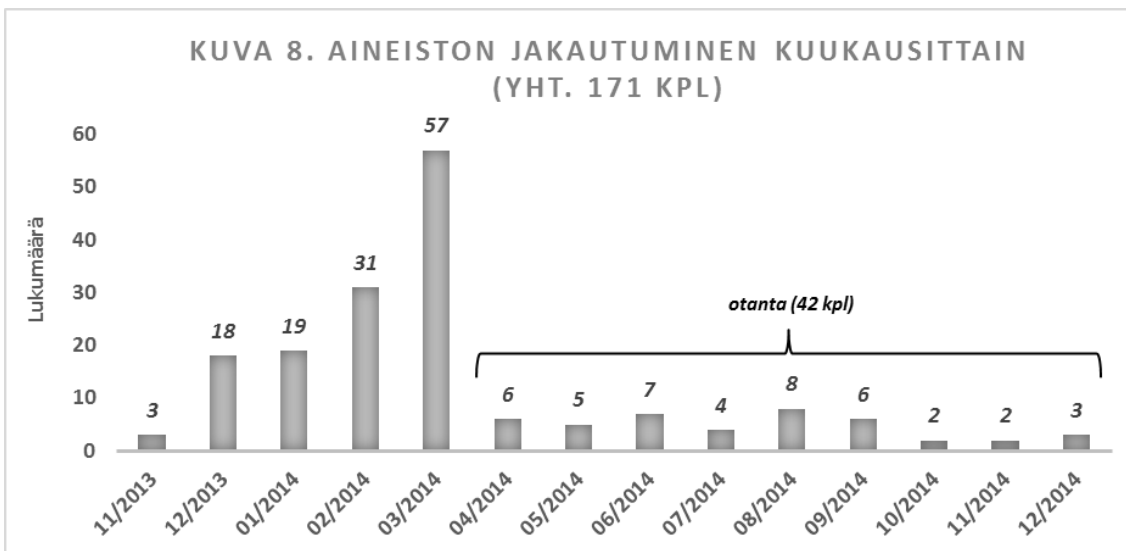
Viimeinen ja kolmas (3.) poikkileikkaus jatkuu huhtikuusta 2014 vuoden loppuun (01.04.2014 – 31.12.2014). Samoihin aikoihin Krimin tapahtumien kanssa venäjänmieliset kapinalliset aloittivat Venäjän tuella hallintorakennusten valtaamisen pääasiassa Itä-Ukrainan Luhanskin ja Donetskin osavaltioissa, joita yhdessä kutsutaan Donbassiksi. Alueella tapahtuneen kansannousun ensimmäisiä kuukausia on kutsuttu ”venäläiseksi kevääksi” (rus. *russkaja vesna*) viitaten aikaisemmin padotun venäläismielisyyden heräämiseen. Itäosien protestit johtivat sotaan Ukrainan hallituksen ja venäläisten tukemien paikallisten vapaaehtoisten välillä, minkä seurauksena on kuollut tähän päivään mennessä yli 10 000 ihmistä (UN News Centre 2016). Toisin kuin Krimin suhteen, Venäjä on tähän päivään asti kiistänyt suoran osallisuutensa Itä-Ukrainan sotaan selittäen vastuun olevan tiiviitä Venäjän suhteita tavoittelevilla paikallisilla. Jo vuoden 2014 aikana löytyneet aihetodisteet ovat kuitenkin vahvoja ja viittaavat Venäjän suoraan osallisuuteen Itä-Ukrainassa (esim. Götz 2016, Kuzio 2015).

Poikkileikkauksen aikana Valko-Venäjä sai huomattavasti kansainvälistä huomiota myös itse, kun Lukašenka onnistui sopimaan rauhanneuvottelut Minskiin. Ukraina, Venäjä ja idän tunnustamattomat Donetskin ja Luhanskin kansantasavallat välittäjinään Lukašenka ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ) onnistuivat sopimaan tulitauosta syyskuussa 2014. Tulitauon pitämättömyys osoittautui kuitenkin jo pian tämän jälkeen, ja seuraavan kerran osapuolet kokoontuivat Minskiin helmikuussa 2015. Toistakin tulitaukosopimusta on rikottu jatkuvasti.



Kuva 7. Aineiston kolmas ja viimeinen poikkileikkaus aikajanalla.

Ukrainan kriisiä käsittelevien artikkelien määrä viimeiseltä poikkileikkaukselta on huomattava, joten niitä tarkasteltiin vain jokaisen kuukauden kahdelta ensimmäiseltä (esim. 1-2.4.2014), keskimmaiseltä (esim. 15-16.4.2014) ja viimeiseltä arkipäivältä (esim. 29-30.4.2014). Vuoden 2014 loppuun mennessä sodasta oli tullut niin kutsuttu jäätynyt konflikti, jonka tulevaisuus oli epäselvä. Poikkileikkauksen aineistomääräksi muodostui 43 artikkelia ja näin koko aineiston kooksi 171 artikkelia (kuva 8).



Aineistoksi hyväksyttiin kaikkia tekstin tyylilajeja. Pääkirjoitukset, kolumnit ja asiantuntijahaastattelut sopivat aineistoksi kaikista parhaiten, sillä ne yleensä sisälsivät eniten narratiivista sisältöä. Aineistosta karsiutui pois joukko lyhytmittaisia, faktuaalisia ja ilmoitusluonteisia uutisia (esim. konfliktista johtuvat aikataulumuutokset tai huippukokouksesta ilmoittaminen). Tutkimus olisi hyötynyt saatavilla olevista

näköislehdistä, joiden avulla olisi päässyt arvioimaan tekstien sijoittumista osana painettua lehteä. Tutkimus olisi samoin voinut hyötyä toisen lehden mukanaolosta, jotta uutisoinnin yleisiä piirteitä olisi voitu vertailla, kuten esim. Sharp (2011a) on toiminut omassa tutkimuksessaan. Tekstin pääsisällön tuli olla sidottu Ukrainan kriisiin sen ollakseen osa aineistoa. Tekstien mahdolliset kuvat sekä niiden kuvatekstit huomioitiin osana analyysia.

4.2 Menetelmä: teoriaohjaava sisällönanalyysi

Aineiston analysoimiseksi hyödynnettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on laadullinen tutkimusmetodi, jolla pyritään selvittämään millaisia merkityksiä tutkimusaineisto pitää sisällään (Tuomi & Sarajärvi 2009:103–04). Sisällönanalyysi voidaan jakaa aineisto- ja teorialähtöiseen sekä teoriaohjaavaan (Tuomi & Sarajärvi 2009:95–100). Teoriaohjaava sisällönanalyysi on induktiivinen: siinä analyysin löydökset kumpuavat aineistosta ja ne tuodaan vasta lopuksi osaksi ennalta määriteltäviä teoreettista viitekehystä. Tässä tutkimuksessa sen muodostavat kriittinen geopolitiikka sekä osaltaan alueellisen viitekehysten erityispiirteet.

Kuten Dittmer (2010a:12) toteaa: laadullinen tutkimus ei voi tarjota tutkimuksen päätteeksi yhtä totuutta ilmiöstä, vaan vain tietystä asemasta lähtöisen tulkinnan. Sama ajatus ohjaa tämän tutkielman analyysia. Laadullinen dokumenttianalyysi ei tapahdu toistettunakaan täysin samanlaisena ja siksi olisikin parempi puhua sen tuottamasta totuusulottuvuudesta yhden objektiivisen totuuden paljastumisen sijasta.

Tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena olivat tekstien sisältöjen merkitykset toisin kuin niiden semantiikka. Hieman yksinkertaistaen voidaan todeta, että laadullisessa sisällönanalyysissä kysymyksenasettelu on muodossa: mitä merkityksiä teksti sisältää? Diskurssianalyysissä tutkimuskysymykset taas voisi laittaa muotoon: miten tekstin sisältämiä merkityksiä tuotetaan? Näiden kahden kysymyksenasettelyn välillä on kuitenkin mahdollista lainata yhdestä toiseen joustavasti (Tuomi & Sarajärvi 2009:103–104). Tärkeintä on aineiston käsitteleminen koherentisti, metodisesti eheästi sekä informoidusti paljastaen niiden merkityksen ja tarkoituksen tutkimukselle (Altheide 1996:2).

Sisällönanalyysi voi olla käsitteenä monimerkityksellinen. Tuomen ja Sarajärven (2009: 105–106) mukaan määrällistä sisällönanalyysia olisi helpompaa nimetä sisällön erittelyksi ja täsmentää näin sisällönanalyysi koskemaan vain laadullista tutkimusta. Samassa tutkimuksessa tekstejä voidaan kuitenkin tutkia sekä määrällisin että laadullisin

menetelmin. Määrällistä analyysia ei tässä tutkimuksessa tehty, lukuunottamatta aineiston tekstien kehysten ja niistä muodostuvien teemojen määrällistä erittelyä.

Tekstin ja etenkin uutistekstin merkittävimpiä piirteitä on se, minkä kehysten kautta tapahtuma esitetään. Kehyksistä puhuminen vie analyysia lähemmäs Entmanin (2002, 1993) muotoilemaa kehysanalyysia. Entmanin kehittämää teoriaa kehyksistä hyödynnetään tässä tutkimuksessa kuitenkin vain analyysiyksikköjen asettamisessa teemoihin. Entmanin mukaan (2002:391) tekstin kehyksellä tarkoitetaan jonkin näkökulman valitsemista ja muotoilemista keskeisemmäksi lukijan kanssa kommunikoivassa tekstissä niin, että tietty ongelman määrittely, kasuaalinen tulkinta, moraalinen arvio tai parannusehdotus korostuu ylitse muiden.

Valinnan taustalla on Entmanin (1993) tapa pitää ongelmallisena sisällönanalyysin taipumusta ymmärtää teksteistä analyysin tuloksena löytyneet merkitykset samantarvoisina tarttuen niiden hierarkiaan liian myöhäisessä kohtaa analyysia, jos ollenkaan. Näin sisällönanalyysiltä jää sanomatta paljon siitä, mille sisällölle lukija antaa tekstissä suurimman painoarvon. Yhdistämällä sisällönanalyysiin ajatuksen tekstin kehyksestä tuli mahdolliseksi arvioida tekstissä ensisijaisesti välittyvää narratiivia tai viestiä, kuitenkin aineistolähtöisesti ilman teoreettisen viitekehysten läsnäoloa.

Tuomi ja Sarajärvi (2009:103-104) varoittavat myös siitä, että sisällönanalyysissa luokiteltu aineisto esitetään ikään kuin valmiina johtopäätöksinä. Sisällönanalyysin jälkeen tutkijan tehtäväksi jääkin vielä tehdä järjestetyn aineiston pohjalta mielekkäitä johtopäätöksiä ja vakuuttaa lukija analyysinsä laadukkuudesta. Tämän tutkimuksen tapauksessa analyysin tuloksien tarkastelua ohjaava ajatus on se, että muodostuneet teemat, muodostavat sisällöllisen pohjan paikallisille geopoliittisille diskursseille.

Analyysi eteni seuraavasti:

- 1) Aineiston rajaaminen ja kerääminen Integrum-tietokannasta.
- 2) Aineiston käsikirjoittaminen, eli tutkimuskysymysten kannalta mielenkiintoisten osuuksien merkitseminen ja muun siirtäminen syrjään.
- 3) Aineiston koodaaminen eli analyysiyksikön (teksti kokonaisuudessaan) siirtäminen osaksi teemaa (Entman; kehys).
- 4) Yhteenveto, eli muodostuneiden teemojen esitleminen.

Onnistuneen analyysin kannalta on olennaista, että aineisto on rajattu mahdollisimman tarkasti ja suhteessa esitettyihin tutkimuskysymyksiin (Eskola & Suoranta 1998:87).

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko ei ole kuitenkaan itseisarvo siksi, että geopoliittiset diskurssit tapaavat toistua usein (Moisio 2003c:43). Rajatessani aineistoa priorisoin riittävän pitkän ajallisen poikkileikkauksen, jotta havaittujen representaatioiden autonomisuudesta niiden ajallisesta poikkileikkauksesta olisi suurempi varmuus.

Teemalla tarkoitettiin tässä tekstin hallitsevaa kehystä (Entman 1993), jonka kautta kriisiä tai sen yksittäistä tapahtumaa on lähestytty lehdessä. Uutisten sisällön ollessa usein faktapitoista niiden kehykset olivat usein identtisiä niiden pääasiallisen sisällön kanssa, jolloin osassa tekstejä kehykset jäivät käytännössä vastaamaan tekstin sisältöä (erit. [kpl 5.7](#)). Yksi teksti sai kuulua kerrallaan vain yhteen teemaan, ja teemat olivat toisensa poissulkevia. Teemaan asetettaessa määräävä analyysiyksikkö oli teksti kokonaisuudessaan, mutta tekstin dominoiva kehys saattoi ilmetä vain osassa sitä.

4.3 Tutkijan esitiedoista laadullisessa tutkimuksessa

Huolimatta tavoitellusta kriittisyydestä, kukaan tutkija ei voi nousta oman subjektiivisuutensa yläpuolelle ja tarkastella geopoliittisia diskursseja täysin objektiivisesti (Dittmer 2010a:155–156, Paasi 1995). Kategorisesti kriittinen lukutapa voi helposti tarkoittaa sitä, että tutkijan esitiedot ovat määritelleet hänen kantansa hänen puolestaan. Paasi (1995) toteaa, että jokaisen kriittisen geopolitiikan tutkimuksen tulisi avata oma taustansa ja sen suhde tutkittavaan ilmiöön. Oman tutkija-aseman avaaminen lukijalle on näin välttämätöntä.

Opiskelin lukuvuotena 2013–2014 Valko-Venäjän valtion yliopistossa. Olennaista ajankohdan suhteen oli se, että se sijoittui Ukrainan kriisin tapahtumien aikaan ja merkittävän osan aineistoni aikarajauksesta asuin itse maassa. Olin kuulemassa paikan päällä ensimmäisten joukossa, miten etenkin valkovenäläiset opiskelijat kokivat naapurivaltion kriisin, jolla oli selviä yhtymäkohtia heidän omaan valtioon. Vaihtovuoteni aikana ja sen jälkeen olen lukenut lähes päivittäin valkovenäläisiä, sekä valtion että riippumattoman median, julkaisuja. Aikani Valko-Venäjällä oli suhteellisen lyhyt, vain vajaa vuosi, mutta siitä on korvaamatonta apua siinä, mitä Moisio (2003c:65) nimittää geopolitiikan tutkijalta vaadittavaksi luku- ja tulkintakyvyksi: kykyyn tarttua tutkimuskohteen paikallisiin erityispiirteisiin esim. kielitaidon ja historian tuntemuksen avulla.

Kuten Sharp (2011a) toteaa omassa tutkimuksessaan Tansanian paikallisista geopoliittisista diskursseista, hän ei itse ole tansanialainen. Se ei silti tee hänen tutkija-

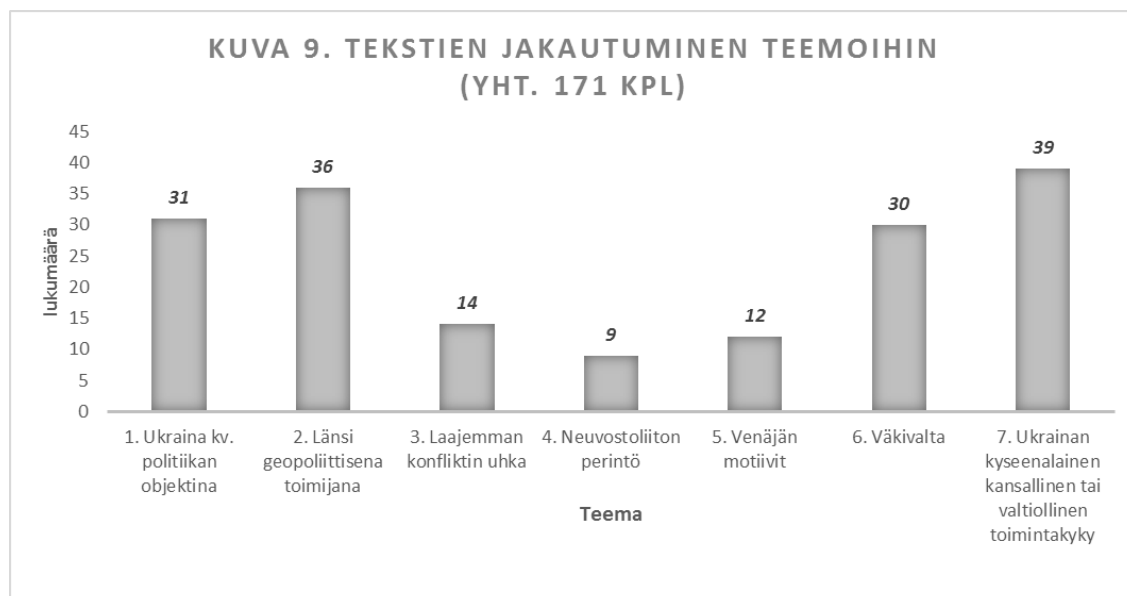
asemastaan estynyttä. Tutkija-aseman ulkopuolisuus voi olla sekä etu että haaste. Ulkopuolisuus saattaa haitata paikallisen yhteiskunnan piirteiden ja alueen poliittisen historian viitekehyksen rakentumista ja näin diskursseihin tarttumista. Toisaalta, ulkopuolisuus sallii etäisyyden ottamisen paikallisten arjessa esiintyviin aksioomiin. Valkovenäläisen tutkijan tekemänä tutkimus olisi joka tapauksessa eri näköinen.

5. Tulokset

5.1 Ukrainan kriisin uutisoinnin teemat

Sovetskaja Belorussija reagoi Ukrainan kriisin tapahtumiin ensimmäistä kertaa 25.11.2013. Tuolloin se uutisoi tulevan kriisin alusta kahdessa artikkelissa, joista toinen kommentoi hyväksyvästi Ukrainan päätöstä jättäytyä pois EU:n assosiaatiosopimuksesta ja toinen kyseenalaisti Kiovassa alkaneiden protestien järjenumukaisuuden. Aineiston ajankohdaltaan viimeinen artikkeli on päivältä 30.12.2014, jolloin lehti kirjoitti tuomitsevasti Venäjän geopolittisista tavoitteista Ukrainassa.

Analyysin pohjalta muodostui lopulta seitsemän teemaa. Suurin osa teksteistä jakautui neljän teeman välille: 1) *Ukraina kansainvälisen politiikan objektina*, 2) *länsi geopolittisena toimijana*, 6) *väkivalta* ja 7) *Ukrainan kyseenalainen valtiollinen ja kansallinen toimintakyky*. Loput teemat, eli 3) *laajemman konfliktin uhka*, 4) *Neuvostoliiton perintö* ja 5) *Venäjän motiivit* erottuivat aineistosta pienempinä kokonaisuuksina (kuva 9).



Ukrainan kriisin kriisiin johtaneet syyt tiivistyvät erityisesti teemoihin yksi, kaksi, neljä, viisi ja seitsemän. Tiivistetysti voidaan todeta SB:n viestineen itsenäisen Ukrainan

epäonnistuneen vaadittavan vahvan valtion rakentamisessa valtakeskusten perinteisellä kilpa-alueella, mikä on sallinut lännen luonteenpiirteille ominaisen toiminnan ulottaa valtaansa maan sisäpolitiikkaan, joka taas vuorostaan on pakottanut Venäjän toimimaan vanhalla valtapiirillään, mihin sillä on etnohistoriallinen oikeus. Kriisin seurauksista viestivät teemat kolme ja kuusi.

Alla on tuotu ilmi teemojen sisäiset kehykset taulukoituna (taulukko 1). Jokaisen teeman pääasiallinen sisältö on esitelty omassa alaluvussa tuoden ilmi tekstien ja kehysten jakautuminen aineiston aikarajauksen mukaisiin poikkileikkausajankohtiin, jotka ovat esitetty kappaleen 4.1 aikajanoissa. Tässä osiossa teemoja on tarkoitettu tarkastella vielä aineistolähtöisesti tuoden ilmi teoreettisen viitekehysten ulkopuolelta käsin aineiston piirteet ja tarjota vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Keskustelu-osiossa analyysin havainnot ja teemat liitetään osaksi alueellista ja teoreettista viitekehystä tarkoituksena vastata tutkimuskysymyksiin Ukrainan kriisin taustalla vaikuttavan jälkineuvostoliittolaisen alueen representoimisesta ja Valko-Venäjän oman aseman muutoksesta kriittisen geopolitiikan silmin.

Taulukko 1. Analyysissä muodostuneet teemat ja niiden sisäiset kehukset.

Teema	Kehys	Lkm.
1. Ukraina kansainvälisen politiikan objektina 31 kpl	Ukraina lännen ja Venäjän etupiirinä	13
	Lännen ja Venäjän täytyy sopia Ukrainan tulevaisuudesta	2
	Kriisin osapuolien ja syiden epäselvyys	4
	Heikkommat valtiot lännen ja Venäjän etupiirinä	1
	Kriisin ratkaisu on kansainvälinen	2
	Ukrainan on pakko valita idän ja lännen väliltä	2
	Ukrainan täytyy pysyä puolueettomana	1
	Ukraina ei selviä ilman Venäjää taloudellisesti	4
	Valko-Venäjän ja Ukrainan suhteiden elintärkeys	2
2. Länsi geopolittisena toimijana 36 kpl	Jälkineuvostoliittolaiset maat eivät ole EU:ssa tasavertaisia	2
	EU kiinnostunut Ukrainasta vain markkina-alueena	1
	Eurooppa on voimaton Venäjää vastaan	2
	Länsi on todellisuudessa haluton auttamaan Ukrainaa	4
	Lännen politiikka on tekopyhää	5
	Länsi levittää propagandaa Ukrainasta	3
	Länsi on suunnitelmallisesti edistänyt kriisiä	3
	Länsi-integraatio tarvitsee Ukrainaa	1
	Länsi pelkää Venäjää	1
	Läntisen maailmanjärjestyksen aika on ohi	1
	Nato käyttää kriisiä edistääkseen ideologiaansa	1
	USA ja nato pelottelevat Itä-Eurooppaa etupiirikseen	2
	USA puuttuu Euroopan sisäisiin asioihin	1
	USA puuttuu Ukrainan sisäisiin asioihin	8
Kriisi on lännen yritys kääntää Ukraina Venäjää vastaan	1	
3. Laajemman konfliktin uhka 14 kpl	Ukrainan ydinasepotentiaali	1
	Eurooppa on altis muutoksille geopolitiikassa	1
	Täysimittaisen sodan mahdollisuus Ukrainan ja Venäjän välillä	2
	Voimapolitiikan paluu	1
	Kylmän sodan uudelleenkäynnistyminen	2
	Muuttuva maailmanjärjestys kriisin taustalla	1
	Konfliktin kärjistymisen sotilaalliseksi yhteenotoksi lännen ja Venäjän välillä	2
	Euroopassa on käynnissä poliittinen uudelleenjärjestäytyminen	1
	Kriisi ei saa toistua Valko-Venäjällä	1
Ukrainan armeijan mahdollinen puuttuminen sisäpolitiikkaan	2	
4. Neuvostoliiton perintö 9 kpl	Krimin luovutus Ukrainalle (1954) oli virhe	1
	Neuvostoliitto hajosi väärin	2
	Itäslaavilaisen veljeyden merkitys	3
	Itä-Euroopan pelko vanhaa Neuvostoliittoa kohtaan	1
	Ukrainalaisten ja venäläisten historiallinen yhteenkuuluminen	1
	Neuvostoidentiteetin merkitys alueella	1
5. Venäjän motiivit 12 kpl	Venäjä rakentaa bufferivyöhykettä länttä vastaan	2
	Venäjä on pakotettu toimimaan	6
	Ukraina on liian tärkeä Venäjälle tai itäintegraatiolle	2
	Venäjä "ostaa" Ukrainan	2
6. Väkivalta 30 kpl	"Maidanilaisten" harjoittama väkivalta	6
	Tataarien asema on uhattu	1
	Ääriyhmiä väkivalta	3
	Länsi-Ukraina uhkaa kosta itäukrainalaisille	6
	Sotatoimet	4
	Väkivallan turhuus	5
	Tapahtumien monimerkisyys	1
	Vallankumouksen ja sodan yhteys	2
	Russofobian leviäminen Ukrainassa	1
	Antisemitismin leviäminen Ukrainassa	1
7. Ukrainan kyseenalainen kansallinen ja valtiollinen toimintakyky 39 kpl	Ukrainalainen yhteiskunta on muuttunut pysyvästi	2
	Ääriiliikkeet ja -ajattelu kriisin laukaisijoina	5
	Yhdistävän kansallisuuden puuttuminen	2
	Ukraina kahtiajakautuneena kansana	9
	Vallankumous ei ole tuonut muutosta	1
	Ukrainan täytyy itse ottaa vastuu kriisin ratkaisemisesta	2
	Ukraina aiheutti kriisin itse	1
	Ukrainalaisten instituutioiden heikkous	6
	Kriisin juuret ovat ukrainalaisessa nationalismissa	2
	Aluemenetyksien vahinkoja Ukrainalle on liioiteltu	1
	Ukrainan poliittisen järjestelmän tulevaisuus	4
Kriisin vaikutus Ukrainan talouteen	4	

5.2 Teema 1: Ukraina kansainvälisen politiikan objektina

Ensimmäisen teeman tekstit tuovat ilmi Ukrainan roolia kansainvälisen politiikan objektina. Suuressa osassa tekstien kehyksiä Ukrainan kriisin tapahtumat esitetään kahden valtakeskuksen, Venäjän ja lännen, kamppailuna. Ukrainan kriisin syyt, seuraukset ja ratkaisut ilmaistaan kansainvälisinä riisuen näin Ukraina itse toimijuudesta: valta päättää tapahtumien suunnasta on vahvoilla. Ukraina esitetään kriisiä laajemmassa kontekstissa toimijana, jonka on pakko tehdä epäedullisia uhrauksia tyydyttääkseen ulkoisten regiimien geopoliittisia tarkoitusperiä. Tekstien lukumäärältä suuren teeman tekstit jakautuvat aineiston koko aikarajaukselle esittäen Ukrainan kriisissä olleen alusta alkaen kyse suurvaltojen välienselvittelystä.

Suurin osa teksteistä (19/31) sijoittuu Euromaidanin aikaan. Poikkileikkauksen teksteissä korostuu erityisesti kehys *Ukraina Venäjän ja lännen etupiirinä*. Protestit, joihin ukrainalaisia ajoi hylätyn EU-assosiaatiosopimuksen ohella pettymys kotimaiseen politiikkaan ja elintasoon esitetään vain sivujuonena suhteessa kriisin kansainväliseen näyttämöön. On olennaista muistaa, että toisin kuin lännessä, Venäjällä ja aineiston perusteella niin ikään Valko-Venäjällä, myös EU on totuttu esittämään geopoliittisena toimijana (Götz 2015). EU-jäsenyys on samalla esitetty porttina jäsenyyteen läntisessä puolustusliitossa.

”Tapahtumilla [Euromaidan] on, ei vain Ukrainan sisäinen, mutta kansainvälinen resonanssi sen nojalla, että Ukrainan itsenäiseksi valtioksi muuttumisen hetkestä lähtien se on ollut voimakkaiden geopoliittisten pelureiden arena”

SB 25.11.2013 (Teema 1: Ukraina lännen ja Venäjän etupiirinä)

”Mutta tuo taistelu, mikä kehittyy tänään Kiovan kaduilla, on osoittautunut kypärien, kilpien ja pakoon juoksevien taistelijoiden selkien värittämäksi geopolitiikan tabula rasaksi...Ja jokainen, lähellä ja kaukana, käy täällä omaa taisteluaan toimien välillisesti kaduilla olevien ihmisten kautta...Näin tehdään teidän puolesta, jotka olette [Maidanin, Ukrainan] ulkopuolella”

SB 21.2.2014 (Teema 1: Ukraina lännen ja Venäjän etupiirinä)



Kuva 10. Churchill, Roosevelt ja Stalin Jaltan konferenssissa vuonna 1945 keskustelemassa Euroopan tulevaisuudesta. Kuva on osa kuvitusta artikkelista, jossa kerrotaan EU:n, USA:n ja Ukrainan tavanneen symbolisesti Jaltalla syyskuun alussa vuonna 2013 keskustellakseen tulevasta assosiaatiosopimuksesta ja sen merkityksestä Euroopassa ja tarjoaa vahvan ja monelle tutun historiallisen analogian tapahtumien välille.

Kuva: SB 3.12.2013 («Украина в меняющемся мире»)

Krimin (5/31) ja Donbassin (9/31) poikkileikkauksien teksteissä ei ilmene samalla tavoin yhtä hallitsevaa kehystä. Pieni joukko tekstejä kehystää tapahtumia osapuolien roolien ja tarkoitusperien epäselvyyden ja totuuden vääristelyn kautta. Teeman tekstit ilmaisevat valtakeskuksia yhdistävän vastuun Ukrainan kohtalosta. Kuten SB kommentoi Minskin neuvotteluista kertovassa artikkelissaan vuoden 2014 elokuun lopulla:

”Ja jos maailmanpolitiikan ’suuret’ pelaajat eivät seuraa Minskin esimerkkiä ja aloita rehellistä ja avointa keskustelua osallisuudestaan Ukrainan poliittisessa ’kattilassa’, me tulemme kuulemaan vain vaimojen ja äitien armahtavaisuutta vaativan huudon, kun heidän miehensä ja poikansa ovatkin keskellä todellista sotaa”

SB 29.8.2014 (Teema 1: Lännen ja Venäjän täytyy sopia Ukrainan tulevaisuudesta)

5.3 Teema 2: Länsi geopolittisena toimijana

Aineiston toinen laaja teema käsittelee EU:n, Naton ja USA:n, tai yhteisesti lännen, roolia Ukrainan kriisissä ja yleisemmin. Sen teksteillä on selkeitä yhteyksiä ensimmäisen teeman teksteihin, mutta niissä painottuu huomattavasti vahvemmin fokuusoituminen lännen politiikan motiivien, seurauksien ja poliittisen identiteetin kuvailemiseen. Teksteissä lukijalle välittyy lännen merkitys kriisin alullepanijana ja ylläpitäjänä sekä lännen mahdollisuudet sen mahdollisena ratkaisijana. Teeman tekstien sävy, kuten myös lännelle esitetty identiteettipoliittinen luonne, on negatiivinen.



Kuva 11. Otto von Bismarck osoittaa ukrainalaiselle, nyrkkeilijän urastaan tunnetulle oppositiopoliitikko Vitali Klytskolle vastustajan, joka näyttäytyy Kremlin tornina horisontissa. Saateteksti kertoo: "Asetan luottamukseni sinuun, poikani!" Lännen rooli Ukrainan kriisissä esitetään osaksi historiallista jatkumoa, joka ei suinkaan päättynyt kylmän sotaan.

Kuva: SB 24.1.2013
(О событиях в Украине)

Noin puolet teeman teksteistä ajoittuu Euromaidanin poikkileikkaukseen (19/36). Poikkileikkauksen tekstit kehystävät kriisin tapahtumia mm. Ukrainan mahdollisella roolilla länsi-integraation osana, mikäli EU:n ovet sille aukeaisivat jäsenyyden muodossa. EU esitetään opportunistisena tai heikentyneenä ja molemmissa tapauksissa loppupeleissä haluttomana tarjoamaan Ukrainalle tasapuolista asemaa yhteisössään. EU on kiinnostunut lähtökohtaisesti vain Ukrainan markkinoista ja Venäjän vaikutusvallan rajoittamisesta. Muita jo aiemmin unioniin liittyneitä tai lähentyneitä jälkineuvostoliittolaisia valtioita ja niiden vaikeuksia osana länttä käytetään vertailukohtana. Suuri joukko tekstejä kehystää Euromaidanin tapahtumia esittäen USA:n puuttuneen poliittisesti ja sotilaallisesti joko Ukrainan tai koko Euroopan asioihin.

"Mitä tulee Ukrainan potentiaaliin Euroopan unionin raameissa, täytyy ymmärtää, että Ukraina muiden jälkineuvostoliittolaisten tai -sosialististen maiden tapaan joutuisi yksiselitteisesti tässä maiden konglomeraatissa kakkosrooliin"

SB 4.12.2013 Aleksander Buzgalin (Teema 2: Jälkineuvostoliittolaiset maat eivät ole EU:ssa tasavertaisia)

"...Viestin voi muotoilla seuraavanlaisesti: rahaa Ukrainan vahvistamiseen ei ole, saati työpaikkoja ukrainalaisille. Ukrainan markkinat sen sijaan, kyllä kiitos. Ja kas Ukrainan talouden todellinen kehittäminen kiinnostaa vähemmän: hukkuvien pelastaminen on itse hukkuvien asia"

SB 4.12.2013 (Teema 2: EU on kiinnostunut Ukrainasta vain markkina-alueena)

"Neljän minuutin keskustelu osoittaa täysin ilmeisen, mutta tähän asti vahvistamattoman asian: USA yrittää tuoda Ukrainassa valtaan sille sopivampia ihmisiä...Nytpä on koko maailmalle äärimmäisen selvää: mitä kovempaa Obaman hallinto julistaa, että se ei puutu muiden valtioiden sisäisiin asioihin sitä enemmän sitä ei saa uskoa"

SB Anna Baraban 7.2.2014 (Teema 2: USA puuttuu Ukrainan sisäisiin asioihin)

Krimin poikkileikkauksessa (12/38) vallitsevin kehys on lännen politiikan esittäminen tekopyhänä. Jo edellisessä poikkileikkauksessa EU:n tapa käsittää Euromaidan oikeudenmukaisena, vaikka muualla eurooppalaisessa tilassa vastaaviin mielenilmauksiin on sallittu puuttua, esitetään kaksinaismoralistisena ja omiin poliittisiin tarkoituksiin perustuvana valikoivana toimintana. Miksi juuri jälkineuvostoliittolaisella alueella, siinä joka ei ole osa länsi-integraatiota, länsimaidenkin tunnustamissa vaaleissa valtansa saanut toimeenpaneva valta on sallittua syrjäyttää? Krimin kriisin aikana sama kehys toistuu entistä vahvempana: miksi niemimaa ei saisi valita liittymistä Venäjään, kun kerran kv. yhteisö on sallinut Kosovon irrottautua Serbiasta ja esimerkiksi Skotlannissa on järjestetty vastaavanlainen kansanäänestys?

”Mistä on kysymys ’Kosovon ennakkotapauksessa’? Tapahtuman filosofia perustui autonomisten Kosovon ja Metohijan erottamiseen Serbiasta ja johtavien läntisten suurvaltojen Kosovon suvereniteetin yksipuoliseen tunnustamiseen. Kuten oletettiin, ’Kosovon ennakkotapaus’ avasi kontrolloimattomien valtiollisten rajojen uudelleenpiirtämisen pandoran lippaan, mistä muistuttaa tilanne myös Krimillä”

SB 24.3.2014 (Teema 2: Lännen politiikka on tekopyhää)



Kuva 12. Miksi Krimin liittyminen Venäjään olisi laitton, jos Kosovon ero Serbiasta on hyväksytty? Kuvassa Kosovon itsenäisyyden kannattajia.

Kuva: Reuters; SB 12.3.2014

(Референдумы о самоопределении пройдут в нескольких странах Европы)

Itä-Ukrainan sotaan sijoittuvan poikkileikkauksen (5/38) tekstit kehystävät tapahtumia selkeämmin USA:n puuttumisella Ukrainan tai Itä-Euroopan asioihin sekä poliittisesti että suoraan sotilaallisesti. Naton ja USA:n tarve pelotella tarjoamilleen turvatakuille uusia asiakkaita tai vakuuttaa vanhat niiden perusteluista on myös läsnä Donbassin sodan syiden kehystämisessä:

”Mainitaanpa, että USA:n entinen valtiosihteeri James Baker tunnusti, että länsi käytti triljoonia dollareita neljässäkymmenessä vuodessa hajoittaakseen Neuvostoliiton. Nykyisin lännen tehtävänä on usuttaa venäläiset [russkije] taistelemaan keskenään...Siksi läntinen osa Ukrainaa on jo nyt moraalisesti valmis konfliktiin Venäjän kanssa”

5.4 Teema 3: Laajemman konfliktin uhka

Kolmannen teeman tekstit keskittyvät Ukrainan kriisistä aiheutuvaan laajemman konfliktin uhkaan. Teeman teksteissä kuvaillaan kriisin aiheuttamaa turvallisuustilanteen muutosta, paluuta vanhaan vastakkainasetteluun ja epävarmuutta tulevasta. Keskustelua käydään kriisin kaikista mittakaavoista: Krimin ja Donbassin tapahtumista globaaliin geopolitiikkaan. Euromaidanin poikkileikkauksessa on yksi kahdesta artikkelista, jotka keskittyvät suoraan kriisin vaikutuksiin Valko-Venäjälle: Euromaidanilla tapahtuneen vallankumouksen jälkeen SB kirjoitti artikkelin presidentti Lukašenkan antaman lausunnon ympärille kertoen vastaavan mahdottomuudesta Valko-Venäjällä. Euromaidanin poikkileikkauksen (3/14) kaksi muuta artikkelia kehystävät Ukrainan mielenosoituksia taustalla kuumottavan mahdollisen sotilaallisen vallankaappauksen kautta:

”Sivumennen syntyi jo kysymyksiä siitä, ilmestyykö Ukrainaan oma kenraali Sisi [Egyptin vallankumouskenraali]”

SB 31.1.2014 Nina Romanova (Teema 3: Ukrainan armeijan mahdollinen puuttuminen sisäpolitiikkaan)

”Kiovan kaduilla ei toistaiseksi ole panssarivaunuja ja puolustusministeriö kieltää siirtävänsä raskasta aseistusta pääkaupunkiin. Sen sijaan Kiovaan on jo määrätty laskuvarjomiehiä ja edellisenä päivänä yleisesikunnan johtajaa vaihdettiin. Antiterrorilaki sallii armeijan toimia omalla maaperällä”

SB 21.2.2014 (Teema 3: Ukrainan armeijan mahdollinen puuttuminen sisäpolitiikkaan)

Ukrainan kriisin kehystäminen laajemman konfliktin uhalla painottuu, varsin ymmärrettävästi, Krimin kriisin poikkileikkaukseen maaliskuulle 2014 (7/14). Tuolloin kehyksissä ilmenee voimapolitiikan paluu Eurooppaan, täysimittaisen sodan mahdollisuus joko Venäjän ja Ukrainan tai Venäjän ja lännen välillä, kylmän sodan uudelleenkäynnistyminen ja jopa Ukrainan halu rakentaa oma ydinase. Yksi artikkeleista esittää tapahtumien taustaksi Euroopalle ominaisia heilahduksia geopolitiikassa. Tekstejä siivittää tuttu kylmän sodan aikainen, mutta Ukrainan kriisiin mukautettu geopoliittinen käsikirjoitus.

”Nyt on vahvan oikeus, kuten keskiajalla. Jos on voimakas, on oikeassa. Jos on pieni, täytyy yhtyä vahvaan, koska yksin ei selviä. Minun, pienen maan asukkaan, on surullista tunnustaa tämä”

SB 19.3.2014 Inessa Pleskatševskaja (Teema 3: Voimapolitiikan paluu)

”Osa valtioista yhdistyi, kuten Saksa. Osa hajosi, kuten Jugoslavia. Osa lakkasi olemasta ’geopoliittista todellisuutta’, kuten Neuvostoliitto. Mutta toistaiseksi toisen maailmansodan jälkeen mikään näistä prosesseista ei ole johtanut valtavaan konfliktiin. Tänäpä tällaiselle konfliktille lännen ja idän välillä on paikka. Ja ei ole selvää, mihin se voi johtaa”

SB 18.3.2014 Nina Romanova (Teema 3: Eurooppa on altis muutoksille geopolitiikassa)

Donbassin sodan poikkileikkauksen teksti (4/14) kehystävät kriisiä pitkälti yllä mainitun tavoin. Sen teksteissä mittakaava, johon kehukset asettuvat, on kuitenkin suurempi ja ne keskittyvätkin siihen, millaisia kauaskantoisia ja jopa globaaleja seurauksia kriisillä voisi olla. Euroopassa ja maailmanlaajuisesti on käynnissä rauhaa laajasti uhkaava geopolittinen uudelleenjärjestäytyminen, jonka käynnistymisestä Ukrainan kriisi on merkinä.

”Se, mikä nyt on käynnissä Euroopassa muistuttaa kovin ensimmäistä maailmansotaa seuranneen aikakauden tendensseistä. 1920-luvulla valtioiden asema perustui ’väärään rauhaan’. Muistelmissaan kylmän sodan viisauksia jakavat Bush vanhempi ja Scowcroft [entinen USA:n turvallisuusneuvonantaja] siteeraavat Versailles’n sopimusta eivät enempää, eivät vähempää kuin seitsemän kertaa”

SB 1.9.2014 (Teema 3: Muuttuva maailmanjärjestys kriisin taustalla)



Kuva 13. Teeman teksti ammensivat usein analogioita kylmän sodan asetelmaa mukailevasta geopolittisesta maailmankatsomuksesta. Kuvassa Naton lippu ja Moskovan Kreml.

Kuva: ITAR-TASS; SB 26.3.2014 (Холодная война: перезагрузка)

5.5 Teema 4: Neuvostoliiton perintö

Tekstien lukumäärältä pienin teema pitää sisällään tekstejä, jotka hahmottavat kriisin merkitystä alueen yhteisen neuvostohistorian ja sen perinnön kautta. Se on teemoista ainut, josta ei löydy tekstejä aineiston koko aikarajaukselta. Tekstin ainoa Euromaidanin aikainen teksti (1/9) käsittelee neuvostoidentiteetin merkitystä Ukrainalle Maidanilla

mieltään osoittavien kohdistettuaan väkivaltansa neuvostomonumentteihin, jotka ovat Valko-Venäjällä saaneet olla tähän päivään asti näkyvä osa katukuvaa. Euromaidanin aikana ja sen jälkeen ympäri Ukrainaa kaadettiin yli 400 Lenin patsasta (Kuzio 2015), mikä oli osoitus kuohunnasta neuvostohistoriaa kohtaan.

”Onko meillä sellaisia positiivisia sankareita ja symboleja, jotka olisivat kyvykkäitä korvaamaan neuvostoperinnön ja eivät tällä kertaa jakaisi yhteiskuntaa? Surullinen ukrainalainen koe, jossa neuvostoliittolaisia esikuvia korvataan nationalistisilla, todistaa että asiaan liittyy vielä vakavia ongelmia”

SB 9.12.2013 Vsevolod Šimov (Teema 4: Neuvostoidentiteetin merkitys alueella)

Yllä lainattua tekstiä lukuunottamatta kaikki teeman tekstit sijoittuvat Krimin kriisin poikkileikkaukseen (8/9). Niemimaalla kiristyvää tilannetta ja sen siirtymistä osaksi Venäjää avataan lukijalle kehystämällä tapahtumia ukrainalaisten, venäläisten ja valkovenäläisten yhteiseen neuvostohistoriaan ja slaavilaiseen alkuperään perustuvalla yhteenkuuluvuuden sekä veljeyden merkityksellä: kaikesta huolimatta kolmikon tulisi pitää yhtä myös tulevaisuudessa. Yksi teksteistä keskittyy yksinomaan ukrainalaisten ja venäläisten historiallisten suhteiden yhteenkietoutumiseen. Teksteistä välittyvä huoli Krimin kriisin vaikutuksesta näiden kolmen maan keskinäisiin suhteisiin ja sen käyminen yhtenäisessä historiassa läheisiksi iskostuneita kansallisia siteitä vastaan:

”Ympäri maailmaa, Biskain lahdelta Capitoliumille, on noussut suukopu. Jokaisella on omat oikeutensa, omat argumenttinsa, omat lähteensä historialliselle yhteenkuuluvuudelle ja juridisille perusteluille. Ja näin on unohtunut yksi pikkuasia...Miksi, nähtävästi aivan suotta, me ukrainalaiset, venäläiset ja valkovenäläiset käytimme kauniita sanoja puhuessamme vuosisatoja slaavilaisesta, ja veljeydestä yleensä?”

SB 31.3.2014 (Teema 4: Itäslaavilaisen veljeyden merkitys)

Yhteisten identiteettisiteiden lisäksi teeman teksteissä esitetään kriisin tapahtumien kausalliteettina Neuvostoliiton hajoaminen, jonka katsotaan olevan konfliktien lähde Ukrainassa ja laajemmin koko jälkineuvostoliittolaisella alueella. Sen seurauksia ovat olleet, ei vain Krimin kriisi, vaan myös esimerkiksi Ukrainan kahtiajakautuneisuus ja Georgian sota vuonna 2008, jotka kaikki juontavat juurensa heikosti hoidetusta Neuvostoliiton hajoamisprosessista. Monessa tekstissä viitataan erikseen Nikita Hruštšovin (NL:n silloinen pääsihteeri) vuoden 1954 päätökseen siirtää Krim Venäjän neuvostotasavallalta Ukrainan neuvostotasavallalle ja sen kyseenalaisuus. Jälkineuvostoliittolainen alue kärsii ikään kuin kroonisista vaivoista, joiden mukana ajaututaan konflikteihin:

”Neuvostopolitiikan ristiriidat tasavaltojen alueellisen lohkomisen yhteydessä johtivat siihen, että Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen kuohahti kokonainen ketju konflikteja, jotka liittyivät entisten hallinnollisten ja sisäisten rajojen valtiollisiksi muuttumiseen ja niiden uudelleenpiirtämisen yrityksiin”

SB 10.3.2014 Vsevolod Šimov (Teema 4: Neuvostoliitto hajosi väärin)



Kuva 14. Teeman mukaan Neuvostoliiton hajoamisesta sopiminen epäonnistui ja se on johtanut kroonisiin konflikteihin jälkineuvostoliittolaisella alueella. Kuvassa Boris Jeltsin puhumassa 12.12.1991 Venäjän neuvostotasavallan korkeimmalle neuvostolle, joka tuolloin ratifioi NL:n hajoamisen ja IVY:n perustamisen. Kuva: SB 24.3.2014 (Истинные причины беловежского государственного переворота)

5.6 Teema 5: Venäjän motiivit

Teeman tekstit kehystävät kriisin tapahtumia Venäjän motiiveilla Ukrainassa. Venäjää ei esitetä kuitenkaan yksinkertaisesti aggressiivisena tai hyökkäävänä kriisin osapuolena, vaan sen sijaan sen toiminta esitetään pakotettuna. Lännen rooli kriisissä, vallalle päässyt äärirajattelu Ukrainassa ja siitä seurannut maan venäläisiksi identifioituvien turvallisuuden äkillinen heikkeneminen on ”sitonut Venäjän kädet” ja tehnyt pakolliseksi puuttumisen tilanteeseen. Silti, poiketen myös Venäjän omista narratiiveista, teeman sisällä on esitetty sen Ukrainan politiikan motiivien olleen geopoliittisia ja suunnattuja länttä vastaan. Pääasiassa tekstit kuitenkin toistavat sisältöjä, joista käsin Venäjä itse on perustellut interventiotaan Ukrainan tapahtumiin.



Kuva 15. Teema viestii Venäjän tarkoituksenmukaisesta toiminnasta ja roolista Ukrainassa. Sitä harvoin kuitenkaan tuomitaan, vaan se esitetään enemmänkin pakon sanelemana. Kuvan kyltti, jossa lukee "Yhdessä Venäjän kanssa!", viittaa tulevaan kansanäänestykseen Krimillä.

Kuva: SB 30.12.2014 (Быстрая победа в Крыму обернулась долгой войной)

Ensimmäisen kerran Ukrainan kriisiä kehystettiin Venäjän motiivien kautta Euromaidanin poikkileikkauksessa (SB 19.12.2013, SB 10.2.2014), jolloin protestoinnin ja presidentti Janukovytsin kohtalo Ukrainassa esitettiin olleen riippuvaista Venäjän halukkuudesta tukea hänen regiimiään taloudellisesti. Venäjällä oli tuolloin kyky ja valinta "ostaa Ukraina" ja päättää näin maan suunnasta. Esimerkiksi, joulukuun lopulla SB pohti maiden presidenttien kauppaneuvottelujen tuloksia:

"Miten Venäjä huiputti Janukovytsia? Lupaus käyttää 15 miljardia USD kansallisesta hyvinvointirahastosta ukrainalaisiin euro-obligaatioihin antaa venäläiselle osapuolelle potentiaalisesti mahtavan vivun ukrainalaisen osapuolen hallitsemiseksi: lyhennysten vaatiminen uhkaa Ukrainaa lainan takaisinmaksun laiminlyömisellä"

SB 19.12.2013 (Teema 5: Venäjä "ostaa" Ukrainan)

Lähestyttäessä helmikuun loppupuolen vallankumousta SB kertoi ratkaisun edelleen olevan Venäjän käsissä:

"...Kiovassa uskotaan kahteen yhtä todennäköiseen vaihtoehtoon: Moskova ei lyö vetoa Janukovytsin puolesta ja tunnustelee ukrainalaisen opposition maaperää, tai presidentin [Janukovytsin] joukkue voi sittenkin laskelmoida venäläisten, virallisesti Ukrainan sisäisiin asioihin puuttumattomisen alle peittyvään, tukeen"

SB 10.2.2014 (Teema 5: Venäjä "ostaa" Ukrainan)

Suurin osa teksteistä (5/12) sijoittui Krimin kriisin poikkileikkaukseen. Niemimaan tapahtumien uutisoinnin kehyksenä oli yksinään Venäjän toimintaan pakottaminen. Vielä maaliskuussa 2014 kansanäänestys ja liitos Venäjään esitettiin krimiläisten tahdonilmaisuna ja laillisena, mutta toisaalta yhtä lailla välttämättömänä itse Venäjälle Ukrainan tapahtumien ulkopuolisista syistä. Ukrainan merkitys Venäjälle näyttyy

maan rajoja suurempana identiteettikysymyksenä. Puolustukseen asemaansa suurvaltana Venäjän pitää aloittaa Ukrainasta:

”Miksi Moskova ryhtyi tähän? Koska ymmärsi, että jos mikään ei muutu kansainvälisissä suhteissa, sitä odottaa tulevaisuudessa vain stagnaatio ja hidas sammuminen. Tuleva politiikka menettäisi merkityksensä...Venäjä päätti muuttaa maailmaa. Venäjä ottaa suuren riskin”

SB 18.3.2014 (Teema 5: Venäjä on pakotettu toimimaan)

”...miksi Venäjä puolustaa niin järkähtämättömästi Krimiä. Venäläisten analyytikkojen mukaan siksi, että länsi ei ota huomioon venäläisten etuja, neuvottelut tasavertaisina eivät onnistu, eikä Venäjä ole saanut odotettuja etuja yhteistyöstä lännen kanssa. Ja tulevaisuus olisi vain huonompi, koska paine kasvaa, mistä Ukrainan tapaus on kirkas esimerkki”

SB 17.3.2014 Nina Romanova (Teema 5: Venäjä on pakotettu toimimaan)

Donbassin sodan myötä (4/12) Venäjän toiminnan kehystämässä aineiston lehdessä on tapahtunut selkeä muutos. Venäjä esitetään joissakin teksteissä jo hyökkääjänä, joka on laskelmoinut Ukrainan arvon itselleen tai sen johtamille integraatioprojekteille liian arvokkaaksi, jotta maa voisi integroitua länteen vallankumouksensa myötä. Kyseessä ei siis ollutkaan puolustukseen ryhtyminen kansainvälisellä kentällä, vaan omista tarpeista lähtenyt offensiivi. Donbassin tapahtumia kehystetään Venäjän tarpeella luoda bufferivyöhyke lännen vaikutusvaltaa vastaan. Koko aineiston aikarajauksen viimeinen teksti päivämäärältä 30.12.2014 toteaa seuraavasti:

”Krimin yhdistäminen ja Donbassin eristäminen olivat osa laajempaa suunnitelmaa luoda tunnustamattomista kvasivaltioista bufferivyöhyke Venäjän ja länteen pyrkivän Ukrainan väliin. Mutta suunnitelma realisoitui vain osittain johtaen suurimpaan sotilaalliseen konfliktiin Euroopassa uudella vuosisadalla”

SB 30.12.2014 (Teema 5: Venäjä rakentaa bufferivyöhykettä länttä vastaan)

5.7 Teema 6: Väkivalta

Ottaen huomioon itse tutkimuskohteen oli odotettavissa osan teksteistä keskittyvän suoraan Euromaidanin protestoinnin sekä Krimin ja Donbassin sotatoimien tekniseen kuvailemiseen. Monesta teeman artikkelista ei hahmottunutkaan erityistä kehystä niiden ollessa asiapitoisempia muihin teemoihin nähden. Teeman tekstien kehysten välillä merkittävin ero syntyi lopulta siinä, ketkä olivat milloinkin esitetty epäjärjestyksen tai väkivallan lähteinä ja ketkä sen kohteina. Tekstit jakautuvat tasaisesti kaikkiin kolmeen poikkileikkaukseen.

Euromaidanin aikaiset teeman tekstit (11/30) keskittyvät kuvailemaan nk. maidanilaisten eli Maidanin aukiolla protestoivien kansalaisten ja opposition harjoittamaa väkivaltaa ja epäjärjestyksiä. Presidentti Janukovytsin hallinnon väkivaltaista puuttumista protesteihin kuvaillaan, mutta ymmärtäväisesti ja pakonomaisena reaktiona pääkaupungin epäjärjestykseen. Ainoastaan yksi teksti käsittelee yksinään ääriyhmien väkivaltaa. Kuitenkin, tavallisten protestoivien kansalaisten ja ääriyhmien, kuten oikean sektorin, toimijuuden välinen raja teksteissä on häilyvä ja ukrainalaisella ääriationalismilla esitetään olevan tärkeä rooli epäjärjestyksen laukaisijana ja ylläpitäjänä. Moni teksti kehystää aukion väkivaltaa ”turhana” ja kykenemättömänä ratkaisemaan Ukrainan ongelmia. Helmikuun vallankumouksen jälkeiset tekstit kehystävät valtaanousseiden maidanilaisten kostavan tapahtumat Itä-Ukrainan venäläisille ja venäjämielisille ukrainalaisille, mikä on merkittävä yhtäläisyys Venäjän narratiivien kanssa.

”Kiovan kaduilla on käynnissä täysi sota. Jo kymmenistä kuolleista ja 150 haavoittuneesta on tiedotettu ja näyttää siltä, että luvut ovat kaukana loppusummasta. Tulee pelokkaaksi tarkkaillessaan, kuinka maa määrätietoisesti vyöryy uudestaan väkivallan syövereihin”

SB 18.2.2014 Nina Romanova (Teema 6: ”Maidanilaisten” harjoittama väkivalta)

”Keitä he ovat ja mitä varten he valmistautuvat, ei tarvitse selittää kenellekkään: tukikohdan vieressä on kymmenittäin ihmisiä, omien sanojensa mukaan valmistautuneita tarjoamaan vastarintaa banderovilaisille (niin täällä kutsutaan euromaidanilaisia), jotka aivan kohta saapuvat Krimille pystyttäkseen oman järjestyksensä”

SB 26.2.2014 (Teema 6: Länsi-Ukraina uhkaa kostaa itäukrainalaisille)

Tapahtumien vyöryessä Maidanilta Krimin niemimaalle (9/30) itäukrainalaisten päälle langenneen uhan kautta kehystäminen jatkui. Sen ohessa yksittäiset tekstit kehystävät eskaloituvan kriisin syinä ukrainalaisten parissa elävää russofobiaa ja Maidanin jälkeisessä yhteiskunnassa kytevää antisemitismiä. Yhdessä tekstissä kehyksenä on huoli niemimaan tataarien aseman heikentymisestä Venäjään liittymisen seurauksena.

”Samaan aikaan toisessa kaakkoisessa, kookkaassa venäjänkielisessä kaupungissa Harkovassa asukkaat järjestäytyvät liikkeeseen ’Suojellemme kaupunkia’, joka haastaa miliisin oikeuden lain turvaamiseen. Kaupunkilaiset tunnustavat, että iltaisin on pelottavaa lähteä ulos, kun huhut oikean sektorin radikaalien saapumisesta Kiovasta ja läntisistä provinsseista leviävät”

SB 4.3.2014 (Teema 6: Länsi-Ukraina uhkaa kostaa itäukrainalaisille)

Donbassin poikkileikkauksen aikana (10/30) samat kehukset edelleen toistuvat. Ohessa moni teksti käsittelee asiapitoisesti, ilman varsinaista kehystä, Itä-Ukrainan sodan sotateoimia luetellen esimerkiksi yksityiskohtaisesti osapuolien aseistuksen määrää ja laatua. Venäjän suorasta tuesta taistelijoille ei kirjoiteta. Kaksi teksteistä kehystä nyt alkaneen sodan vallankumouksen luonnollisena seurauksena.

”Ja kuinka todella jotkin katujen satakielet ja niiden minskiläiset kaiut levisivät. Maidanhan oli, mukamas, ’ukrainalaisen unelman toteuttamista’, tai ’ah, kuinka mainioita kasvoja maidanilla on’ tai ’Miksei Minkissä ole maidania?’. Ja kuka olikaan lopulta oikeassa? Nyt kaikki on asettunut paikalleen. Maidanilaiset ’unelmat’ muuttuivat vereksi ja teräksen sirpaleiksi”

SB 15.8.2014 Nina Romanova (Teema 6: Vallankumouksen ja sodan yhteys)



Kuva 16. Väkivallan "turhuus" oli esillä useassa teeman teksteistä. Kuvan lehtisessä mainostetaan ekskursiota anti-terrorioperaation alueelle tuhannen hryvnian hintaan.

Kuva: SB 4.8.2014 (Екскурсія в ад)

SB viittasi Donbassin vastarintaa osoittaviin paikallisiin pääasiassa termillä ”nostoväki” (ven. *opoltšenets*). Sana viittaa historian valossa Venäjän armeijaan vapaaehtoisina liittyneisiin talonpoikiin ja terminä sitä käytettiin erityisesti vuoden 1941 natsseja vastaan järjestäytyneestä mobilisaatiosta Itä-Euroopan rintamalla (Riabchuk 2016). Venäjän media on käyttänyt termiä viitatessaan Itä-Ukrainassa hallituksen vastaisiin joukkoihin ja sen käytöllä on pyritty retoriseen pro-fasismi/anti-fasismi-vastakkainasetteluun. Fasisti-sanan käyttöä venäläisessä ja valkovenäläisessä poliittisessä retoriikassa ei tule ymmärtää analogisena länsimaissa sanaan liitettävien merkityksien kanssa. Venäjällä sanaa on käytetty esimerkiksi ukrainalaisista, jotka eivät tunnusta Ukrainaa osaksi venäläistä maailmaa (Kuzio 2015).

5.8 Teema 7: Ukrainan kyseenalainen kansallinen ja valtiollinen toimintakyky

Tekstien lukumäärältä suurin teema sisältää kehyksiä, joiden kautta lehti kuvaa Ukrainan asemaa ja toimintakykyä valtiona sekä kansana kriisin kontekstissa. Tekstien sisältö esittää Ukrainan kriisin tapahtumat osoituksena epäonnistumisesta valtiona ja poliittisena kansakuntana itsenäisyyden aikana. 1990-luvun alusta alkaen Ukraina ei ole kyennyt rakentamaan suvereniteetin ylläpitoon vaadittuja valtiollisia instituutioita tarpeeksi vahvoiksi ja muodostumaan kansallisesti yhtenäiseksi, mikä on mahdollistanut kriisin sen alueella. Merkittävin syy ja seuraus kriisissä on kansan kahtiajakautuneisuus, minkä hajottavia tendenssejä heikot valtiorakenteet eivät ole kyenneet estämään. Ukrainan valtion alueella esitetäänkin olevan kaksi Ukrainaa.



Kuva 17. Ukrainan valtiollinen toimintakyky kyseenalaistuu teeman teksteissä. Kuvassa Ukrainan presidentti Petro Poroshenko ja pääministeri Arseni Jatsenjuk Minskin neuvottelujen aikana syyskuussa 2014.

Kuva: SB 16.9.2014 (Основа для переговоров)

Teeman tekstien parissa on kiinnostusta herättävää, kuinka ukrainan kielen sana незалежність (suom. itsenäisyys, ven. *nezavisimost*) on käytetty kuvaamaan post-maidan Ukrainaa. Termillä on ollut näkyvä paikka venäläisessä mediadiskurssissa: ukrainan kielen sana on käytetty poliittisessa retoriikassa kuvaamaan itsenäisyyttä, mutta ei ”todellista” tai ”vakavasti otettavaa” (Riabchuk 2016). Aineiston teksteissä on hyödynnetty asiantuntijalähteinä useimmiten juuri venäläisiä formaalin geopolitiikan toimijoita.

Euromaidanin poikkileikkauksen (17/39) teksteissä kehyksinä korostuvat *Ukrainan kahtiajakautuneisuus* ja *poliittisten instituutioiden heikkous* epäjärjestyksen kausaliteetteina. Euromaidan esitetään vain puolikkaan Ukrainan liikkeenä. Kykenemättömyys ottaa huomioon maan sisäinen jakolinja on johtanut osaltaan Länsi-Ukrainassa ääri liikkeiden esiinmarssiin, mikä on luonut todellisen väkivallan uhan maan

poliittisesti passiivisimmille itäosille. Heikkoihin poliittisiin instituutioihin lukee myös länsi-ukrainaisille ominainen protestointihalukkuus, joka esitetään osaksi heidän identiteettiään.

”Maan itä- ja eteläosat eivät koskaan hyväksyneet Ukrainan länsiosista kulkeutuvaa aggressiivista nationalismia. Täällä on vaadittu russofiliaa ja neuvostonostalgiaa yhdistelevää ideologiaa. Tämän yhteydessä alue on koko itsenäisen Ukrainan aikaisen historiansa ajan pysyttäytynyt poliittisesti tarpeeksi passiivisena, minkä ansiosta Ukrainan ideologisella kentällä ovat dominoineet nationalistiset tendenssit”

SB 24.2.2014 Vsevolod Šimov (Teema 7: Ukrainalainen yhteiskunta on muuttunut pysyvästi)

”Mitä tehdä, kun ei oikein luonnistu, mutta oikein haluttaisi? Jotkut Ukrainassa ratkaisevat kysymyksen yksinkertaisesti. Maidanille! Kuten kymmenen vuotta sitten, maa on haljennut kahtia: tällä kertaa Euroopan kanssa allekirjoitettavan assosiaatiosopimuksen kannattajiin ja niihin, joiden tahdon mukaisesti Kiova kallistuisi kohti tulliliittoa...Kun puhe on maan tulevaisuudesta, onko järkevää ratkaista asiaa sillä perusteella 'kuka on äänekkäin?'”

SB 25.11.2013 Ivan Vidov (Teema 7: Ukraina kahtiajakautuneena kansana)

Krimin poikkileikkauksessa (11/39) ei korostu yksittäinen kehys tai kehyksien joukko. Teksteissä jatkuu ukrainalaiseen identiteettiin perustuvan kahtiajaon korostaminen ja sen seurauksena ääriryhmien vallan kasvu maassa. Krim ja maan itäosat esitetään entistä selkeämmin identiteetiltään muusta Ukrainasta erillisinä, mihin perustuu krimiläisten tahdonilmaisu (ven. *voleizjavlenije*) liittyä niille läheisempään Venäjään. Kahta erillistä Ukrainaa yhdessä pitäneet instituutiot olivat viimein lopullisesti rapautuneet Euromaidanin myötä.

”...Ukrainan valtiollisuus paloi Maidanin päistäreillä”

SB 17.3.2014 (Teema 7: Ukraina kahtiajakautuneena kansana)

”Eteläiset ja itäiset alueet ilmoittivat ensimmäistä kertaa itsenäisen Ukrainan historiassa äänekkäästi omasta erityisestä ja kiovalaisten ja lvivläisisten ideologioiden tyrkyttämästä versiosta eroavasta identiteetistään. Ja tämä identiteetti ilmenee monella tavoin yhteiseen menneisyyteen Venäjän kanssa pohjaavana russofiliana, läheisenä kulttuurillisena ja historiallisena sukulaisuutena sekä tiiviinä sukulais- ja inhimillisinä siteinä”

SB 3.3.2014 Vsevolod Šimov (Teema 7: Ääriliikkeet ja -ajattelu kriisin laukaisijoina)

Samoin Donbassin (11/39) poikkileikkauksessa ei muodostu yhtä selkeää painotusta tekstien kehyksissä. Osassa tekstejä kehystetään Ukrainan poliittisen järjestelmän

muutosta ratkaisuna kahtiajakautuneisuuteen ja näin ratkaisuksi konfliktiin. Sisällissodan ratkaisemiseksi esitetään luonnollisena ratkaisuna maan federalisaatio, eli tässä suhteessa yhdytään Venäjän ehdotukseen alueen tulevaisuudesta. Teeman päivämäärältään viimeisessä tekstissä ukrainalaisille ominaista epärationaalista poliittista toimintaa tuodaan vielä kertaalleen ilmi:

”Kuten tiedetään, Maidanin merkittävimmäksi sloganiksi muodostui: ’Ei yhtäkään oligarkkia valtaan ja uusia kasvoja politiikkaan’. Lopputuloksena maan presidentiksi valittiin kuuluisa oligarkki, joka kaikkien aikaisempien valtakausien yhteydessä piti hallussaan erilaisia korkeita virkoja”

SB 27.11.2014 Viktor Timošenko (Teema 7: Vallankumous ei ole tuonut muutosta)



*Kuva 18. Ukrainan kansan kahtiajakautuneisuus on yksi useimmiten toistuvista kehyksistä koko aineistossa. Itä-Ukrainan poliittisiin ambitiioihin vaikuttaa heidän erillinen identiteetti ja ukrainalaisen nationalismin sen päälle langettama uhka. Kuvassa itäukranalaisia protestoijia osoittamassa tukensa Venäjälle.
Kuva: SB 28.2.2014 (Борьба с национализмом идет в Украине)*

6. Keskustelu

6.1 Jälkineuvostoliittolaisen alueen identiteetipoliittiset roolit ja rajat aineistossa

Ymmärrettävästi, harva aineiston teksti käsitteli kokonaisuudessaan ja suoraan jälkineuvostoliittolaista aluetta, vaan siihen viitattiin pääasiassa osana Ukrainan kriisin tapahtumien kuvauksia tai muuten epäsuoraan. Aineistossa ei lopulta esitetty tarkkaa kuvausta siitä, miten jälkineuvostoliittolainen alue rajautuu (ks. kuva 2). Jälkineuvostoliittolainen alue kriisin maantiedettä rajaavana kehyksenä oli kuitenkin

yleisin ja kriisin puhunta kietoutui vahvemmin sen ympärille kuin esimerkiksi Itä-Euroopan. Aineiston perusteella oli vaikea arvioida, kuinka tärkeäksi viiteryhmäksi lehti tai valtioapparaatti lopulta kokee jälkineuvostoliittolaisen alueen. Lopulta, sen valikoituminen tutkimuskysymykseksi paljastui kuitenkin tarpeelliseksi, sillä aineistossa kirjoitettiin vain harvoin suoraan Valko-Venäjän geopoliittisen aseman muutoksesta Ukrainan kriisin läheisyydessä (kpl 6.3).

Merkkinä jälkineuvostoliittolaisen alueen rajautumisesta aineistossa on puhunta alueen maiden pakosta valita: tulla joko osaksi ”Eurooppaa” tai osaksi Venäjän valtapiiriä. Euroopan unioniin liittyneet entiset neuvostotasavallat esitetään epätasa-arvoisina suhteessa unionin perinteisempiin, Länsi- ja Keski-Euroopan jäsenvaltioihin, mutta ne ovat siitä huolimatta jo tulleet osaksi nk. Eurooppaa ja näin ottaneet vähintään etäisyyttä jälkineuvostoliittolaisesta alueesta ja sen toiminnan logiikasta. Alue rajautuu näin ensi sijassa sitä ympäröivän suurvaltapolitiikan kehikkoon.

”Olen jo moneen otteeseen kirjoittanut siitä, kuinka Ukrainan kansalaiset täytyy päästää osaksi Eurooppaa, jos he niin haluavat ja niin, ettei Venäjällä ole oikeutta alistaa Kiovan päätöksiä käytännön ’veto-oikeudellaan’”

SB 30.12.2013 (Teema 2: Jälkineuvostoliittolaiset maat eivät ole EU:ssa tasavertaisia)

”Tässä on myös ohut psykologinen momentti. Jo Neuvostoliiton ajoista samat ukrainalaiset tottuivat katsomaan kohti länttä kuin johonkin kuluttamisen paratiisiin ja tuntemattomaan Eldoradoon rautaesiripun takana... Valko-Venäjällä ja Venäjälläkin riittää eurooppalaisen tien keskustelun harrastelijoita”

SB 25.11.2013 Vsevolod Šimov (Teema 1: Ukraina lännen ja Venäjän etupiirinä)

Näin kirjoitukset näyttäisivät koskettavan erityisesti alueen länsi-integraation ulkopuolella olevia toimijoita. Ukrainan kriisin kerrontaan lehdessä voisi todella viitata eräänlaisena teatterina, kuten O’Tuathail (1996:227) on puhunut kriittisestä geopolitiikasta, ja siinä näytelmän pääosan esittäjät ovat edelleen tutut *länsi* ja *itä*. Ukrainan kriisistä ja Euroopan poliittisesta maantieteestä käytävä keskustelu lehdessä kiertyy edelleen vahvasti niiden muodostaman asetelman ympärille, minkä sisällä tapahtuvasta vuorovaikutuksesta jälkineuvostoliittolaista aluetta kuvailevat geopoliittiset diskurssitkin ammentavat pääasiallisen sisältönsä. Lehden puhunnassa jälkineuvostoliittolaiset valtiot ovat riisuttu oman alueensa toimijuudesta.

Venäjällä on osana jälkineuvostoliittolaista aluetta ymmärrettävä kaksoisrooli: se jakaa taakan alueen erityispiirteistä, joita on avattu alla, mutta se on samalla itse Neuvostoliiton

perijävaltio, mikä määrittelee maan identiteettiä muuta vahvemmin kriisissä. Aineisto esittää Ukrainan kriisin olevan sille merkittävästi neuvosto-aikaa laajempi ja monimerkityksisempi identiteettikysymys: kyseessä ei ole kamppailu vain Ukrainan ulkopoliittisesta suunnasta, vaan myös Venäjän itseymmärryksestä. Aineistossa Venäjän representoimisessa välittyy ristiriita, kun se esitetään hetkittäin kriisin aggressiivisena ja tuomittavanakin osapuolena, mutta sitä useammin sen toimintaa representoidaan historiallisen kehyksen läpi ja näin myös reaalipoliittisesti oikeutettuna. Venäjän toimenpiteiden odotuksenmukainen ja salattu raja alueella kulkee aineiston mukaan siellä, missä ”venäläinen henkinen tila” päättyy, eikä suinkaan rajaudu federaation valtiollisten rajojen sisälle. Ukrainan tapauksessa se sattuu törmäämään ”mekaanisten” valtiollisten rajojen kanssa, kuten 7. teeman teksteissä ([kpl 5.8](#)) usein korostuu.

”Ukrainahan on muinaisen Rusin, jonka pääkaupunki on venäläisten kaupunkien äiti Kiova, kehto. Venäjälle Ukraina on aina ollut luovuttamaton osa sen henkistä tilaa. 1800- ja 1900-luvuilla ukrainalaiset käytännössä venäläisten rinnalla rakensivat Venäjän imperiumin, valloittivat asumattomia Euraasian labeleita ja virallisesti tunnustautuivat venäläisen valtionmuodostumisen toiseksi haaraksi”

SB 25.11.2013 Vsevolod Šimov ([Teema 1](#): Ukraina lännen ja Venäjän etupiirinä)

”Yleisesti monille venäläisille on vaikeaa suostua siihen, että Ukrainasta voi tulla itsenäinen valtio. Ja vaikka Putinin hallitus on hyväksynyt Ukrainan itsenäisyyden oikeusperusteisen todellisuuden, se katsoo maan elintärkeäksi Venäjän turvallisuudelle, luonnolliseksi venäläisen vaikutusvallan piiriksi ja venäläisen kulttuuriperinnön keskuksiksi”

SB 25.2.2014 ([Teema 1](#): Lännen ja Venäjän täytyy sopia Ukrainan tulevaisuudesta)

Jälkineuvostoliittolaiselle alueelle identiteetiltään ja arvoiltaan vieraana *toisena* esitetään edelleen, pitkään kylmän sodan päättymisen jälkeenkin, länsi. Sen poliittinen vaikutusvalta alueella ja motiivit kasvattaa sitä tunnustetaan aineistossa, mutta Venäjästä poiketen, siltä uupuvat historiaan ja yhteiseen identiteettiin pohjaava oikeutus toimintaan alueella. Lännen haitallinen identiteettipoliittinen rooli alueella ilmenee erityisesti toisen teeman teksteissä ([kpl 5.3](#)). Sen toiminta on ollut geopoliittisesti tavoitteellista niin Ukrainan Maidanilla kuin koko jälkineuvostoliittolaisen alueen mittakaavassakin. Lännen satoonvarjokäsitteen alle jää koko kolmikko EU, USA ja Nato, joiden toimijuus esitetään yhteisenä ja koordinoituna. Kuten Venäjällä, lännen katsotaan kantavan vastuu kriisin syttymisestä. Sen vastaisella retoriikalla näyttäisi olevan tärkeä rooli valtion median puhunnassa Ukrainan kriisiä laajemmässä merkityksessä (vrt. Hutchings & Szostek 2015).

”Ukrainan tapahtumat omaavat suunnattoman merkityksen, eivät vain Itä-Euroopalle, vaan koko Euroopan unionille. Bryssel laskelmoi oman asemansa vahvistamisen ja tulliliiton laajenemisen saartamisen varaan lähiaikoina, mutta saattaa myös edistää EU:n hajoamista sen muuttuessa itse ’kansojen vankilaksi’”

SB 18.12.2013 (Teema 2: Länsi-integraatio tarvitsee Ukrainaa)

”Kuten Zbigniew Brzezinski [entinen USA:n turvallisuusneuvonantaja] kirjoittaa viimeisimmässä kirjassaan, Amerikan täytyy rakentaa ’levittäytynyt ja energisempi länsi’ estääkseen oman globaalien johtajuutensa taantumisen. Tämän ’lännen’, tai toisin sanoen Suur-Euroopan rajat kulkevat amerikkalaisten strategikkojen ajattelun mukaan Vancouverista Vladivostokkiin. Kyllä, juuri tuohon tilaan, missä tänään paikkaansa pitävät Venäjä, Ukraina ja me teidän kansanne”

SB Nina Romanova 13.3.2014 (Teema 2: USA ja Nato pelottelevat Itä-Eurooppaa etupiirikseen)

Jälkineuvostoliittolainen alue ei ollut ainoa tärkeä spatiaalinen viiteryhmä, jonka kautta kriisin merkitystä oli representoitu aineistossa. Sen käyttö ja piirteet sekoittuivat herkästi myös slaavilaisuuden ja venäläisyyden kanssa. Aineistossa viiteryhmäksi muodostuikin usein (itä-)slaavilaisuus, eli Valko-Venäjä, Venäjä ja Ukrainaa yhdistävät etniset siteet. Ukrainan kriisin on esitetty tulleen traagisesti näiden veljeskansojen suhteiden väliin samaan tapaan, kuin Norja saisi yhteisessä skandinaavisessa tilassa seurata Ruotsin ja Tanskan välistä väkivaltaa. Kriisin läheisyys on aineistossa jatkuvasti läsnä, mutta ei pelkästään maantieteellinen läheisyys, vaan etenkin maita yhdistävien sekä kulttuurissa ja identiteetissä aktualisoituvien siteiden kautta, missä äsken mainittu slaavilaisuus on yhteisen neuvostohistorian ohessa yksi elementeistä.

”Sota, sellaisiahan on Afrikassa. Ammutaan, pommitetaan, räjähtelee, tapetaan...Lapset ja aikuiset itkevät, juoksevat, näkevät nälkää, kodit palavat, ei ole mitään...Mutta se on kaukana, ja siksi ei kovin pelottavaa. Ihmiset sotivat siellä, mikä kyllä kärventää sieluani, mutta kuitenkin he ovat minulle tuntemattomia ja vieraita. Mutta Ukraina on aivan lähellä ja Krim aivan vieressä. Täysin vieressä. Olen käynyt siellä monesti. Jopa tuoksut muistan. Siellä on ystäviä, samannimisiä ja tuttuja...”

SB 18.3.2014 (Teema 4: Itäslaavilaisen veljeyden merkitys)

”Siellä [Lännessä] on jo totuttu Libyan, Irakin ja Egyptin skenaarioihin ja uskokaa pois, ei Ukraina siellä erotu mitenkään niistä. Todellako meidän naapurimme [Ukraina ja Venäjä] eivät aio lopettaa, todellako jotakuta huvittaa, että sivistynyt eurooppalainen tai

amerikkalainen pääsee halveksuvasti haukkumaan 'villi-ihmisiksi' tähytettyään slaavilaisten veljesten hakkaavan toisiaan silmittömästi...

SB 14.3.2014 Nina Romanova (Teema 1: Heikkommat valtiot lännen ja Venäjän etupiirinä)

Aiemmin mainitun lisäksi venäläisyys sekoittuu kiehtovasti aineistossa mukaan kriisin kerrontaan. Venäjän kielessä on kaksi sanaa kuvaamaan venäläisyyttä, toinen jolla viitataan etniseen kansallisuuteen (ven. *rusški*) ja toinen, jolla viitataan tekniseen kansalaisuuteen (ven. *rossijski*) ja aineistossa kontekstina korostuu nimenomaan *russkin* rajautuminen. Venäjällä itäslaavilaisen alueen maat on totutusti representoitu yhden ja saman venäläisyyden kolmena haarana: ukrainalaiset vähävenäläisinä, venäläiset isovenäläisinä ja valkovenäläiset valkovenäläisinä (Kappeler 2014). Venäläisyyden puhunta SB:n teksteissä on omiaan hämärtämään valkovenäläistä me-konstruktiota, maiden välistä henkistä rajalinjaa ja yllä mainitun ”venäläisen henkisen tilan” rajautumista. Venäläisyys Ukrainan kriisin taustan merkityksen antajana on potentiaalisesti kaksiteräinen miekka, sillä IISEPI:n (2016b) kyselytutkimuksessa yli 65 % valkovenäläisistä vastaajista tulkitse samalla tavoin näiden kolmen valtion kansalaisten olevan saman kansan kolme erillistä haaraa. Ukrainalaisista puhuminen vähävenäläisinä viittaa harkittuun Ukrainan valtiollisuuden väheksymiseen:

”Krim, joka ei koskaan ole lukenut itseään ukrainalaiseksi, hyödynsi tapausta [vallankumous] määrätäkseen omasta itsestään. Perspektiivi päättyä nopeassa ajassa Naton tukikohdaksi ei kategorisesti käynyt päinsä niemimaan venäläisille. Tuleeko tästä tarttuva esimerkki muille Vähä-Venäjän alueille, näemme jo lähiaikoina”

SB 12.3.2014 (Teema 2: Lännen politiikka on tekopyhää)

”Eurooppalaiset ja valtamerentakaiset poliitikot ajattelevat menettelevänsä järjennukaisesti, kun usuttavat ukrainalaiset slaavilaisten veljiensä kimppuun. Nähtävästi unohtavat vähävenäläisten sieluntieteen: jos he eivät syö kokonaan, niin ainakin haukkaavat”

SB 4.3.2014 (Teema 4: Ukrainalaisten ja venäläisten historiallinen yhteenkuuluminen)

Teksteistä erottui lopulta kolme selväpiirteistä tapaa representoida jälkineuvostoliittolaista aluetta Ukrainan kriisin alueellisena viitekehyksenä. Esitän niiden olevan SB:n kautta välittyviä geopolittisia diskursseja eli niitä pohjaoletuksia, joilla ohjataan Ukrainan kriisin, Valko-Venäjän lähialueen poliittisen maantieteen sekä Valko-Venäjän oman geopolittisen aseman artikuloitumista valkovenäläiselle yleisölle. Ne muodostavat eräänlaisen uskomusjärjestelmän Ukrainan, ja ohessa Valko-Venäjän,

poliittismaantieteellisestä sijainnista ja niillä on hahmotettava poliittinen välinearvo maassa.

6.1.1 Jälkineuvostoliittolainen alue etupiirinä

Etupiiri-diskurssi oli aineiston teksteissä toistuva tapa tuoda ilmi Ukrainan kriisin syyseuraus-suhteita ja hahmottaa laajemmin koko jälkineuvostoliittolaista aluetta sitä ympäröivästä suurvaltapolitiikasta käsin. Teemoista sitä tukevat erityisesti ensimmäinen, toinen ja viides. Ukrainan konfliktin esittäminen osana lännen ja Venäjän etupiirikamppailua on tietysti jo tuttu kehys tutkijoiden parissa (esim. Götz 2015, Tsygankov 2015, Mearsheimer 2014).

Ukrainan kriisin tapahtumat esitetään osaksi jatkumoa, jossa ulkoiset regiimit ovat toimineet alueen ensisijaisina muokkaajina läpi sen viime aikaisen historian sen sijaan, että alueella itsellään olisi ollut suvereeni kyky vaikuttaa siihen. Tämä esitetään alueen poliittista historiaa absoluuttisempaan, maantieteelliseen sijaintiin sidottuna todellisuutena. Siksi alueen toimijoiden kannalta on tärkeintä varmistaa itsenäiset ja vahvat valtorakenteet, muuten vääjäämättömänä vaarana on oman suvereniteetin rapautuminen, kuten Ukraina viimeisimpänä esimerkkinä osoittaa.

”Koko kysymys [verenvuodatuksen lähteistä] liittyy siihen, millaisia opetuksia kaivetaan esiin tästä kokemuksesta. Nähtävästi, muut tekevät päätökset puolesta, jos maa ei ole valmis tekemään niitä itse.

SB 20.2.2014 (Teema 7: Ukraina aiheutti kriisin itse)

Venäjän politiikan luonnolliseksi, ja kriisin kontekstissa ”pakotetuksi”, purkautumistieksi ei esitetä kuitenkaan vain Ukrainaa, vaan laajemmin koko jälkineuvostoliittolaista aluetta. Venäjän ja lännen keskinäisten suhteiden heilahtelut ja valtapeli heijastuvat jälkineuvostoliittolaiseen alueeseen aina eksternaalisesti ja yleensä negatiivisesti. Käänteitä suhteissa on vaikea ennustaa, mikä tekee alueen valtioiden politiikasta vaikeaa. Kuten SB esimerkiksi kommentoi Krimin anneksoinnin jälkeen maaliskuussa 2014 lännen ”sitoneen Venäjän kädet” antaen näin syyn Venäjän toiminnalle Ukrainassa tavalla, jonka perusteet kumpuavat kokonaan Ukrainan ulkopuolelta:

”Vielä lisäksi hän [Vladimir Putin] avoimesti tunnusti Venäjän tähän asti eläneen saarroksissa...Ja kas, tänään venäläiset ottivat selville, presidentti Putinin puheesta päätellen, että ei ole järkeä enää etsiä ’mustaa kissaa pimeästä huoneesta’”

SB Nina Romanova 19.3.2014 (Teema 5: Venäjä on pakotettu toimimaan)

”Tänään jotkut varoittavat, että Krimistä johtuvat sanktiot asettavat Venäjän yhteen riviin Iranin, Syyrian kanssa...Ai mitä, onko Venäjä todella joskus seisonut toisessa rivissä?”

SB Nina Romanova 14.3.2014 (Teema 1: Heikkomat valtiot lännen ja Venäjän etupiirinä)

Ja kuten SB kommentoi myöhemmin esimerkiksi Venäjän motiiveja Donbassin tunnustamattomien kansantasavaltojen suhteen:

”Kuitenkin Moskovan reaktio kansanäänestykseen Donetskin ja Luhanskin alueilla osoittaa niiden kohtalon muodostuvan erilaiseksi. Ne toimivat vakuutena siitä, että kuka vain johtaakaan tätä maata, hänen täytyy ottaa huomioon kansanäänestyksen lopputulos. Lisäksi valtiota, jossa on alueellisia konflikteja, ei hyväksytä Natoon...Paradoksaalista, mutta Venäjälle on juuri nyt kaikista kannattavinta, että Donetsk ja Luhansk jäisivät osaksi Ukrainaa sen menettämättä provenäläisiä osiaan”

SB Nina Romanova 16.5.2014 (Teema 5: Venäjä rakentaa bufferivyöhykettä länttä vastaan)

Ukraina on siis suurvaltapelin välikappale ja jälkineuvostoliittolainen alue kilpailtu, ikään kuin rajaseutu. Tarve selviytyä välittyy teksteissä, samoin kuten maantieteellisen sijainnin aiheuttama uhrituminen. Teksteissä puhutaan Berezinan taistelusta, fasisteista Kiovassa ja Jaltan konferenssista niin, että vuoden 2013–2014 Ukrainan kriisin on katsottu jo päätyneen epäonnekkaalla alueella tapahtuvan lännen ja idän välisen valtakamppailun seurauksien tuoreimmaksi alaviitteeksi. Ukrainan sisältä kummunneet yhteiskunnalliset epäkohdat Euromaidaniin ajaneina syinä jäävät kansainvälisen mittakaavan tarkastelun varjoon aineistossa. Jälkineuvostoliittolaisista valtioista puhutaan ajoittain kuin jopa siirtomaista, mikä näkyy erityisesti EU:n toimijuutta käsittelevissä kehyksissä (kpl 5.3):

”Ukraina ja muut jälkineuvostoliittolaiset maat ovat välttämättömiä EU:lle omana periferiana, eurooppalaisten firmojen markkinoina ja paineen osoituksena Länsi-Euroopan maille. Halpa työvoima Itä-Euroopan maista auttaisi varmasti tekemään työtä tekevästä käsistä lännessä halvempia ja purkamaan hyvinvointivaltiota”

SB 18.12.2013 (Teema 2: Länsi-integraatio tarvitsee Ukrainaa)

”Ja kas, Merkel esitti käsiteltäväksi kysymyksen Venäjän kanssa käytävän keskustelun välttämättömydestä, jotta voitaisiin välttää tavanomainen umpikujatilanne, tyyppiä Ukraina. Vastaus varmaankin perustuu siihen, että kahden laajenevan blokin täytyy panna toimeen uusi tapaaminen, uudistaa kuusikymmenvuotinen Jaltan prosessi sopiakseen Euroopan realistisista rajoista 2000-luvulla”

SB 3.12.2013 (Teema 1: Ukraina lännen ja Venäjän etupiirinä)

Alueen ulkorajoilla kilpailevien regiimien ohella jälkineuvostoliittolaiseen alueeseen heijastuvat Ukrainan kriisin taustalla vaikuttavat muutokset globaalissa geopoliittisessa hierarkiassa (erit. kpl 5.4). Lehti esittää Ukrainan kriisin olevan seurausta maanosan vanhan suurvalta-aseman menetyksestä johtuvasta kipuilusta. Käsillä oleva kriisi on merkki uusista globaaleista neuvotteluista geopoliittisen vaikutusvallan jakautumisesta: läntisen maailmanjärjestyksen aika on ohi ja kipeä siirtymävaihe on vasta edessä. Kiinan merkitystä maailmanpolitiikassa tuodaan esille useammassa tekstissä. Valko-Venäjän ulkopoliittisen valinnanvaran vähyyttä vasten olisi täysin ymmärrettävää maan haluavan irti vuosisatoja jatkuneesta köydenvedosta idän ja lännen välillä ja geostrategisen painoarvon siirtyvän toiselle ”rajaseudulle”.

”Joku puhui, että Eurooppa tarvitsee konfliktin ravistellaakseen itsensä hereille. Nyt sitten on konflikti ja ’herätys’. Mutta minusta tuntuu, että tämä ei ole pääasia. Pääasia on se, että Eurooppa on tapahtumista irrallinen. Se ei halua hyväksyä totuutta siitä, että maailmantalouden tärkeimmät tapahtumat ottavat paikkansa jo muualla...Meidän vuosisatamme ei ole eurooppalainen. Meidän on vain yksinkertaisesti vaikea hyväksyä sitä”

SB 25.3.2014 (Teema 2: Läntisen maailmanjärjestyksen aika on ohi)

”Olen muuten varma ettei mitään uutta Karibian kriisiä [1962] tule tapahtumaan. Yhdestä yksinkertaisesta syystä: tänä päivänä maailmassa ei ole yhtäkään nyrkillä kysymyksiä ratkaisemaan kykenevää mahtia...Täytyy vain ymmärtää, että kaikki tämä on vasta suuren geopoliittisen keskustelun alkua ja tämän keskustelun täytyy alkaa itse Kiovasta”

SB 13.3.2014 (Teema 2: USA ja Nato pelottelevat Itä-Eurooppaa etupiirikseen)

6.1.2 Jälkineuvostoliittolaiseen alueeseen sovelletaan eri sääntöjä

”...sääntöjä ei ole olemassa tällä poliittisella areenalla. Kaikki osapuolet kadehdittavalla sitkeydellä jatkavat peiton vetämistä itseensä päin kiinnittämättä pienintäkään huomiota seurauksena pyörähtelevään maahan”

SB 28.2.2014 (Teema 1: Ukraina lännen ja Venäjän etupiirinä)

Jälkineuvostoliittolaiseen alueeseen sovelletaan politiikassa erilaisia sääntöjä tai niitä tulkitaan opportunistisesti vahvempien toimijoiden tarpeiden mukaisesti. Diskurssi on esillä erityisesti ensimmäisessä, toisessa, neljännessä ja viidennessä teemassa. Sen kautta lähestytään sekä lännen että Venäjän politiikkaa alueella, mutta se sijoittuu jo toisen teeman tekstien lukumäärällisen suuruuden vuoksi selkeämmin osaksi lännen poliittista identiteettiä. Lännen sääntöjen soveltaminen välittyy sen harjoittaman politiikan tekopyhyden kautta varsinkin teksteissä, jotka keskittyvät lännen suhtautumiseen

Maidanin protesteihin ja myöhemmin Krimin kansanäänestykseen. Siihen tarttuvien kommenttien lukumäärä aineistossa on merkittävän suuri:

”Kuvaavaa on Euroopan unionin reaktio Ukrainan [Maidan] ja Bosnian [maan 2014 protestit] tapahtumiin. Jos Ukrainan valtaapitäviin osoitetaan ennennäkemätöntä painetta, jotta Maidanin tukahduttaminen ei onnistuisi, niin Bosniassa Euroopan unioni tervehti valtaapitävien ankaria toimia ja kehotti protestoijia lopettamaan epäjärjestyksen luomisen...Kaksoisstandardit eivät muuten nähtävästi ole pitkään aikaan ketään ihmetyttäneet”

SB 10.2.2014 (Teema 2: Lännen politiikka on tekopyhää)

”Me emme sallisi tällaista [Maidania] yhdessäkään läntisessä pääkaupungissa, aivan sama kuinka oikealla asialla protestoijat olisivat. Mutta Kiovan tapahtumia EU ja Washington katsovat sormiensa läpi”

SB Stephen Cohen 26.2.2014 (Teema 2: Länsi on suunnitelmallisesti edistänyt kriisiä)

”Miksi siellä ei saa [lännessä], mutta täällä saa ja jopa kannustetaan? Juuri tämä on se kirottu kysymys, joka ilman vastausta itseensä, ei salli Ukrainan liikkua kohti sivilisaation valoisaa tietä. Sivistyminen ei tapahdu päähän potkimalla. Ei Maidanilla, ei Donetskissa, ei Krimillä eikä geopoliittisella areenalla”

SB 14.3.2014 (Teema 1: Heikommat valtiot lännen ja Venäjän etupiirinä)

”Toisin sanoen länsi on hyväksynyt kansanäänestyksen silloin, kun se on ollut sille kannattavaa ja sivuuttanut toisessa tapauksessa”

SB 12.3.2014 (Teema 2: Lännen politiikka on tekopyhää)

Merkittävä ero Valko-Venäjän ja Venäjän valtion kriisistä viestivien populaarien diskurssien välille syntyy siitä, kuinka SB esittää kyseisen diskurssin pitävän sisällään Venäjänkin toiminnan. Tärkeimmäksi huomioksi muodostui venäläisten suojeleminen epäjohtonmukaisesti hyödynnettynä perusteluna. Aineiston mukaan Venäjän politiikkaa Ukrainassa ja jälkineuvostoliittolaisella alueella kuvastaa saman tyylinen improvisaatio, jota harjoitetaan federaation reaalioliittisten tavoitteiden sanelemien tarpeiden mukaan. Kaksoisstandardit ovat olleet ironisesti Venäjän poliittisen johdon retoriikassa yksi toistetuimmista lännen poliittiseen identiteettiin yhdistetyistä luonteenpiirteistä (Hutchings & Szostek 2015), jotka Valko-Venäjällä ulotetaankin kriisin populaarissa puhunnassa molempien toimijoiden poliittisen identiteetin piirteeksi. Toisaalta lännen toiminta muun muassa Afganistanissa, Irakissa ja Libyassa esitetään tapahtuneen ilman valtuutusta, mikä on sallinut Venäjän vastavuoroisesti venyttää kansainvälisiä

pelisääntöjä omilla ”lähiulkomaillaan”. Sääntöjen soveltaminen on diskursiivisena rakenteena tavallaan toiminnan perustelun muotoilu etupiiri-diskurssin jatkeena, mutta SB:n silmissä kuitenkin hatara sellainen.

”Virallisesti Venäjä suojelee Krimillä venäjänkielistä väestöä ja Venäjän kansalaisia. Siihen juuri sisältyy jälkineuvostoliittolaisille maille vaarallinen ennakkotapaus...Esimerkiksi Latviassa ja Virossa enemmistö venäjänkielististä ei tähän mennessäkään omista kotimaansa passia...Miksi tässä tapauksessa Venäjä ei puolla heidän oikeuksiaan, mutta Krimin kanssakansalaisten oikeuksia se puolustaa? Kaksoisstandardit?”

SB 10.3.2014 (Teema 2: Lännen politiikka on tekopyhää)

”Selitykset sille, miksi Krimistä tuli osa Venäjää ovat kärsineet muutamista muutoksista vuoden aikana. Jos maaliskuussa puhe oli välttämättömyydestä kuunnella krimiläisten toivetta palata Venäjään ja auttaa heitä pelastautumaan fasisteilta, niin toukokuussa Putin nimitti Krimin palautusta historiallisen oikeudenmukaisuuden jälleenrakentamiseksi. Kesäkuussa hän puhui jo siitä, että ei voinut sallia Krimin tulla osaksi Natoa”

SB 30.12.2014 (Teema 5: Venäjä rakentaa bufferivyöhykettä länttä vastaan)

6.1.3 Jälkineuvostoliittolainen alue keskeneräisenä

Etupiirijattelun ja sääntöjen soveltamisen lisäksi jälkineuvostoliittolainen alue ei ole valmis, vaan se on rajoiltaan ja koostumukseltaan keskeneräinen. Aineistosta välittyy kuva Ukrainan kriisistä luonnollisena sen taustalla edelleen hitaasti rapautuvien Neuvostoliiton poliittisten rakenteiden ja arkitodellisuuden kautta. Epäjärjestys ja konfliktit ovat oire, presidentti Putinia lainaten, 1900-luvun suurimmasta geopoliittisesta katastrofista, joka manifestoi itseään vielä yli 25 vuotta myöhemmin. Diskurssin puolesta puhuvat erityisesti kolmas, neljäs ja viides teema.

”On täysin mahdollista, että nyt on alkamassa jälkineuvostoliittolaisen alueen uudelleenjärjestäytymisen toinen aalto. 1990-2000-luvut olivat neuvostorakenteiden, -siteiden, -stereotyyppien ja -käytösmallien voimakkaan jatkuvuuden aikaa. Virallisesti Neuvostoliittoa ei enää ollut, mutta monet sen elementeistä jatkoivat elämäänsä. Nyt tämä jatkuvuus, silminnähten, lakkaa olemasta muun muassa sukupolven vaihdoksen vuoksi. Seurauksena on uusi aalto konflikteja ja epäjärjestystä”

SB 2.6.2014 Vsevolod Šimov (Teema 3: Euroopassa on käynnissä poliittinen uudelleenjärjestäytyminen)

Se, missä alueella ilmaantuu konflikteja, on riippuvaista edesmenneen suurvallan rajapolitiikasta, jonka esitetään olleen impulsiivista ja usein liian pragmaattista. Ukrainan

kriisin kontekstissa tämän merkittävin ilmentymä oli Krimin siirto Venäjän neuvostotasavallalta Ukrainalle vuonna 1954, missä oli aineiston mukaan kyse silloisen Neuvostoliiton pääsihteerin Nikita Hruštšovin mielijohteesta. Tästä johtuen kyseinen alue on nykyisin yksi kriisin polttopisteistä. Ukrainan päätyminen konfliktin sijainniksi representoidaan sattumanvaraisena siinä, että konflikteja on ja olisi voinut tapahtua muuallakin jälkineuvostoliittolaisella alueella, missä Neuvostoliiton vanha rajapolitiikka on toiminut ilman perusteita. SB kehottaa lukijaa muistamaan jälkineuvostoliittolaisten valtioiden rajojen nuoruuden ja alkuperän:

”Silloin se [Krimin siirto vuonna 1954] miellettiin vain vuoroltaan seuraavana sisäisten rajojen poliittis-hallinnollisena uudelleenpiirtona, joita Neuvostoliiton historiassa oli ollut paljon...Muuten, Hruštšovin aikana Venäjän yhteyteen palautettiin karjalais-suomalainen sosialistinen neuvostotasavalta. Jos sitä ei olisi sattunut, niin maailmankartalla olisi mitä todennäköisemmin yksi valtio enemmän”

SB 10.3.2014 (Teema 4: Neuvostoliitto hajosi väärin)

”Itse asiassa Krimin kriisin juuren liittyvät Neuvostoliiton hajoamiseen, jonka aikana tasavalloista tuli itsenäisiä valtioita Stalinin aikanaan piirtämillä rajoilla. Suurelle osalle Venäjän väestöstä oli erittäin vaikeaa tunnustaa, että Ukrainasta tuli itsenäinen valtio, ja että vuodesta 1783 Venäjään kuulunut Krim päätyi Ukrainalle Hruštšovin oikun vuoksi”

SB Angela Stent 17.3.2014 (Teema 1: Ukraina lännen ja Venäjän etupiirinä)

Näin jälkineuvostoliittolaisen alueen rajojen muodostumiselle hahmottuu aineistossa länsimaissa totutuista argumentaatiomalleista kovin erilaiset lähtökohdat. Alueen rajojen sattumanvaraisuus ja niiden legitimitetti eivät lukeudu poliittisen keskustelun vakioihin länsimaissa. Yleensä nykyisten rajojen validiteetti ja loogisuus ovat ankkuroitu Neuvostoliittoa edeltäneisiin kansallisiin rajoihin ja niitä on tarkasteltu vanhojen neuvostotasavaltojen rajoina vasta sekundäärisesti, jos ollenkaan. Nykyisten rajojen muodostumisen pragmaattisten lähtökohtien painottaminen ja niiden etnohistoriallisen loogisuuden kyseenalaistaminen luovat mielikuvia Afrikan imperialismien aikakauden päättymisestä, jolloin itsenäistyvien valtioiden rajat eivät lopulta vastanneet niiden sisälleen rajaamiensa yhteisöjen etnokulttuurillisia rajalinjoja luoden näin sarjan konflikteja.

Neuvostoliitolla esitetäänkin olleen kysyntää ja tärkeä rooli vanhalla alueellaan: se piti yhdessä toisiaan hylkiviä ja vaarallisia nationalistisia voimia, jotka ovat altistaneet alueen muutoksille sen historian aikana. Neuvostoliiton hajottua Ukraina veti lyhyen korren sattumanvaraisen rajapolitiikan rajatessa sen keinotekoisien, vaikkakin itsenäisten rajojen

sisälle merkittävän venäläisväestön. Ongelmaksi myönnetään siis venäläisen tilan sekoittuminen toisiinsa. Kuten SB kommentoi Maidanin protestien kiihtyessä ja myöhemmin Krimin kansanäänestyksen lähestyessä:

”Maidaneihin, sekä nykyiseen että edelliseen [Oranssi vallankumous 2004], vaikutti poliittisen kansakunnan puute Ukrainassa. Ukraina on perimmiltään mekaaninen eri kielillä puhuvien alueiden yhteenliittymä yhteiseksi nimitetyn valtiollisuuden alla”

SB 27.1.2014 (Teema 7: Ääriliikkeet ja -ajattelu kriisin laukaisijoina)

”Muuten, etnistä periaatetta [Neuvostoliiton sisäisten rajojen määrittämisessä] ei noudatettu läheskään aina ja sitä täydennettiin taloudellisella pragmatismilla, mikä itse asiassa loi uusia konflikteja. Näin agraarista Moldovaa ’vahvistettiin’ teollisella ja kirjavan venäjänkielisen väestön omaavalla Transnistrialla. Saman järjestyksen mukaisesti historiallinen Donin kasakoiden alue [Venäjän keisarikunnan kuvernementti 1870-1920], Donbass päätyi osaksi Ukrainaa. Juuri samalla tavalla Krimin luovutusta Ukrainalle [1954] motivoivat ’taloudelliset’ syyt”

SB 10.3.2014 (Teema 4: Neuvostoliitto hajosi väärin)

Jälkineuvostoliittolaisen alueen sisäiset rajat eivät siis ole välttämättä pysyviä ja niissä tapahtuvat muutokset ovat, jos eivät legitiimejä, niin ainakin ymmärrettäviä. SB esittää samalla, että alueen nykyinen tilanne olisi ollut mahdollista välttää ja siitä vastuu on 1990-luvun alun poliittisilla johtajilla, jotka ovat epäonnistuneet poliittisen vakauden edellytysten luomisessa Neuvostoliiton perillisille. Aineistosta löytyy jälleen vahvojakin historiallisia analogioita. Kuten SB kommentoi Minskin rauhanneuvottelujen aikana syyskuussa:

”Kylmässä sodassa voittaneet ja siinä lyödyt eivät todistetusti määrittäneet tulevaa maailmaa ja tänään me havaitsemme ’Versaille’ sin järjestelmän’ vastikkeen”

SB 1.9.2014 (Teema 3: Muuttuva maamanjärjestys kriisin taustalla)

6.2 Miten jälkineuvostoliittolainen alue on muuttunut?

Otsikon tutkimuskysymyksen olisi voinut aineistosta paljastuneen perusteella asettaa paremmin muotoon: *onko jälkineuvostoliittolainen alue muuttunut kriisin myötä?* Aineiston teksteissä korostuu Ukrainan kriisin syiden ja siihen johtaneiden kauseliteettien syvällisempi tarkastelu sen sijaan, että kriisin koko jälkineuvostoliittolaiseen alueeseen heijastuvia seurauksia konstruoidaisiin yksityiskohtaisemmin, pois lukien välittömät reaali poliittiset muutokset.

Yllä kuvatut diskurssit ovat esitetty aineistossa alueella edellisinä vuosikymmeninä vaikuttaneina lähimain vakioina, jotka ovat ennen Ukrainan kriisin tapahtumia manifestoituneet samantapaisina jo muun muassa Moldovan Transnistriassa sekä Georgian Etelä-Ossetiassa ja Abhasiassa. Aineiston puhunnassa nämä muutosvoimista alueella kertovat diskurssit eivät ole Ukrainan kriisin myötä eläköitymässä, päinvastoin, mutta ne eivät kuitenkaan kerro Ukrainan kriisissä itsessään liikkeelle lähteneestä suuremmasta muutoksesta alueella. Tässä määrin aineisto vihjaa vahvasti, että Ukrainan kriisi ei tule olemaan viimeinen jälkineuvostoliittolaisen alueen konflikteista.

Aineistossa Ukrainan kriisissä on kyse ensi sijassa lännen ja Venäjän suhteista sekä jopa globaalista vallan jakautumisen uudelleenmuodostumisesta, jossa Ukrainan tapahtumat ovat lehteä suoraan lainaten ”vain rusina syvälle sekoitetun geopolitiikan kakun päällä” (Nina Romanova SB 13.3.2014). Kriisin kerronnassa syntyy kenties ymmärrettävästi pessimistinen kuva alueen omista poliittisista resursseista ja pääomasta tuottaa minkäänlaista muutosta omasta toiminnastaan käsin. Alueen muutos visioidaan ja toteutetaan sen ulkopuolelta käsin. Ukrainalaisen identiteetin ja valtiollisuuden demonisoiminen (kpl 5.8) vahvistaa tätä mielikuvaa. Lopulta merkittävin (reaalipoliittinen) muutos alueella on kiinnittynyt Ukrainan mahdolliseen jäsenyyteen lännen integraatiossa, jolloin maa kenties saisi toivottua etäisyyttä jälkineuvostoliittolaisen alueen poliittisen toiminnan logiikasta, mutta SB:n mukaan ohjaten vain itsensä B-jäsenen asemaan ”kansojen konglomeraatissa”.

Ukrainan kriisin myötä erityisesti Venäjän esitetään olevan vaikeassa tienhaarassa: sen täytyy, ja se onkin herännyt ajamaan entistä vahvemmin omia alueellisia intressejään. Vaihtoehtona olisi suurvaltaidentiteetin menettäminen. Sen taustalla on kansallinen herääminen, vanhan vääryyden korjaaminen ja jo koetut kolhut suurvaltaidentiteetissä, jotka aineistossa tiivistyvät puheiksi jopa 2010-luvun Versailles’n rauhasta. Näin lehti viestii epäsuoraan, että paine vähintään nk. venäläistä maailmaa kohtaan tulisi kasvamaan. Jälkineuvostoliittolaisen alueen muutos tulee olemaan suurissa määrin riippuvainen siitä, suostuuko länsi ottamaan Venäjän tasavertaiseksi jäseneksi mukaan kansainväliseen neuvottelupöytään, ja miten nämä geopolitiittiset toimijat pystyvät sopimaan suhteistaan.

”Ja varmaankin ilman avointa keskustelua näistä venäläisen yhteiskunnan historiallisista pahastumisista on todella vaikea siirtyä eteenpäin. Vastaavien historiallisten loukkaantumisten ja kompleksien yhteydessä amerikkalaiset menevät yleensä psykoterapiaan...mutta venäläiset keventävät siehunaan politiikalla”

6.3 Mitä Ukrainan kriisi merkitsee Valko-Venäjälle?

Tähän asti kuvatus pohjalta on selvinnyt, kuinka Sovetskaja Belorussijan teksteistä välittyneen narratiivin mukaan Ukrainan kriisi on seurausta erityisesti siitä, että Ukraina ei ole onnistunut itsenäisyytensä aikana (post-1991) kahden valtokeskuksen perinteisellä ja keskeneräisellä rajaseutumaisella etupiirillä eli jälkineuvostoliittolaisella alueella kehittämään vahvaa valtiota ja toisaalta siitä, miten Neuvostoliiton hajoamisen jakama arpa sitä seuranneiden valtiollisten rajojen sijoittumisessa on osunut siihen. Jälkineuvostoliittolainen alue näyttäytyy ikään kuin seismisenä, poliittisesti turbulენტtina. Vallankumoukseen johtaneet sisäpoliittiset syyt ja alussa protestoineiden ukrainalaisten motiivit muuttaa kotimaansa oloja jäävät kriisin tapahtumien alaviitteiksi kansainvälisen mittakaavan saadessa ”teatterin” pääosan.

SB ei kommentoi suoraan Valko-Venäjän omaa osaa Neuvostoliiton jälkeensä jättämistä ”jälkijärjestyksistä”. Valko-Venäjä itse oli 1990-luvun alun neuvostotasavalloista se, jonka voi nähdä kamppailleen itsenäisyyttään vastaan. Mikä tekee siitä itsestään enemmän kuin mekaanisen valtiorakenteen, joka on luotu pakon edestä vastaamaan 1990-luvun alun muuttunutta tilannetta erottaen sen näin nyky-Ukrainasta? Valtiojohteinen identiteettiprojekti on kyseenalaistanut lyhytikäisen Valko-Venäjän kansantasavallan (1918) aseman alkuperänään (Smith ym. 1998:33) ja venäläinen historiografia elää vahvana. Millaiset edellytykset löyhällä valtioidentiteetillä on vastata Ukrainan kriisin synnyttämiin identiteettipoliittisiin kysymyksiin?

Aineiston puolesta ratkaisu oli jättää nämä kysymykset pääasiassa huomioimatta. Koko aineistossa oli lopulta vain kaksi artikkelia, jotka keskittyivät suoraan ja kokonaisuudessaan kriisin vaikutuksiin Valko-Venäjälle ja nekin pääasiassa siteerasivat presidentti Lukašenkan julkisia puheita (SB 23.2.2014 & SB 31.3.2014). Niissä ei kommentoitu yksityiskohtaisesti maan samanluontoista poliittismaantieteellistä sijaintia tai arvioitu geopolitiittisen aseman muutosta. Lukašenkalle tunnusomaisen ja kansanomaisen retoriikan kautta maan suvereniteettiin kohdistuvat uhat jäivät abstrakteiksi, mutta niissä korostuu mielenkiintoisesti maan maantieteellisen sijainnin merkitys.

”Elämme dynaamisesti muuttuvassa maailmassa. Siellä sun täällä syttyy jännitteiden pesäkkeitä. Siksi meidän pitää olla jatkuvasti varuillamme. Täytyy oppia toisten virheistä ja olla sallimatta pieniäkään epävakaan ilmauksia maassamme...Presidentin [Lukašenka] mukaan Valko-Venäjä ei voi oman maantieteellisen asemansa ja avoimen talouden vuoksi

estää suurinta osaa maailmassa tapahtuvista geopoliittista prosesseista vaikuttamasta itseensä”

SB 23.2.2014 (Teema 3: Kriisi ei saa toistua Valko-Venäjällä)

Valko-Venäjän oman geopoliittisen aseman muutos Ukrainan kriisin vieressä rakentuukin lukijalle ensi kädessä välillisesti, eli yllä kuvailtujen jälkineuvostoliittolaisen alueen diskurssien ja Euroopan sekä globaalin geopoliittisen kehityksen representaatioista käsin. Valko-Venäjän asema näyttäytyy volatiilina sen lähialueen toimiessa Venäjän politiikan primarisena purkautumistienä ja korostuu siinä, kuinka Venäjän kokema paine aggressiiviseen ulkopoliittikkaan ”lähiulkomaillaan” on kiinni ennen kaikkea lännen autonomisesti itselleen valitsemastaan kurssista alueella. Missä näiden valtakeskusten kohtaamisten seurausten muodostama dynaaminen raja kulkee alueella, on epäselvää:

”Edellisin rajojen uudelleenpiirtäminen [Krim] on ainutlaatuinen myös siksi, että se on johtanut suurimpaan konfliktiin kahden keskenään läheisimmän valtion, Ukrainan ja Venäjän, välillä. Ja näin tässä syntyy myös kysymys siitä, minne asti yltää logiikka, joka ohjasi Moskovan politiikkaa Kiovan suhteen?”

SB 18.3.2014 (Teema 3: Eurooppa on altis muutoksille geopolitiikassa)

Ukrainan kriisin ja sen jälkineuvostoliittolaisen maantieteen kehystäminen osaksi laajempaa, Ukrainan kohtalosta vasta alkavaa geopoliittista keskustelua koskettaa tietysti Valko-Venäjääkin. Lehti kuitenkin esittää suvereniteettiin kohdistuviin uhkiin varautumisen ja ahtaassa poliittisessa liikkumatilassa selviämisen maalle jo tuttua, sellaisena, johon sopeutumiseksi maa on saanut uurastaa. Valko-Venäjä on oppinut luovimaan suurvaltojen ristipaineessa. Kuten SB esitti Krimin liittyessä virallisesti Venäjään maaliskuussa 2014:

”’Imperialistisista pyrkimyksistä’ voi puhua niin paljon kuin huvittaa, mutta sanokaapa, kellä vahvoista valtioista sellaisia ei ole? Keskikokoisten (kuten Valko-Venäjä on) ja pienien selviämisen taide perustuu luovimiseen ja omien intressien huomioimiseen”

SB 19.3.2014 (Teema 3: Voimapolitiikan paluu)

”On päivänselvää, että Krimin tapahtumien jälkeen maailma ei tule olemaan entisensä. Kansainvälisen oikeuden silmissä ennennäkemättömät Venäjän toimet pakottavat lännen päätökseen joko hyväksyä Venäjä kehittyneiden maiden kerhoon tasavertaisena tai lopullisesti tyrkätä se pois, ja silloin meidän maamme uurastaisi pysyä pystyssä yksin”

SB 18.3.2014 (Teema 5: Venäjä on pakotettu toimimaan)

Ukrainalaisen nationalismin demonisointi ja esittäminen poliittiselle vakaudelle vaarallisena ilmenee merkittävänä Valko-Venäjän ja Venäjän narratiiveja yhdistävänä tekijänä ja on tärkeässä roolissa siinä, miten ukrainalaisten esitetään erottuvan valkovenäläisistä, joiden regiimi toivoisi tunnustautuvan ennen kaikkea lukašenkalaisen valtioidentiteetin kannattajiksi. Aineisto väistää silti vastaamasta kenties kaikkein polttavimpaan kysymykseen: keitä valkovenäläiset ovat suhteessa venäläisiin ja millä perusteilla venäläiset saavat puolustaa etnisiä kansalaisiaan rajojensa ulkopuolella?

Aineiston mukaan kriisi ja Venäjän rooli siinä eivät silti kyseenalaista Valko-Venäjän suhdetta Venäjään, vaikka sen toiminnasta Ukrainassa on uskallettu kirjoittaa tuomitsevasti ja sen motiivien oikeudenmukaisuutta epäillen. Ottaen huomioon, miten jälkineuvostoliittolainen alue rajautuu aineistossa, Ukrainan mahdollinen siirtyminen EU:n jäseneksi ja lännen ”kansojen vankilaan” uhkasi jättää Valko-Venäjän alueen yksinäiseksi lipunkantajaksi. Tätä vasten Ukrainan EU- tai Nato-jäsenyys olisi tappio Aljaksandr Lukašenkan regiimin suvereeniuspolitiikalle huolimatta jäsenyydestä eturistiriitojen siivittämässä Euraasian unionissa.

Ukrainan epäonnistumista valtiona aineisto kuvailee voimakkaasti ja analogioin, joissa reflektoituu kenties juuri tämä toive olla vastaamatta yllä olevaan kysymykseen. Korostamalla ukrainalaisen valtion epäonnistumista Valko-Venäjän autoritaarinen poliittinen järjestelmä on löytänyt haluamansa vertailukohtaan valitsemalleen kurssille, jossa vahva valtio on ykkösprioriteetti. Aineistosta välittyy samalla perusteellisen ristiriitainen kuva ukrainalaisista, joista välillä puhutaan lämpimästi ”slaavilaisen veljeyden” viiteryhmissä, mutta toisaalta heidät representoidaan perustavanlaatuisesti erilaisina kansalliselta identiteetiltään, jonka pohjalta heille esitetään olleen liian ongelmallista rakentaa valtiollisuuttaan. Kuten venäläisissäkin narratiiveissa, aineistossa on yllätyksellisesti nationalistien ja äärioikeiston osallisuudesta Ukrainan vallankumouksessa ja sen jälkimainingeissa (Kuzio 2015).

”Ukraina ei onnistunut luomaan todellista valtiota, missä ovat onnistuneet jopa afrikkalaiset neekerit, koska heissä [ukrainalaisissa] istuvat pysyvästi anarkismin perinteet, joista syntyy valtiovastaisuuden alkuvoima”

SB 4.3.2014 (Teema 4: Ukrainalaisten ja venäläisten historiallinen yhteenkuuluminen)

”On ilmeistä, että kahdenkymmenen itsenäisyyden vuoden aikana täällä ei ole onnistuttu muodostamaan puoleensavetävää ja kaikkia kansalaisia ja alueita yhdistävää kansallisprojektia...Lisäksi kaikki nämä vuodet ovat kuluneet suunnitelmalliseen

ukrainalaisen identiteetin neuvostoliittolaisen version, joka oli laadultaan kompromissi Ukrainan eri alueiden välillä, tuhoamiseen...”

SB 2.6.2014 Vsevolod Šimov (Teema 3: Euroopassa on käynnissä poliittinen uudelleenjärjestäytyminen)

Itä-Ukrainan alueella järjestäytynyt nk. venäläinen kevät jäi kuitenkin lyhytikäiseksi ja heikoksi rajoittuen lopulta vain aivan Venäjän rajan tuntumaan Donbassiin. Sielläkin Novorossijan ajatusta tukevat muodostivat vain noin kolmanneksen paikallisesta väestöstä (Kuzio 2015). Ukrainalainen kansallistunne yllätti vahvuudellaan Venäjän johdon, mutta myös monet tutkijat (Goble 2016). Sen perusteella, kuinka vaisuksi venäläinen kevät jäi maan itäosissa, voi olettaa Ukrainan kahtiajakautuneisuuden olevan aineistossakin kenties yhtä lailla diskursiivinen työkalu, kuin pyrkimys tuoda ilmi faktuaalisia tosiseikkoja. Valko-Venäjän omaa etnistä rakennetta ja sen jäsenien identiteettiä vasten se on kuitenkin arveluttava korostus kriisin taustana: oma kansallinen identiteetti on lähinnä pragmaattinen ja yhtenäisen idean puuttumista on esitetty yhdeksi sen syyksi (Forest & Johnson 2012, Ioffe 2007).

Jälkineuvostoliittolaisen alueen esittäminen keskeneräisenä ja konflikteille kroonisena vahvistaa entisestään viestiä Valko-Venäjän valitseman poliittisen järjestelmän oikeellisuudesta. Lehden välittämien diskurssien kautta valkovenäläisellä lukijalla hahmottuu kuva Ukrainan geopoliittisesta asemasta usein tutulta kuulostavalla retoriikalla, avaamatta kuitenkaan Valko-Venäjän pitkälti samanlaista asemaa molemmille yhteisellä jälkineuvostoliittolaisella alueella:

”Ukraina on, mahdollisesti, epäonnisin kaikista Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen itsenäisyyden hankkineista maista. Kutsun Ukrainaa epäonniseksi, koska oman maantieteellisen sijaintinsa puolesta se on valtio, joka on ikään kuin pingottunut eri suuntiin. Tämän ymmärtämiseksi riittää, että katsoo karttaa. Toisella puolella ovat Venäjä ja Valko-Venäjä, joiden kanssa Ukraina jakaa vähän päälle puolet koko rajastaan. Toisella puolella Ukrainaa levittäytyvät Slovakia, Bulgaria, Puola ja Unkari. Eli nimenomaan entisiä kommunistisia maita, jotka kuuluvat tänä päivänä EU:hun”

SB 11.12.2013 (Teema 7: Ukraina kahtiajakautuneena kansana)

Huolimatta läheisistä maantieteellisistä siteistä ja yhteisistä viiteryhmistä, valkovenäläisille ei ole aineiston mukaan ominaista rakentaa maansa tulevaisuutta ukrainalaisittain periaatteen ”vaikka huonompaa, niin ainakin erilaista” mukaisesti (Nina Romanova SB 26.2.2014; Хай гірше, та інше [ukr.]). Ajatus yhteiskuntarauhan rikkoutumisen johtamisesta vallankumoukseen, ja vallankumouksen asettaminen taas

valtion vaaraan volatiililla jälkineuvostoliittolaisella alueella on vahva retorinen sisäpoliittinen työkalu. Onneksi, kuten SB kertoo, ukrainalainen nationalisti on täysin erilainen olento kuin valkovenäläinen nationalisti. Valkovenäläinen *patriotti* ymmärtää teoilla olevan seurauksia.

6.4 Suvereenin diskurssin tuotannosta Valko-Venäjällä

Valko-Venäjän läheisten Venäjä-suhteiden sekä Venäjän omaa poikkeavaa kriisin diskurssia vasten on hyvä kommentoida lyhyesti SB:ssä havaittujen sisältöjen suhdetta jo tunnettumpaan venäläiseen vertailukohtaan. Aineiston perusteella Valko-Venäjän valtioapparaatin kansalaisilleen välittämällä sisällöillä on merkittäviä yhtäläisyyksiä venäläisiin narratiiveihin Ukrainan kriisistä.

Lehden kirjoitusten sisällöt perustuvat merkittävässä määrin ulkomaisiin lähteisiin. Puheenvuoroja ja viittauksia on toisaalta annettu kaikille kriisin osapuolille, eivätkä venäläiset formaalia tai käytännön geopolitiikkaa harjoittavat lähteet ja uutistoimistot korostu. Huomionarvoista on valkovenäläisten lähteiden vähyys: vain suhteellisen pieni joukko artikkeleita on saanut sisältönsä valkovenäläisiltä asiantuntijoilta, valtion uutistoimisto Beltalta tai lehden omilta kirjeenvaihtajilta. Aineiston jatkuva tukeutuminen ulkomaalaiseen tiedontuotantoon ja asiantuntijoihin sekä valkovenäläisen mediainfrastruktuurin syrjivä toiminta omia riippumattomia mediatoimijoitaan kohtaan, asettaa kyseenalaiseksi Valko-Venäjän suvereeniuden populaarien geopolittisten diskurssien tuotannossa rajojensa sisäpuolellakin. Toisaalta, epävarmaksi jää tietolähteisiin liittyvien valintojen vapaaehtoisuus, sillä kriisin aikana niiden rajallisuus ja riippuvaisuus venäläisestä tiedontuotannosta on ollut huomion kohteena länsimaidenkin medioissa (Watanabe 2017, Dyczok 2015).

Aineistossa välittyi joka tapauksessa pääasiassa Venäjän poliittisen johdon selitysmallit kriisin tapahtumista (vrt. Hutchings & Szostek 2015). Tämä ilmenee läpi aikarajauksen: ukrainalaiseen yhteiskuntaan levinneestä äärioikeistolaisuudesta, –nationalismista sekä fasismista niiden langettamaan uhkaan Krimillä ja Donbassissa sekä kapinallisten pro-Venäjä motiivien oikeutukseen. Samalla merkittävä määrä tekstejä keskittyy yksinään USA:n interventionistiseen politiikkaan Ukrainassa ja Euroopassa. Osapuolien nimeäminen noudattaa myös samaa kaavaa: Itä-Ukrainassa taistelevia kutsutaan nostoväeksi ja Maidanilaisia banderoveiksi.

Kuitenkin, kuten yksi analyysistä ilmennyt *pieni* teema yksinään jo osoittaa, Venäjän itse itselleen esittämää roolia Ukrainan kriisissä on uskallettu myös haastaa. Valko-Venäjään

ei tulisi iskeä suomettuneen leimaa liian hätäisesti. Aineiston sisällä tekstien välillä ilmenee näin välillä ilmiselviä ristiriitoja Venäjän toiminnan oikeudenmukaisuudesta. Venäjän argumenteille venäläisten suojelemisesta Ukrainassa ja ”maidanilaisten” luomasta uhasta maan itäosissa on ilmaistu vaihtoehtoisia motiiveja ja näin Venäjän rooli näyttäytyy dualistisena. Kaksoisstandardien mukainen toiminta, mikä Venäjällä on esitetty osaksi lännen poliittista identiteettiä (Hutchings & Szostek 2015), on Valko-Venäjällä ulotettu molempiin toimijoihin. SB:n välittämänä Venäjän identiteettipoliittinen rooli vaihtelee tietoisesti harjoitetun historiallisen revisionismin ja pakon saneleman toiminnan välillä (vrt. Götz 2016).

”Krim todella on historiansa ja väestönsä puolesta suurilta osin venäläistä [rossijskoi] maata. Mutta voimakeinoilla toteutettu vallankumous on joka tapauksessa vallankumous, jopa silloin, kun sitä vahvistetaan kansanäänestyksellä. Alastomat faktat kertovat läpinäkyvästä totuudesta: Venäjä kielsi Ukrainalta oikeuden itsenäisesti valita kaupallisen liittonsa rangaisten sitä sen jälkeen viemällä pois yhden maan alueista”

SB 20.3.2014 (Teema 2: Eurooppa on voimaton Venäjää vastaan)

Näin on selvää, että venäläisestä ja valkovenäläisestä yhteiskunnasta käsin kumpuavat populaarit diskurssit Ukrainan konfliktista ja sen taustoista eivät muodostu identtisiksi. Silti, Valko-Venäjän omat poliittiset resurssit, geopoliittinen mielikuviutus tai mahdollisesti tietolähteiden vähyys eivät ole ainakaan tässä tapauksessa sallineet sille täysin itsenäisen geopoliittisen käsikirjoituksen tuottamista. Valko-Venäjän harjoittaman käytännön ja populaarin geopolitiikan välillä ei ilmene merkittävää ristiriitaa: molempien parissa haetaan omaa ulkopoliittista toimijuutta, vaikkakin ajoittain arasti.

7. Johtopäätökset

Tämä tutkimus on tuonut esille yhden ja harvemmin kuullun version siitä kirjavasta geopoliittisten ”totuuksien” mosaiikista, joka on pyörinyt Ukrainan konfliktin ympärillä. Sen pohjalta on mahdollista todeta, että Valko-Venäjän valtion populaari konstruktio kriisistä seuraa pääpiirteiltään jo tunnettua venäläistä kaavaa ja esimerkiksi hyödyntää samaa neuvostoaikaista ukrainalaista vastarintaliikettä koskevaa retoriikkaa, mutta osaa ja uskaltaa myös haastaa sen, mikä on osoittanut maan rajojen sisälle rajautuvien geopoliittisten diskurssien ja populaarin geopolitiikan arvon itsenäisenä tutkimuskohteena. Aineistossa on merkkejä kamppailusta kriisin merkityksestä.

Ukrainan kriisi on esitetty Sovetskaja Belorussijassa tavalla, joka ei kiistä Ukrainan ja Valko-Venäjän poliittismaantieteellisten sijaintien samankaltaisuutta, eikä se yritäkkään konstruoida merkittävää eroa niiden välille. Läpi aineiston vihjataan, että Valko-Venäjän merkittävin ero Ukrainaan ei synny maantieteellisen sijainnin kautta, vaan sen menestymisestä vahvan valtiorakenteen luomisessa, missä Ukraina taas on auttamatta epäonnistunut. Korostamalla ukrainalaisen identiteetin erityispiirteitä ja toiseutta Valko-Venäjän valtio lieventää epävarmuutta sen omasta geopoliittisesta asemasta kriisin läheisyydessä. Aineiston viestiä imitoiden: *kriisin pointti ei ole Venäjän interventio, vaan Ukrainan haaksirikko.*

Vahvan valtion korostaminen suvereniteetin viimeisenä takalukkona sopii varmasti Valko-Venäjän istuvalle presidentille, jota on nimitetty jopa ainoaksi ihmiseksi, jolla on ollut kyky säilyttää Valko-Venäjän asema itsenäisenä valtiona (Ioffe 2008:185-189). Hyvä niin, sillä jälkineuvostoliittolainen alue on valkovenäläisittäin puhtaaksi kirjoitettuna kroonisten konfliktien ja politiikan sääntöjen soveltamisen pelikenttä. Uhan konstruktio on selkeä: omaan maidaniin ei ole varaa.

Narratiivit Venäjän ja Ukrainan kansallisesta ja historiallisesta yhteenkietoutumisesta välittyivät Sovetskaja Belorussijan kautta valkovenäläiselle lukijalle vahvoina selittämättä kuitenkaan tarkemmin, mihin tämä Ukrainassa nyt kriittiseksi osoittautunut venäläinen tila rajautuu koko alueen mittakaavassa, ja keitä valkovenäläiset ovat suhteessa siihen. Voikin olla, että kreolismien ja valtioidentiteetin pohjalta tehtävä on ollut jo lähtökohtaisesti liian vaikea suoritettavaksi.

Aineiston perusteella Valko-Venäjän valtioapparaatin harjoittamassa populaarissa geopolitiikassa konstruoidut identiteettipoliittiset rajat ja roolit alueella seuraavat edelleen kylmän sodan aikaista, mutta Ukrainan kriisin kontekstiin sovitettua

geopoliittista käsikirjoitusta. Se paljastui suomalaiselle kriittisestä geopolitiikasta kiinnostuneelle maantieteilijälle hienoksi tutkimuskohteeksi siinä, miten meilläkin poliittinen retoriikka pelkistyy lopulta varsin yksinkertaisiin ilmansuuntien mukaisiin geopoliittisia merkityksiä omaaviin affekteihin. Suomessa merkitykseltään stabiili käsitteellinen vedenjakaja ”itä vs. länsi” ei paljastunutkaan Valko-Venäjällä yksinkertaisesti nurinpäin käännettyksi retoriseksi välineeksi. Venäjä tulee lähitulevaisuudessa pysymään Valko-Venäjän läheisimpänä liittolaisena, mutta ei ilman Ukrainan konfliktin aiheuttamaa painolastia, jonka olemassaolosta myös kansalaiset ovat tulleet tietoisiksi SB:ssä välittyneiden populaarien diskurssien ansiosta.

Valko-Venäjään kohdistuvan politiikan tulisi pystyä tulevaisuudessa ottamaan paremmin huomioon paikallinen diskursiivinen kenttä ja sen kannattelemat kuvitteelliset maantieteet ollakseen johdonmukaisesti menestyksekkästä. Tämän saavuttamiseksi täytyy löytyä halua rakentaa tutkimusasetelmat paikallisten aineistojen varaan. Etenkin Euroopan unionin toimijoiden tulisi tulevaisuudessa integraation toimikentän laajenemiseen tähtäävissä hankkeissaan pyrkiä huomioimaan, mitkä diskurssit ohjaavat valkovenäläistä keskustelua lännen toimijuudesta maassa ja jälkineuvostoliittolaisella alueella. Euroopan unionin itäistä naapurisuusohjelmaa on kritisoitu syystäkin lyhytnäköisyydestään.

On tärkeää vielä lopuksi muistuttaa, että Valko-Venäjällä valtion media ei ole kaikkien media. Kilpailevien representaatioiden olemassaolosta maassa on todisteita, eikä aineisto yksinään kykene tuomaan esille koko sitä keskustelun kirjoa, jota maassa käydään. Jatkotutkimuksen aiheiksi voisi pohtia paneutumista valtioapparaatin ulkopuolisiin diskursseihin yrittäen hahmottaa länsimaiden ja Venäjän mediatoimijoiden levittämiä geopoliittisia diskursseja maassa. Myös valtion rakentamaa mielikuvaa Euraasian unionista olisi arvokasta tutkia, sillä integraatiohankkeen kannalta Ukrainan luisuminen länteen on ollut traagista. Ukrainan liittyminen olisi tehnyt siitä ”geopoliittisesti loogisen” (Vsevolod Šimov SB 25.11.2013). Valko-Venäjän jäsenyys uudessa integraatiohankkeessa on ollut kaikkea muuta kuin ongelmaton ja se tuskin on pystynyt tarjoamaan valtiojohton toivomaa uutta suojaisaa poliittismaantieteellistä sijaintia maalle.

Esitetyt jälkineuvostoliittolaisen alueen järjestäytymistä ja politiikkaa koskevat geopoliittiset diskurssit esitetään olemassaololtaan staattisina. Aineisto ei lopulta anna vastausta siihen, mitä tarvitsisi tapahtua jotta alueellisena viiteryhmänä jälkineuvostoliittolainen alue ja nämä sen poliittisia tapahtumia säätelevät piirteet voitaisiin saattaa lopullisesti lepoon. Selvää on, että Valko-Venäjän valtion silmissä se ei

olekaan vielä Ukrainan konfliktin loimutessa taustalla ajankohtaista. Eräille tie pois on pidempi ja vaivalloisempi.

”Nämä saavutukset [EU:n uusissa itäisissä jäsenmaissa] ovat täysin todellisia, mutta ne eivät mitenkään johda silmänräpäyksessä tapahtuvaan ja lopulliseen eroon menneisyydestä, mistä Kiovassa protestoivat haaveilevat”

SB 30.12.2013 (Teema 2: Jälkineuvostoliittolaiset maat eivät ole EU:ssa tasavertaisia)

8. Kirjallisuus

- Adams, P. (2004). The September 11 attacks as viewed from Quebec: the small-nation code in geopolitical discourse. *Political Geography* 23, 765–795.
- Akavita (2016). Akavita. 7.11.2016. <<http://www.akavita.by/ru/>>
- Alexander, J., R. Eyerman, B. Giesen, N. Smelser & P. Sztompka (2004). *Cultural trauma and collective identity*. 326s. University of California Press, Lontoo.
- Alter, P. (1985). *Nationalism*. 160s. Edward Arnold, Lontoo.
- Altheide, D. (1996). *Qualitative media analysis*. 87s. SAGE, Kalifornia.
- Appadurai, A. (2012). Disjuncture and difference in the global cultural economy. *Teoksessa* Durham, M. & D. Kellner (toim.): *Media and cultural studies – keywords*, 2. p. 511–523. Wiley-Blackwell, Chichester.
- Ayoob, M. (2002). Inequality and theorising in international relations: the case for subaltern realism. *International studies review* 4:3, 27–48.
- Bekus, N. (2008). European Belarus versus state ideology: construction of the nation in the Belarusian political discourses. *Polish sociological review* 163, 263–283.
- Belsat (2016). About us. 3.4.2017. <<http://belsat.eu/en/about/>>
- Belstat (2009). Belarus tšerez prizmu perepisi naselenija. 3.5.2017. <<http://census.belstat.gov.by/>>
- Biersack, J. & S. O’Lear (2015). The geopolitics of Russia’s annexation of Crimea: narratives, identity, silences, and energy. *Eurasian geography and economics* 55:3, 247–269.
- Coynash, H. (2014). ‘Russian fake shows CEC claiming right sector win’. *Kharkiv Human Rights Protection Group*. 12.2.2017.
<<http://khpg.org/en/index.php?id=1401060238&w=right+sector+win>>
- CNN (2014). Putin's Ukrainian endgame and why the West may have a hard time stopping him. 9.2.2017.
<<http://edition.cnn.com/2014/03/03/opinion/stent-putin-ukraine-russia-endgame/>>
- Delovaja gazeta (2006). Predprijatija zastavljajut podpicyvatsja na «Sovetskuju Belorussiju». 9.5.2016.
<<http://bdg.by/news/news.htm%3F97574,68>>
- Dittmer, J. & N. Gray (2010). Popular geopolitics 2.0: towards new methodologies of the everyday. *Geography Compass* 4:11, 1664–1677.
- Dittmer, J. (2010a). *Popular culture, geopolitics and identity*. 181s. Rowman & Littlefield, Plymouth.
- Dittmer, J. (2010b). Textual and discourse analysis. *Teoksessa* Delyser, D., S. Herbert, S. Aitken, M. Crang & L. McDowell (toim.): *The Sage handbook of qualitative geography*, 274–286. Sage, Lontoo.
- Dittmer, J. (2005). NATO, the EU and Central Europe: differing symbolic shapes in newspaper accounts of enlargement. *Geopolitics* 10, 76–98.
- Dohokrov, V. (2003). Belarusian mass media in a system of informational society. *IISEPI:n analyttisia raporteja* <http://www.iiseps.org/?page_id=387&lang=en>
- Dyczok, M. (2015). The Ukraine story in western media. *Teoksessa* Pikulicka-Wilczewska, A. & R. Sakwa (toim.): *Ukraine and Russia – people, politics, propaganda and perspectives*, 186–194. E-International relations publishing, Bristol.
- Eke, S. & T. Kuzio (2000). Sultanism in Eastern Europe: the socio-political roots of authoritarian populism in Belarus. *Europe-Asia Studies* 52:3, 523–547.
- Entman, R. (1993). Framing: toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication* 43:4, 51–58.
- Entman, R. (2002). Framing: towards clarification of a fractured paradigm. *Teoksessa* McQuail, D. (toim.): *McQuail’s reader in mass communication theory*, 390–397. Sage Publications, Lontoo.

- Eskola, J. & J. Suoranta (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 266s. Vastapaino, Tampere.
- Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (2014). Ukraine, human rights assessment mission: report on the human rights and minority rights situation, March-April 2014. 8.5.2017.
<<http://www.osce.org/odihr/118476>>
- Forest, B. & J. Johnson (2012). Unraveling the threads of history: Soviet-era monuments and post-Soviet national identity in Moscow. *Annals of the Association of American Geographers* 92:3, 524–547.
- Goble, P. (2016). Russian national identity and Ukrainian crisis. *Communist and Post-Communist Studies* 49, 37–43.
- Götz, E. (2016). Russia, the West, and the Ukraine crisis: three contending perspectives. *Contemporary Politics* 22:3, 249–266.
- Götz, E. (2015). It's geopolitics stupid: explaining Russia's Ukraine policy. *Global Affairs* 1:1, 3–10.
- Harle, V. & S. Moisis (2003). Muuttuva geopolitiikka. *Teoksessa* Harle, V. & S. Moisis (toim.): *Muuttuva geopolitiikka*, 7–16. Gaudeamus, Tampere.
- Harle, V. & S. Moisis (2002). Populaarista käytännölliseen geopolitiikkaan. Kansallisen identiteettiprojektin teoria empirian valossa. *Politiikka* 44:2, 169–182.
- Hartija 97 (2009). Potšalonor zastavljaljut vypicyvat «Sovetskiju Belorussiju». 9.5.2016
<<https://charter97.org/ru/news/2009/1/26/14401/>>
- Hautala, M. (2009). Itää ja länttä – Valko-Venäjän ulkopoliittikan vektoreita 1991–2008. *Teoksessa* Luukkanen, A. (toim.): *Tuntematon Valko-Venäjä*, 104–142. Kleio, Helsinki.
- Hutchings, S. & J. Szostek (2015). Dominant narratives in Russian political and media discourse during the Ukraine crisis. *Teoksessa* Pikulicka-Wilczewska, A. & R. Sakwa (toim.): *Ukraine and Russia – people, politics, propaganda and perspectives*, 173–185. E-International relations publishing, Bristol.
- IISEPS (2016a). March 2016: Belarus – the EU: a thaw, not a summer. 21.4.2017.
<<http://www.iiseps.org/?p=4268&lang=en>>
- IISEPS (2016b). March 2016: conflict in Ukraine: a Russian view from Belarusian eyes. 25.4.2017.
<<http://www.iiseps.org/?p=4267&lang=en>>
- IISEPS (2014a). Results of the nation opinion poll December 2014. 25.4.2017.
<<http://www.iiseps.org/?p=280&lang=en>>
- IISEPS (2014b). The Crimea component of A. Lukashenko's ratings. 25.4.2017.
<<http://www.iiseps.org/?p=1476&lang=en>>
- IISEPS (2014c). Negative dynamics of trust to institutes. 25.4.2017.
<<http://www.iiseps.org/?p=1489&lang=en>>
- Ioffe, G. (2014). The Ukrainian crisis and Lukashenka's rating. *Jamestown foundation*. 04.03.2016.
<http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42266&no_cache=1#.Vtm09_mLTIV>
- Ioffe, G. (2013). Geostrategic interest and democracy promotion: evidence from post-soviet space. *Europe-Asia Studies* 65:7, 1255–1274.
- Ioffe, G. (2008). *Understanding Belarus and how Western foreign policy misses the mark*. 259s. Rowman & Littlefield, Plymouth.
- Ioffe, G. (2007). Culture wars, soul-searching and Belarusian identity. *East European Politics and Societies* 21:2, 348–381.
- Kappeler, A. (2014). Ukraine and Russia: legacies of the imperial past and competing memories. *Journal of Eurasian studies* 5, 107–115.
- Korosteleva, E., C. Lawson & R. Marsh (2003). Paradoxes of democratisation in post-communist Belarus. *Teoksessa* Korosteleva, E., C. Lawson & R. Marsh (toim.): *Contemporary Belarus – between democracy and dictatorship*, 1–20. RoutledgeCurzon, Lontoo.

- Kuzio, T. (2015). Competing nationalisms, Euromaidan, and the Russian-Ukrainian conflict. *Studies in Ethnicity and Nationalism* 15:1, 157–169.
- Laruelle, M. (2016). The three colors of Novorossiia, or the Russian nationalist mythmaking of the Ukrainian crisis. *Post-Soviet Affairs* 32:1, 55–74.
- Luukkanen, A. (2009). Tallottu Valko-Venäjä – maa geopolitiikan ristipaineissa. *Teoksessa* Luukkanen, A. (toim.): *Tuntematon Valko-Venäjä*, 13–30. Kleio, Helsinki.
- Manaev, O. (2006). Western and Russian mass media influence on Belarusians. *IISEPI:n analyttisiä raportteja* <http://www.iiseps.org/?page_id=387&lang=en>
- McFarlane, T. & I. Hay (2003). The battle for Seattle: protest and popular geopolitics in the Australian newspaper. *Political Geography* 22, 211–232.
- Mearsheimer, J. (2014). Why the Ukraine crisis is the West's fault: the liberal delusions that provoked Putin. *Foreign Affairs* 93, 77–89.
- MediaAuditFinland (2016). LT ja JT tarkastustilasto 2015. 12.11.2016.
<<http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2016/06/LTtilasto2015.pdf>>
- Megoran, N. (2004). The critical geopolitics of the Uzbekistan-Kyrgyzstan Ferghana valley boundary dispute, 1999–2000. *Political Geography* 23, 731–764.
- Moisio, S. (2003a). Geopolitiikan viisi olemusta. *Teoksessa* Harle, V. & S. Moisio (toim.): *Muuttuva geopolitiikka*, 17–35. Gaudeamus, Tampere.
- Moisio, S. (2003b). Geopolitiikka kamppailuna. *Teoksessa* Harle, V. & S. Moisio (toim.): *Muuttuva geopolitiikka*, 93–109. Gaudeamus, Tampere.
- Moisio, S. (2003c). *Geopoliittinen kamppailu Suomen EU-jäsenyydestä*. 325s. Turun yliopisto, Turku.
- Motyl, A. (2015). The surrealism in realism: misreading the war in Ukraine. *World Affairs*. 15.2.2017.
<<http://www.worldaffairsjournal.org/article/surrealism-realism-misreading-war-ukraine>>
- Mäntyranta, N. (2009). Menneisyyden vangit – Valko-Venäjän demokratian ja ihmisoikeuksien kehitys. *Teoksessa* Luukkanen, A. (toim.): *Tuntematon Valko-Venäjä*, 400–424. Kleio, Helsinki.
- Narodnaja volja (2012). Mogilevtšan zactavljajut vypicyvat gocularstvennye gazety. 9.5.2016.
<<http://www.nv-online.info/by/341/society/55824/>>
- Nice, A. (2012). Playing both sides: Belarus between Russia and the EU. *Saksan ulkopoliittisen neuvoston julkaisuja 2/2012*. <<https://dgap.org/de/article/getFullPDF/20843>>
- O'Tuathail, G. (1996). *Critical geopolitics*. 314s. University of Minnesota press, Minneapolis.
- O' Tuathail, G. & J. Agnew (1992). Geopolitics and discourse: practical geopolitical reasoning in American foreign policy. *Political Geography* 11:2, 190–204.
- O'Tuathail, G. & S. Dalby (1998). Introduction: rethinking geopolitics: towards a critical geopolitics. *Teoksessa* O'Tuathail, G. & S. Dalby (toim.): *Rethinking geopolitics*, 1–15. Routledge, Lontoo.
- Paasi, A. (1995). Maantiede, geopolitiikka ja Suomen itärajan muuttuvat representaatiot. *Alue ja ympäristö* 24, 28–49.
- Paul, J. (1996). *Nation formation: towards a theory of abstract community*. 237s. SAGE publications, Lontoo.
- Peet, R. (2002). Ideology, discourse, and the geography of hegemony: from socialist to neoliberal development in postapartheid South Africa. *Antipode* 34:1, 54–84.
- Pomerantsev, P. (2014). Russia and the menace of unreality – how Vladimir Putin is revolutionizing information warfare. *The Atlantic*. 15.2.2017.
<<https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/09/russia-putin-revolutionizing-information-warfare/379880/>>
- Rácz, A. & A. Moshes (2016). Belarus: deepening dependence on Russia leaves little room for the EU's geostrategic engagement. *Teoksessa* Raik, K. & S. Saari (toim.): *Key actors in the EU's eastern neighbourhood: competing perspectives on geostrategic tensions*. Ulkopoliittisen instituutin raportteja nro. 47.

- <http://www.fiia.fi/assets/publications/Report47_Key_Actors_in_the_EUs_Eastern_Neighbourhood.pdf>
- RIA Novosti (2015). Referendum v Krymu o statuse avtonomii. 10.05.2016. <<http://ria.ru/spravka/20150316/1052210041.html>>
- Riabchuk, M. (2016). Ukrainians as Russia's negative 'other': history comes full circle. *Communist and Post-Soviet Studies* 49, 75–857.
- Roman, N., W. Wanta & I. Buniak (2017). Information wars: Eastern Ukraine military conflict coverage in the Russian, Ukrainian and U.S. newscasts. *The International Communication Gazette* 0:0, 1–22.
- Rotman, G. & N. Danilov (2003). President and opposition – specific features of the Belarusian political scene. *Teoksessa Korosteleva, E., C. Lawson & R. Marsh (toim.): Contemporary Belarus – between democracy and dictatorship*, 100–111. RoutledgeCurzon, Lontoo.
- Rutland, P. (2015). An unnecessary war: the geopolitical roots of the Ukraine crisis. *Teoksessa Pikulicka-Wilczewska, A. & R. Sakwa (toim.): Ukraine and Russia – people, politics, propaganda and perspectives*, 173–185. E-International relations publishing, Bristol.
- Sasioglu, M. & N. Soikko (2014). Moldova ja Valko-Venäjä rajatussa liikkumatilassa. *Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisusarja 4: työpapereita* 52. 34s.
- Silitki, V. (2003). Explaining post-communist authoritarianism in Belarus. *Teoksessa Korosteleva, E., C. Lawson & R. Marsh (toim.): Contemporary Belarus – between democracy and dictatorship*, 36–52. RoutledgeCurzon, Lontoo.
- Sharp, J. (2011a). A subaltern critical geopolitics of the war on terror: postcolonial security in Tanzania. *Geoforum* 42:3, 297–305.
- Sharp, J. (2011b). Subaltern geopolitics: introduction. *Geoforum* 42:3, 271–273.
- Sharp, J. (2000). The Reader's Digest and popular geopolitics of danger at the end of the cold war. *Teoksessa Dodds, K. & D. Atkinson (toim.): Geopolitical traditions*, 332-352. Routledge, Lontoo.
- Sharp, J. (1996). Hegemony, popular culture and geopolitics: the Reader's Digest and the construction of danger. *Political Geography* 15:6, 557–570.
- Smith, N. (2015). The EU and Russia's conflicting regime preferences in Ukraine: assessing regime promotion strategies in the scope of the Ukraine crisis. *European Security* 24:4, 525–540.
- Smith, G., V. Law, A. Wilson, A. Bohr & E. Allworth (1998). *Nation-building in the post-soviet borderlands*. 308s. Cambridge university press, Cambridge.
- Sovetskaja Belorussija (2005). Ob etom gazeta "Sovetskaia Belorussia" pisala 7 nojabria. 15.11.2015. <<http://www.sb.by/obshchestvo/article/ob-etom-gazeta-sovetskaya-belorussiya-pisala-7-noyabrya.html>>
- Suslov, M. (2014). "Crimea is ours!" Russian popular geopolitics in the new media age. *Eurasian Geography and Economics* 55:6, 588–609.
- Timár, J. (2009). Communist and post-communist geographies. *Teoksessa Kitchin, R. & N. Thrift (toim.): International encyclopedia of human geography*, 214–220. Elsevier, Lontoo.
- Tsygankov, A. (2015). Vladimir Putin's last stand: the sources of Russia's Ukraine policy. *Post-Soviet Affairs* 31:4, 279–303.
- TUT.by (2015). Nekotoriye provaidery zablokirovali dostup k oppozitsionnym saitam. 25.5.2016. <<http://news.tut.by/society/441469.html>>
- TUT.by (2014). Lukašenka: Krym – tšast Rossii, no Ukraina dolžna ostatsja jedinym gosudarstvom. 25.5.2016. <<http://news.tut.by/politics/391922.html>>
- TUT.by (2013). Rabotniki odnogo iz raionov Vitebskoi oblasti polutšili "plan-zadanije" v tycjaštu podpisok na gazety. 9.5.2016. <<http://news.tut.by/reporter/378507.html>>
- TUT.by (2010). V Belarusi zablokirovany saity nezavisimyh SMI i blogi. 25.5.2016. <<http://tvset.tut.by/news/belarus/241866.html>>

- UN News Centre (2016). Conflict in Ukraine continues to take civilian toll – UN human rights report. 25.1.2017. <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=55750#.WihY1huLTIU>>
- Vanderhill, R. (2014). Promoting democracy and promoting authoritarianism: comparing the cases of Belarus and Slovakia. *Europe-Asia Studies* 66:2, 255–283.
- Watanabe, K. (2017). The spread of the Kremlin’s narratives by a western news agency during the Ukraine crisis. *The Journal of International Communication* 23:1, 138–158.
- Woon, C. (2014). Popular geopolitics, audiences and identities: reading the ‘war on terror’ in the Philippines. *Geopolitics* 19, 656–683.
- Zaprudnik, J. (2003). Belarus – in search of national identity between 1986–2000. *Teoksessa* Korosteleva, E., C. Lawson & R. Marsh (toim.): *Contemporary Belarus – between democracy and dictatorship*, 112–124. RoutledgeCurzon, Lontoo.
- Zavadskaja, S. (2009). Belarusian mass media – the independence period (1994–2007). *Teoksessa* Heinrich, H-G. & L. Lobova (toim.): *Belarus: external pressure, internal change*, 127–138. Peter Lang, Frankfurt.

9. Liitteet

Artikkelit lehdestä Sovetskaja Belorussija

Marraskuu 2013

1. SB = Sovetskaja Belorussija 25.11.2013: О решении официального Киева приостановить процесс с ЕС
2. SB 25.11.2013: В Украине проходят массовые акции
3. SB 29.11.2013: Председатель Европарламента дал интервью радиостанции Дойчландфунк

Joulukuu 2013

4. SB 3.12.2013: «Украина в меняющемся мире»
5. SB 3.12.2013: «Польский удар» по Киеву
6. SB 4.12.2013: Отсутствие ясной стратегии Киев компенсировал запутанной тактикой
7. SB 4.12.2013: "Этот договор принесет нищету на Украину"
8. SB 4.12.2013: Эра эгоизма
9. SB 7.12.2013: The Economist: Украина вступит в ТС
10. SB 9.12.2013: В Украине сложилась двойственная ситуация
11. SB 9.12.2013: Вчера Киев стал в гигантской пробке. Улицы перекрыты баррикадами
12. SB 11.12.2013: «Добро пожаловать в самую разделенную страну мира»
13. SB 16.12.2013: Противостояние на украинском Майдане продолжается
14. SB 18.12.2013: Газ, Шевченко и кредит
15. SB 18.12.2013: "От Европы они ничего не получают"
16. SB 18.12.2013: Два проекта интеграции
17. SB 19.12.2013: Кто кого обхитрил в сделке Россия – Украина
18. SB 20.12.2013: О ситуации на Украине
19. SB 23.12.2013: Площадь перетекает в офисы
20. SB 27.12.2013: Темная история
21. SB 30.12.2013: Вступление в ЕС ничего не исправит

Tammikuu 2014

22. SB 10.1.2014: «Моджахеды Хиллари» у границ Украины
23. SB 10.1.2014: Госдеп США ненавязчиво готовит лидера партии УДАР Виталия Кличко в преемники украинскому президенту
24. SB 13.1.2014: Начало года традиционно небогато на политические события
25. SB 16.1.2014: Страсти в Киеве кипят с конца ноября
26. SB 16.1.2014: Кличко приведет Украину к развалу
27. SB 20.1.2014: Бойня в Киеве
28. SB 20.1.2014: Мирное противостояние в Киеве переросло в беспорядки
29. SB 21.1.2014: «Дело не в Вильнюсе и не в Майдане...»
30. SB 22.1.2014: Атака справа
31. SB 23.1.2014: Противники Евромайдана обвинили во всем США
32. SB 23.1.2014: Евромайдан: сакральная жертва № 4
33. SB 23.1.2014: Участники Майдана в Киеве выдвинули власти ультиматум
34. SB 24.1.2014: О событиях в Украине
35. SB 27.1.2014: Баррикады Майдана: где выход?
36. SB 27.1.2014: Захват здания минюста в Киеве поставил Майдан и власти перед роковым выбором
37. SB 28.1.2014: Украина: Н. Азаров подал в отставку. Отставка принята. Что дальше?
38. SB 30.1.2014: Бандере не снилось
39. SB 30.1.2014: Все уступки оппозиции со стороны власти пока не привели к ожидаемой стабилизации политической обстановки в Украине
40. SB 31.1.2014: Украинские военные призвали Виктора Януковича к решительным действиям

Helmikuu 2014

- 41.** SB 3.2.2014: Ситуация на Украине: противостояние разных телевизионных картинок
- 42.** SB 4.2.2014: Дипломатия канонеров
- 43.** SB 5.2.2014: Голос Бандеры с Майдана докатился до польских умов
- 44.** SB 6.2.2014: Евросоюз: свобода слова строгого режима
- 45.** SB 7.2.2014: Протест в Украине перешел на новый уровень
- 46.** SB 10.2.2014: Специальный репортаж с украинского Майдана
- 47.** SB 10.2.2014: На прошедшей неделе еще одной революционной точкой на карте Европы стало больше
- 48.** SB 10.2.2014: Украина в префолтном состоянии
- 49.** SB 14.2.2014: Украина не хочет новой гражданской войны
- 50.** SB 17.2.2014: Со вчерашнего дня в Украине вступил в силу закон об амнистии
- 51.** SB 18.2.2014: На улицах Киева идет настоящая война
- 52.** SB 19.2.2014: В Украине четверг, 20 февраля, объявлен днем траура по погибшим в массовых беспорядках
- 53.** SB 19.2.2014: Новая Украина
- 54.** SB 20.2.2014: Мир и траур
- 55.** SB 20.2.2014: Кровопролитные столкновения в Украине никак не заканчиваются
- 56.** SB 21.2.2014: Кремль, российские либералы и Запад - каждый видит на Украине, что хочет видеть
- 57.** SB 21.2.2014: Пугать можно, применять - едва ли
- 58.** SB 23.2.2014: Майдана в Беларуси не будет - А. Лукашенко
- 59.** SB 24.2.2014: События в Украине пришли к закономерной развязке
- 60.** SB 25.2.2014: Судьбу Украины должен решать сам народ
- 61.** SB 26.2.2014: Обнародована запись о планируемом США перевороте
- 62.** SB 26.2.2014: Как в Симферополе готовятся встречать сторонников евромайдана
- 63.** SB 26.2.2014: О событиях в Украине
- 64.** SB 27.2.2014: Михаил Маркелов прокомментировал ситуацию на Украине
- 65.** SB 27.2.2014: Крым: ситуация в автономной республике критическая
- 66.** SB 27.2.2014: Президиум парламента Крыма вчера предложил провести референдум о статусе региона
- 67.** SB 28.2.2014: Страсти в Крыму накалены
- 68.** SB 28.2.2014: Запад и Киев с явной опаской отреагировали на волнения среди русских в Крыму
- 69.** SB 28.2.2014: Нам говорили: когда говорят пушки, музы молчат
- 70.** SB 28.2.2014: Киев. Певрые итоги революции
- 71.** SB 28.2.2014: Борьба с национализмом идет в Украине
- Maaliskuu 2014***
- 72.** SB 3.3.2014: Украинская армия не в состоянии вернуть контроль над Крымом
- 73.** SB 3.3.2014: Весна в Украине
- 74.** SB 4.3.2014: История взаимоотношений России и Украины
- 75.** SB 4.3.2014: Пока ЕС рассматривает варианты изоляции России, протест в регионах Украины выходит на новый уровень
- 76.** SB 4.3.2014: Донецк может провести референдум о своем статусе
- 77.** SB 4.3.2014: Экстремальный туризм
- 78.** SB 5.3.2014: Конфликт России и Украины поставил Московский Патриархат на грань раскола
- 79.** SB 5.3.2014: Владимир Путин изложил свою позицию по событиям на Украине
- 80.** SB 6.3.2014: В эрицентре скандала оказался глава МИД Эстонии Урмас Паэт
- 81.** SB 6.3.2014: Договор между президентом Украины Януковичем и оппозицией
- 82.** SB 6.3.2014: Киев может отключить Крым от электричества и водоснабжения

- 83.** SB 7.3.2014: Киевские власти пригласили группу западных политтехнологов
- 84.** SB 7.3.2014: Анализ интеграции Украины и Европы
- 85.** SB 10.3.2014: Референдум об отделении Крыма от Украины
- 86.** SB 10.3.2014: Грохот украинских батальи не стихает ни на день
- 87.** SB 10.3.2014: О ситуации в Украине
- 88.** SB 10.3.2014: Как сторонники майдана планируют расправиться с Юго-Востоком Украины?
- 89.** SB 11.3.2014: Европейские лидеры не признают референдум в Кипре
- 90.** SB 11.3.2014: Киев готовится к войне за Крым
- 91.** SB 11.3.2014: Эффект оглушенности
- 92.** SB 11.3.2014: Верховный совет Крыма принял декларацию о независимости
- 93.** SB 12.3.2014: Референдумы о самоопределении пройдут в нескольких странах Европы
- 94.** SB 12.3.2014: Организация "Мир без фашизма" о кровопролитии в Украине
- 95.** SB 13.3.2014: НАТО проводит самые масштабные военно-воздушные учения в Польше и военно-морские - у Черноморского побережья Румынии и Болгарии
- 96.** SB 13.3.2014: О мире
- 97.** SB 14.3.2014: Завтра в Крыму референдум
- 98.** SB 14.3.2014: История отношений России и Крыма
- 99.** SB 16.3.2014: В Крыму начался референдум, жители выбирают между Украиной и Россией
- 100.** SB 17.3.2014: О противостоянии Путина и Обамы
- 101.** SB 17.3.2014: 99,77 % жителей Крыма, принявших участие в референдуме, проголосовали за вхождение в состав России
- 102.** SB 17.3.2014: В Крыму прошел референдум о присоединении к России
- 103.** SB 17.3.2014: Крым проголосовал за присоединение к России
- 104.** SB 18.3.2014: В Кремле подписан договор о принятии в Российскую федерацию республики Крым и образовании в составе Российской Федерации новых субъектов
- 105.** SB 18.3.2014: Сценарии развития мировой истории после событий на Украине
- 106.** SB 18.3.2014: Как некоторые СМИ освещают события на Украине
- 107.** SB 19.3.2014: Кто раскачивает крымскую лодку?
- 108.** SB 19.3.2014: Присоединение Крыма к России - свершившийся факт
- 109.** SB 19.3.2014: О реформировании геополитики
- 110.** SB 19.3.2014: Переходный период присоединения Крыма к России должен завершиться до конца года
- 111.** SB 20.3.2014: О правовой истине
- 112.** SB 20.3.2014: Европа бессильна перед Россией
- 113.** SB 20.3.2014: Крым отошел к России, но воинские украинские части в нем еще остаются
- 114.** SB 20.3.2014: Присоединение Крыма к России
- 115.** SB 20.3.2014: Премьер-министр Украины Арсений Яценюк созрел для обращения к протестующим гражданам
- 116.** SB 24.3.2014: Какая политика нам нужна
- 117.** SB 24.3.2014: В чем суть косовского прецедента?
- 118.** SB 24.3.2014: Истинные причины беловежского государственного переворота
- 119.** SB 24.3.2014: Борьба прозападных и провосточных активистов в Одессе
- 120.** SB 24.2.2014: В Украине начинается парад выдвижения кандидатов на пост президента
- 121.** SB 25.3.2014: О будущем Европы
- 122.** SB 25.3.2014: Украинские депутаты выступили с инициативой о выходе Украины из ДНЯО
- 123.** SB 25.3.2014: Украине грозит разгул правого экстремизма

124. SB 26.3.2014: Холодная война: перезагрузка

125. SB 28.3.2014: Прямой телефон

126. SB 28.3.2014: На Украине "Правый сектор" не стал штурмовать Раду с требованием расследовать смерть Сашко Билого

127. SB 31.3.2014: Твердое и честное слово

128. SB 31.3.2014: Крымские татары хотят двойное гражданство

Huhtikuu 2014

129. SB 1.4.2014: На востоке Украины продолжаются митинги с требованиями о проведении референдумов

130. SB 2.4.2014: Как в мире решают судьбу Украины

131. SB 2.4.2014: Об усилении НАТО

132. SB 15.4.2014: Донбасс на колени не встанет, оружие не сложит

133. SB 15.4.2014: Армия Украины начала войсковую операцию против участников протестов в Донбассе

134. SB 16.4.2014: В Краматорске, Славянске, Донецке, Одесской и Луганской областях продолжают активно возводить блокпосты и создавать ополчения

Toukokuu 2014

135. SB 2.5.2014: Украинская армия приступила к штурму Славянска

136. SB 2.5.2014: Славянск: Мы с палками, а на нас танки идут

137. SB 16.5.2014: Американские фирмы безопасности опровергают присутствие своего персонала в Украине

138. SB 16.5.2014: Вчера истек срок ультиматума, который украинским военным и Национальной гвардии предъявило народное ополчение Донбасса

139. SB 16.5.2014: 14 мая в верховной раде Украины прошел круглый стол национального единства

Kesäkuu 2014

140. SB 2.6.2014: На пороге нового века

141. SB 2.6.2014: Украина начала платить за российский газ

142. SB 3.6.2014: Пентагон на Днепре

143. SB 16.6.2014: Атака на посольство России в Киеве: акция радикалов собрала сотни киевлян

144. SB 16.6.2014: Военные действия на юго-востоке Украины стали интенсивнее

145. SB 16.6.2014: Осади назад!

146. SB 27.6.2014: Украина и Евросоюз на саммите ЕС в Брюсселе подписали соглашение об ассоциации и свободной торговле

Heinäkuu 2014

147. SB 16.7.2014: Как боевые действия на юго-востоке Украины отразятся на экономике Донбасса

148. SB 31.7.2014: Александр Лукашенко встретится с экс-президентом Украины Леонидом Кучмой

149. SB 31.7.2014: "На грани фолла"

150. SB 31.7.2014: В Украине считают, что война еще не началась

Elokuu 2014

151. SB 1.8.2014: Первые итоги трехсторонних переговоров в Минске по Украине

152. SB 4.8.2014: Мертвый самолет или самолет мертвых?

153. SB 4.8.2014: Восточный фронт

154. SB 4.8.2014: Экскурсия в ад

155. SB 15.8.2014: Истоки кровопролития - на Майдане

156. SB 28.8.2014: Танки под терриконами

157. SB 28.8.2014: Надо договариваться

158. SB 29.8.2014: Кто окажется прав

Syyskuu 2014

159. SB 1.9.2014: Второй и тяжелый раунд

160. SB 1.9.2014: Мультиполярный мир - это война

161. SB 2.9.2014: Тайм-аут между миром и войной

162. SB 16.9.2014: Основа для переговоров

163. SB 16.9.2014: Особый статус Донбасса

164. SB 29.9.2014: Обама: НАТО воевать с Россией не будет

Lokakuu 2014

165. SB 15.10.2014: Второй фронт Петра Порошенко

166. SB 16.10.2014: Путин и Порошенко между миром и войной

Marraskuu 2014

167. SB 27.11.2014: Почему Украина должна договариваться о мире с Россией?

168. SB 27.11.2014: Год после Майдана

Joulukuu 2014

169. SB 2.12.2014: НАТО собирается защитить не Украину, а членов альянса

170. SB 15.12.2014: Третья мировая война?

171. SB 30.12.2014: Быстрая победа в Крыму обернулась долгой войной